

BILETE PENTRU COSMOS

de dr. ing. Florin ZĂGĂNESCU

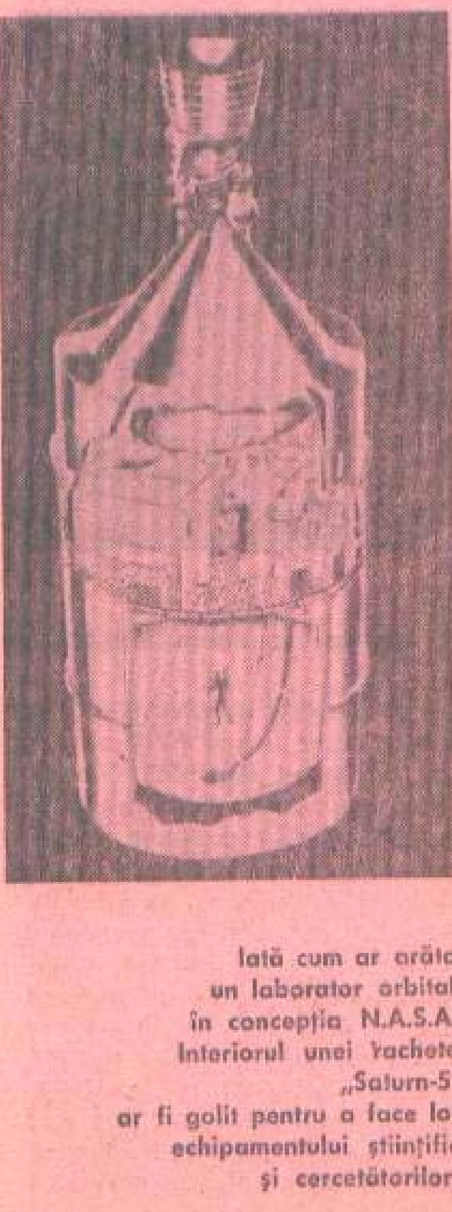
APOLLO ŞI POST-APOLLO: LABORATORUL LUNAR

Anul '69 a fost darnic cu cei care au numit Selena „Obiectivul nr. 1" al cosmonauticii : după primii paşi făcuţi în iulie de apollonauţii Armstrong şi Aldrin, expediţia „Apollo-12", avînd la bord echipajul Ch. Conrad jr., R. F. Gordon şi A. L. Bean, a avut ca misiune coborîrea modulului lunar în Oceanul Furtunilor.

De fapt, programul „Apollo", declanşat — dacă am putea spune astfel — de fostul preşedinte John Kennedy, este destul de amplu : pînă în anul 1972 se va ajunge la a 20-a lansare. La data cînd scriem aceste rînduri au fost schiţate — în mare — programele următoarelor lansări. La începutul anului 1970 vom asista la misiunea „Apollo-13" avînd la bord pe veteranul Allan Shepard, Edgard Mitchel şi Stuart Rossa. Ei vor explora Selena între 36 de ore şi 3 zile! Aselenizarea se va face în regiunea craterului Fra Mauro, cu sol accidentat, unde au fost detectate concentraţii de roci cu mare densitate numite mascons.

Cît priveşte „Apollo-14", el va aseleniza probabil în apropiere de craterul Censorinus, la limita cu Marea Serenităţii şi Marea Nectarului, relativ aproape de craterul Tycho, re-

BILETE PENTRU COSMOS

Iată cum ar arăta un laborator orbital în concepția N.A.S.A. Interiorul unei rachete „Saturn-5" ar fi golit pentru a face loc echipamentului științific și cercetătorilor.

giunea unde vor cobori doi din membrii echipajului „Apollo-16". Se știe că acest crater, cu pereții de 4,5 km altitudine, este aproape perfect circular și are în centru un vîrf înalt de 1,5 km... Dacă „Apollo-15" vizează o zonă apropiată de craterul Littrow, modulul expediției „Apollo-17" va descinde pe colinele Maurius, zonă cu falii lungi care se profilează spectaculos în Oceanul Furtunilor. Expediției „Apollo-18" îi este repartizată zona Văii Schrater, plasată în regiunea nordică a Mării Ploilor, unde au fost sesizate „excavații" gigantice și pete roșii, vizibile și de pe Terra. În aceeași arie urmează să-și depună selenauții și misiunea „Apollo-19", însă mult mai aproape de Hyginus Rille, o falie enormă cu pereții crestați de numai puțin de 13 cratere.

În fine, în iulie 1972, o dată cu expediția „Apollo-20", omul va cerceta și craterul Copernicus, adînc de peste 4 km.

În ceea ce privește programul efectiv de cercetări, N. A. S. A. intenționează ca primele două lansări din anul 1970 să transporte un material științific tot mai amplu, mărind totodată aria de explorare, volumul cercetărilor și durata rămînerii pe Selena. În ceea ce privește viitorul ceva mai îndepărtat, proiectele sînt și mai ambițioase : pe solul de o frumusețe înghețată al Selenei vor sosi savanți, care își propun să facă explorări de durată tot mai mare și pentru care se studiază — de pe acum — posibilitatea instalării unor adevărate „campinguri" lunare !

De fapt, cu aproape șase ani în urmă, la Congresul de astronautică de la Varșovia, s-a emis ideea organizării pe Lună a unui laborator internațional. Se aprecia de pe atunci că, după ce va fi depășită etapa unor șederi de valoarea unei zile selenare pe satelitul nostru natural, va fi debarcat un echipaj de constructori spațiali, care timp de 60-90 de zile vor pune bazele primului laborator științific pe Selene. Desigur, această expediție va fi în prealabil asigurată cu 10-20 de tone de rezerve alimentare, oxigen și materiale necesare acestei ample sarcini.

Fără a ajunge definitiv la soluția laborator-mobil sau laborator-îngropat, specialiștii sînt de acord că, dacă se vor lua toate măsurile de protecție, un personal alcătuit din circa 18 specialiști ar putea lucra pînă la doi ani într-un asemenea laborator, echipele schimbîndu-se la fiecare trei sau șase luni.

Extinderea acestor construcții, dotarea echipelor cu niște „lunamobile", speciale, destinate atît deplasărilor cît și efectuării de experiențe și cercetări, gruparea bazelor sub forma unor miniorașe selenare, sînt sarcini de viitor, pe care omenirea le va vedea realizate în următorul deceniu, adică probabil pînă în 1980 !

LA ORIZONT, MARTE!

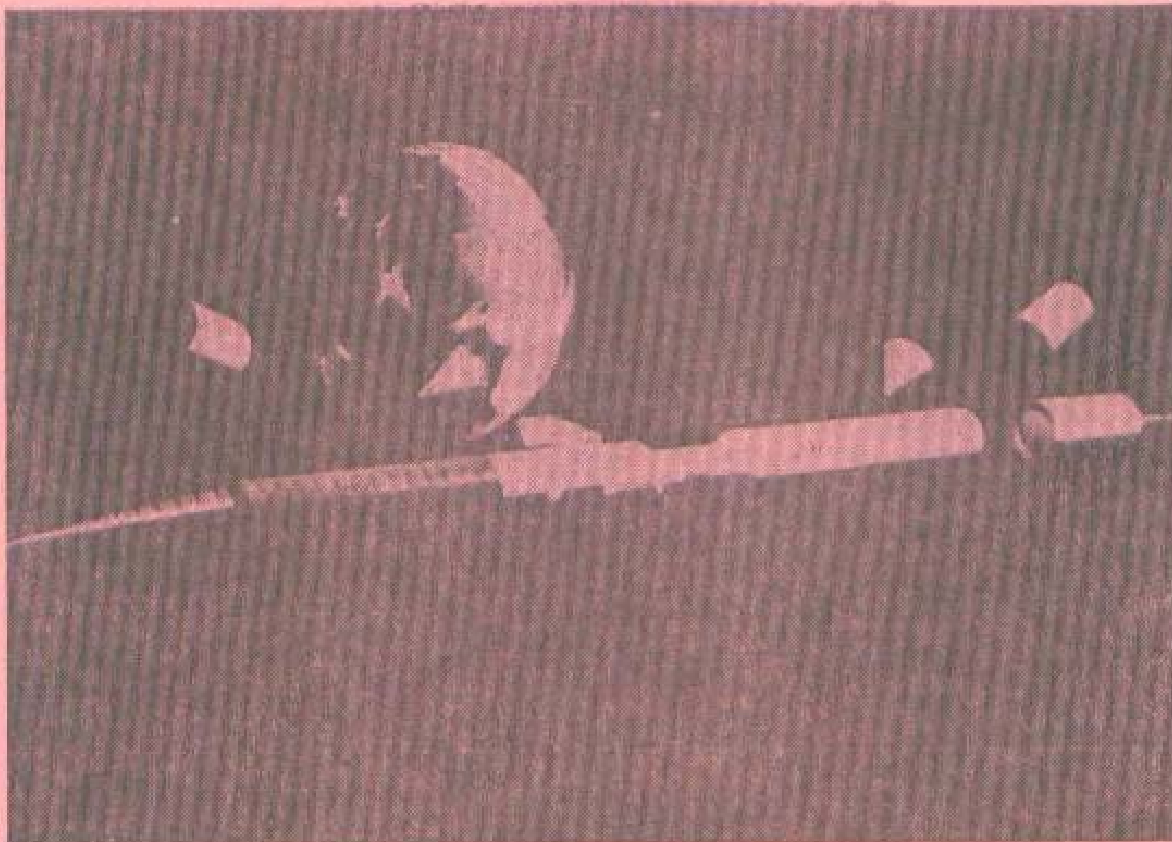
După succesul repurtat în 1965 — cînd „Mariner"-4 a transmis fotografii ale „planetei roșii" — echipa de la Jet Propulsion Laboratory din Passadena condusă de dr. W. Pickering a mai trimis doi emisari automați spre Marte. Date de o deosebită însemnătate tehnico-științifică pentru următoarele zboruri au fost obținute de specialiștii de la Jet Propulsion Laboratory în luna august a anului 1969, cînd „Mariner"-6 a trecut la peste 3 000 km de misterioasa configurație de culoare închisă denumită Pandorae Fretum, la sudul ecuatorului marțian, iar „Mariner"-7 a survolat polul sud al planetei, a cărui calotă de „gheață" se pare că prezintă schimbări sezoniere.

Noile stații interplanetare automate lansate spre Marte în anul 1969 au avut cu 50% mai multe aparate științifice decît „Mariner"-4, deoarece drept al doilea etaj al rachetei purtătoare a fost folosit puternicul „Centaur", care arde hidrogen lichid și oxigen lichid, cel mai „violent" combustibil clasic.

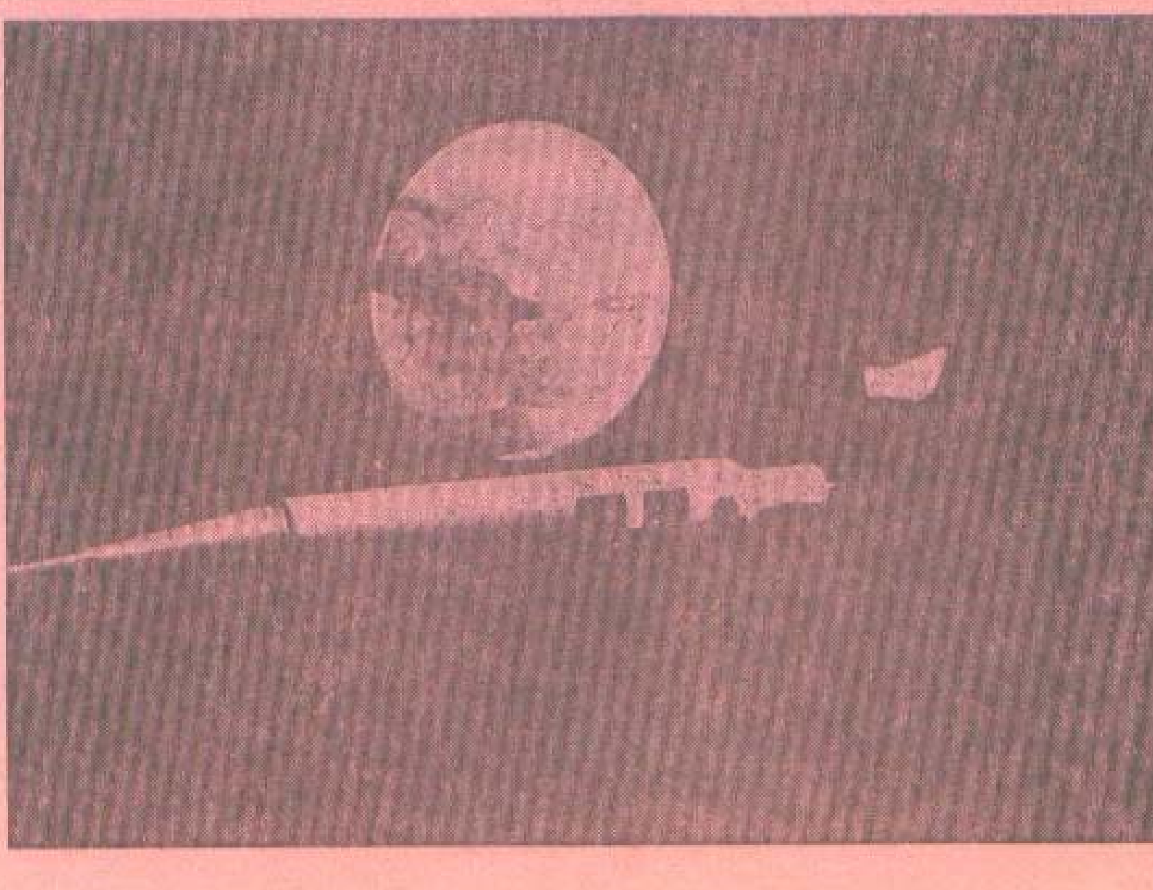
Pe baza datelor recepționate de la aceste stații — costul celor două misiuni cosmice ridicîndu-se la 148 milioane de dolari — vom putea asista în

Proiect „General Electric" pentru o cosmonavă către Marte. Asamblată pe orbita terestră (foto 1), iat-o în apropierea misterioasei planete (foto 2). Un modul se pregătește să „amartizeze".

1

2

BILETE PENTRU COSMOS

1971 la excepționala performanță de a i se crea planetei roșii încă doi sateliți, artificiali de această dată, care vor da ocol planetei Marte în circa trei luni!

N. A. S. A. a și anunțat selecționarea a 38 de savanți care au format opt grupe de lucru pentru proiectarea și dezvoltarea aparaturii științifice destinate celor două laboratoare automate ce vor coborî în 1973 pe Marte, în cadrul așa-numitului program VIKING. Așa după cum a rezultat din raportul comun al N. A. S. A. și Academiei de științe americane, intitulat „Planetary Exploration 1968—1975", și din declarația dr. J. Naugle, director pentru aplicațiile științelor spațiale, cei doi roboți vor fi lansați la interval de zece zile la jumătatea anului 1973 și vor coborî lin pe Marte, transmițînd informații, de o colosală însemnătate, cu caracter biologic, seismic, meteorologic, planetologic, hidrologic etc.

După un zbor de circa 7 luni, stațiile automate vor deveni temporar sateliți ai planetei roșii, în timp ce un conteiner cu aparatură va coborî lin pe solul „vecinului" nostru. Pînă în prezent nu s-a dezvăluit decît că va fi probabil folosită o puternică rachetă Titan 3D-Centaur și că recepționarea neprețuitelor informații se va face de către gigantica oglindă de la Goldstone prin retranslație de către stația aflată pe orbita circummarțiană de „parcare".

Deși acest interesant plan are și „dușmani" — în special cei care apreciază că frînarea cu motor-rachetă pentru coborîrea lină va contamina atmosfera marțiană, denaturînd datele — iată că, recent, a intrat în competiție și racheta-colos „Saturn-5". Ea ar urma, cu perfecționările respective, să transporte pe solul marțian în 1975 un complex laborator mobil de biochimie.

Ulterior, planurile specialiștilor sînt și mai ambițioase. Dr. von Braun, partizan al „teoriei fragmentării" misiunii spațiale, consideră că pentru zborul pe Marte al unei echipe formate din opt cosmonauți vor trebui aduse pe o orbită de parcare în jurul Terrei următoarele elemente: cosmonava cu motor termoatomic, vehiculul pentru întoarcerea pe Terra, inclusiv modulul cu motorul de serviciu, aparatul propulsor cu care va fi învinsă atracția marțiană, și combustibilul necesar (circa 1200 tf !). Pentru acest imens transport, o „escadrilă" de zece „Saturn-5" ar fi suficientă!

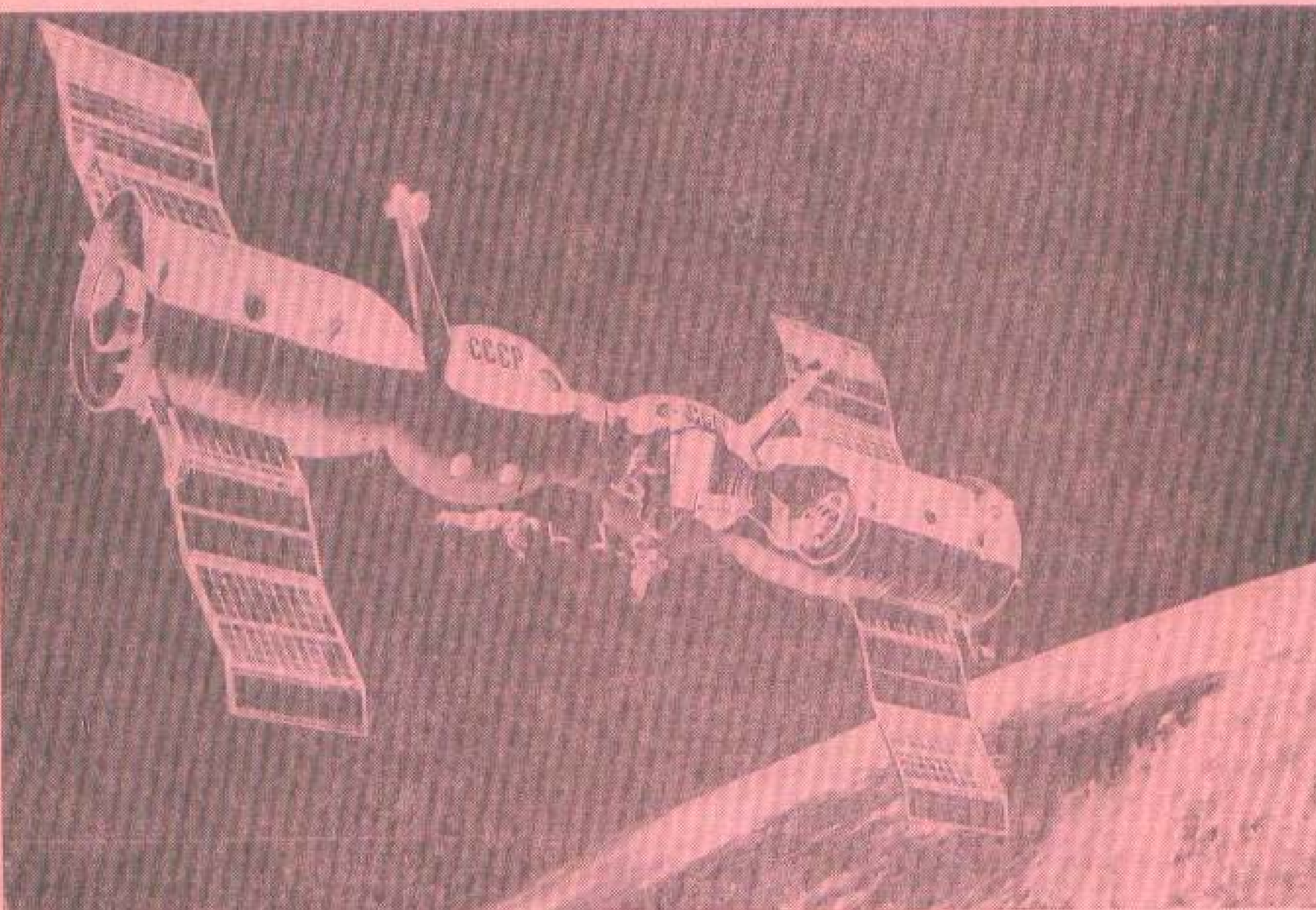
Această expediție, socotind și șederea de 20 de zile pe Marte, ar dura circa 470 de zile. De remarcat că cel mai economic traseu, folosind rachete chimice, ar cere 2,5 ani (450 de zile de așteptare pe solul marțian !). Orice reducere a duratei ar reclama motoare atomice sau electrice, deoarece legea faimosului raport al maselor implică lansarea și transportarea unor imense cantități de combustibili chimici, de ordinul *zecilor de mii de tone!* Soluția: folosirea tehnicii navetelor și a platformelor intermediare, cuplată cu utilizarea unor vehicule dotate atît cu motoare clasice cît și cu motoare ionice.

Înainte de a schița planul unui zbor relativ scurt spre Marte trebuie să arătăm că la motorul ionic propulsia este obținută prin accelerarea — cu cîmpuri electrostatice — la mii de km/s a ionilor și electronilor proveniți de la o sursă de vapori de cesiu, mercur sau rubidiu. Ca sursă de energie se folosește o pilă nucleară, și în acest sistem este posibilă realizarea unor viteze uriașe, pînă la 100 000 km/s, dar deoarece motorul ionic funcționează *tot timpul zborului,* accelerațiile (variația vitezei *pe secundă*) sînt foarte mici!

Navigația cosmică a viitoarelor decenii va dispune, desigur, de motoare autonome cu funcționare continuă și accelerații reduse dar efectuate tot timpul traseului; aceasta ar permite reducerea la 15—30 de zile a drumului spre Marte, fapt care, împreună cu realizarea unei gravitații artificiale la bord, ar elimina actualele dificultăți și ar reduce enorm acea parte „dură" din antrenamentul cosmonauților.

Să nu omitem faptul că asemenea motoare ionice dezvoltă forțe de tracțiune reduse, deci ele pot fi utilizate doar în afara cîmpurilor de atracție ale planetelor; aici vor putea fi folosite motoarele chimice sau cele termoatomice, plecarea dîndu-se de fapt, fie de pe Lună, fie de pe o mare bază-satelit. La fel, coborîrea pe Marte sau pe alt corp ceresc (în cazul planetei roșii, etapa de tranziție ar constitui-o o primă oprire pe satelitul Phobos) se va face cu racheto-planoare, dotate cu motoare chimice. Se apreciază că, ajunsă la acest stadiu tehnologic, umanitatea va putea efectua în numai 17 zile un zbor spre Marte, cu echipaj la bord! Să avem doar puțină răbdare...

Navele sovietice „Soiuz" au deschis drumul „bazelor" cosmice locuite, cărora le revin sarcini științifice deosebite în era călătoriilor interplanetare.

UN IMENS LABORATOR SPAŢIAL LOCUIT —PROIECT SOVIETIC—

La puțină vreme după ce în ianuarie 1969 cosmonauții ingineri sovietici E. Hrunov și A. Eliseev au efectuat primele activități de „montori spațiali", petrecînd în afara navelor circa o oră, după care au trecut în cealaltă parte a stației cosmice formate din două nave „Soiuz" — problema laboratoarelor orbitale a redevenit extrem de actuală.

Academicianul Blagonravov a arătat că un laborator tot de mari dimensiuni, locuit, și care să poată fi ținut pe orbită un timp îndelungat prezintă un uriaș interes pentru astronomie, meteorologie, fizică, biologie etc., una dintre posibilitățile de realizare a unui asemenea laborator fiind asamblarea lui direct în spațiu... Lansarea în octombrie 1969 a altor trei „Soiuz", care au zburat „în formație" efectuînd ample manevre și experimente, inclusiv primele suduri în cosmos, a adus date suplimentare, marcînd un moment crucial în pregătirea stațiilor extraterestre.

BILETE PENTRU COSMOS

După lansările de nave „Soiuz" specialiştii apreciază că viitoarele staţii orbitale locuite vor avea forma unor „locuinţe cosmice" de mai multe tone, asamblate direct pe orbită şi avînd încăperi speciale: pentru locuit, pentru lucru, pentru observaţii, pentru instalaţii auxiliare etc. Aici un personal specializat va petrece perioade foarte îndelungate, fiind schimbat de echipe care sosesc pe staţie la perioade fixe. Ne revin în minte acum recentele cuvinte ale aceluiaşi specialist sovietic: „...programul nostru asigură cosmonauţilor o sarcină excepţională; ei vor fi utilizaţi în cele mai lungi zboruri de explorare spaţială".

Cu aproape cinci decenii în urmă, independent unul de altul, Ţiolkovski („Rachetele în spaţiul cosmic") şi Oberth („Racheta pentru spaţiul interplanetar") demonstrau posibilitatea şi chiar... viitoarea rentabilitate a staţiilor-satelit cu echipaj!

Au apărut şi proiecte detaliate ale unor ample staţii-laborator cosmice atît în Uniunea Sovietică cît şi în S.U.A. Este interesant proiectul unei mari staţii orbitale sovietice, de formă hexagonală, formată din şase corpuri ermetice.

Se pare că această „locuinţă spaţială" va conţine un laborator, un observator astrofizic, grădini experimentale, instalaţii de radio şi radar, sisteme de termoreglare, de climatizare şi de protecţie, poate chiar o sursă energetică nucleară, precum şi... gravitaţie artificială!

Acest ultim detaliu se deduce din organizarea acestei staţii: dispunerea planşeelor în compartimente şi organizarea pe inelul staţiei a antenelor radar. Staţia permite apropierea şi joncţiunea cu rachete spaţiale, probabil cele destinate traseelor cosmice lungi. În acest scop sînt prevăzute sisteme de armare, trape şi ecluze, agregate-robot pentru montaje-demontaje şi reglări etc.

Specialiştii N.A.S.A. propuseseră cu cîţiva ani în urmă lansarea unei staţii-laborator orbitale cu o singură rachetă. În acest scop, imensul rezervor de hidrogen al treptei S IV B din giganticul „Saturn-5" ar servi drept încăpere pentru echipajul staţiei. Restul elementelor de securitate şi aparatura necesară ar fi aduse ulterior pe orbită şi cuplate cu „staţia"; acest ansamblu ar urma să funcţioneze circa o lună, după care echipajul ar reveni pe Terra cu o cabină „Apollo".

După cum se vede, „laboratoarele spaţiale" locuite tind să ocupe un loc de primă importanţă în cucerirea cosmosului.

RACHETE-COLOŞI ŞI ADVERSARII LOR

După cum ştim cu toţii, singurul mijloc de propulsie acceptabil în vidul cosmic este constituit de motorul-rachetă, care transportă cu el carburantul şi comburantul. Din momentul declanşării „Operaţiei Luna", uriaşa rachetă „Saturn-5", vehiculul care a permis primii paşi pe Selene, a devenit familiară tuturor oamenilor. Acest colos dezvoltă, prin cele 11 motoare principale, o forţă de tracţiune de aproape 3 700 tone-forţă. Această putere, echivalentă cu cea dezvoltată de 600 avioane de vînătoare cu reacţie, ar fi fost capabilă să plaseze pe orbită toate cabinele pilotate lansate pînă în anul 1968.

Şi totuşi „Saturn-5" nu va mai deţine mult timp un record în materie de propulsori spaţiali. Mai întîi (menţionăm părerile specialiştilor americani dr. M. Webb şi dr. Wernher von Braun), sovieticii dispun de o rachetă mai puternică, capabilă să dezvolte o forţă de tracţiune de circa 4 500 tf, care a făcut posibile ultimele lor lansări, după încercările din Pacific, de la începutul anului 1969.

Deşi a rămas în fază de proiect, „NOVA" (S.U.A.) înaltă cît un „zgîrie-nori" din 40 de etaje, ar fi dezvoltat peste 400 de milioane CP! În greutate de peste 5 000 t (2 700 tone de combustibil clasic numai pentru primul etaj reactiv !), „NOVA" ar fi capabilă să satelizeze 200–400 tone, să trimită în Lună un aparat de aproape trei ori mai greu decît „Vulturul" lui Neil Armstrong sau să plaseze pe o orbită spre Marte o staţie automată de... 40 tone.

11 000 de tone la start! Aceasta ar urma să fie greutatea rachetei-uriaş „NEXUS" care, dotată cu numeroase motoare funcţionînd cu ansamblul oxigen-hidrogen, ar putea sateliza în jurul Terrei o încărcătură impresionantă: 500—850 tone! Dacă spunem că acest uriaş nu ar fi mai înalt decît cei 110 m ai lui „Saturn-5", trebuie să lămurim cititorii: „NEXUS" ar avea etajul inferior extrem de gros: diametrul de circa 50 de metri! Şi aceasta nu este totul. Există pe planşetele proiectanţilor un „SUPER-NEXUS"; este vorba de o variantă puţin amplificată: 21 000 tone-forţă greutate la start şi diametrul porţiunii „umflate", numai... 60 metri!

Rachetele-colos au şi adversari; printre aceştia se numără specialişti tineri, care apreciază că soluţia viitorului va consta din recuperarea etajelor reactive sau din cuplarea unor etaje „clasice" (cu combustibili chimici) cu cele atomice. Ultima părere capătă un mare sprijin în cercetările avansate cu motoare atomice de tipul „NERVA", care pot dezvolta în faza de cercetări circa 100 tone tracţiune. Fără a se considera un „conservator", trebuie să menţionăm că însuşi von Braun apreciază că pentru următoarele decenii nu va fi neapărată nevoie de coloşi cu mult mai mari decît „Saturn-5";

O „cheie" pentru zboruri cosmice mai îndepărtate : motorul nuclear. În desen : proiectul „Nerva".

BILETE PENTRU COSMOS

el este un vechi partizan al „teoriei fragmentării" traseelor cosmice — problemă la care revenim în aceste pagini. Este vorba de trimiterea pe orbită, cu mai multe asemenea rachete, a elementelor necesare unei misiuni cosmice oricît de complicate. Așa este proiectul său „Operația Marte", în care ar fi angajate nu mai puțin de zece rachete „Saturn-5".

PROIECTUL „ROATA DE FOC"

Un cunoscut comentator științific francez, L. Herrisman, analizează impresionantul proiect al unei expediții interplanetare efectuate de o echipă de cinci astronauți. Aceștia părăsesc baza lunară la bordul unei ușoare rachete-navetă, care face traseul Lună-stația satelit. Aceasta din urmă are forma unei roți imense, pentru a asigura o ușoară gravitație artificială, obținută prin rotația ansamblului în jurul axei de simetrie, cu aproximativ o tură pe minut.

La bordul acestei imense cosmonave de formă circulară astronauții au tot ce este necesar pentru călătorii *spre oricare din planetele sistemului solar*. Plecarea spre țintă se face foarte lent, tangențial la orbita terestră, folosind motoare ionice : acestea realizează o accelerare ușoară dar continuă, care scurtează extrem de mult durata zborului. O dată ajunși la planeta-țintă, cosmonava devine satelit al planetei și, în funcție de condițiile fizico-chimice ale „atmosferei" întîlnite, coborîrea se realizează pe traseu planat sau balistic, folosind tot rachete-navetă, similare celor de la decolare.

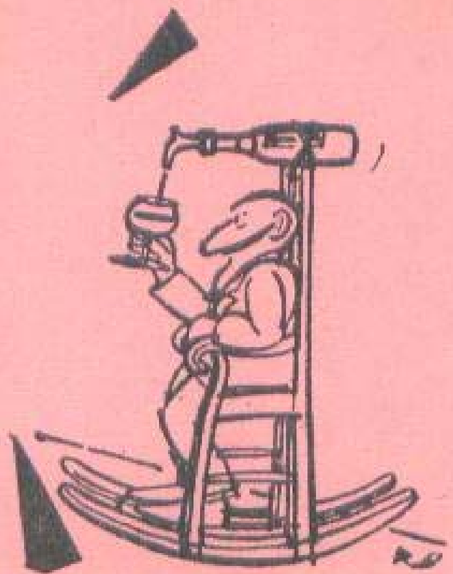
Un proiect foarte interesant, deși de o mai îndepărtată realizare, a fost emis de prof. J. H. Bloomer de la Observatorul astrofizic din California. El arată că se vor putea atinge planete din sistemul stelei Alfa Centauri, dacă se va concentra printr-o oglindă-satelit cu diametrul de 100 km (!) energia Soarelui. Această energie, la rîndul ei, va fi transmisă unei rachete ionice care ar căpăta astfel o putere formidabilă. Astronava ar atinge în acest fel o viteză de circa 75 000 km/s, putînd ajunge în „numai" 17 ani la Alfa Centauri, unde un telescop automat ar căuta planetele astrului dublu.

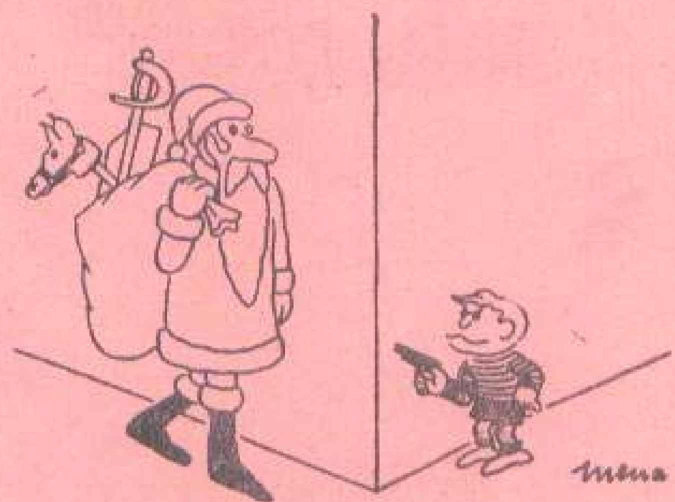
Această astronavă automată, denumită „ochiul stelar", ar putea fi dezvoltată în sensul posibilității reducerii vitezei, spre a fi captată în sistemul stelei Alfa, pentru efectuarea de observații mai îndelungate. Optimist, autorul proiectului îl vede realizat pînă în anul 2000 !

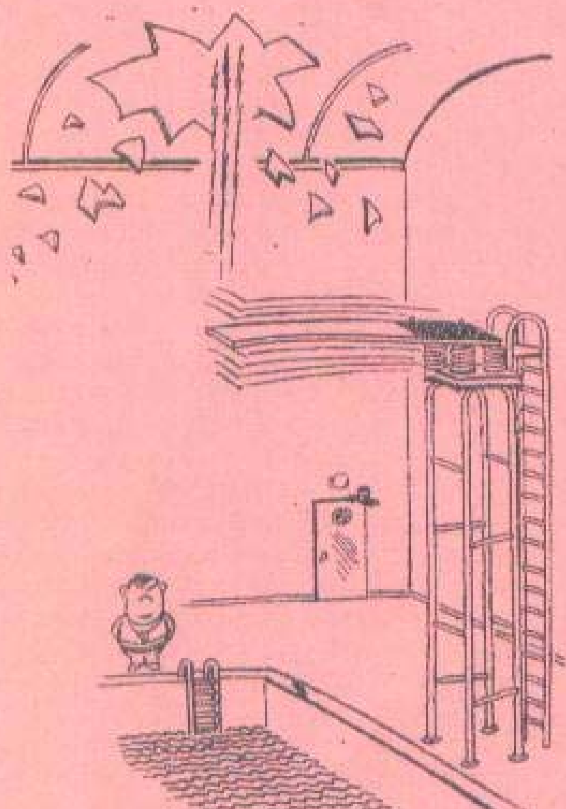
Revenind la planuri mai apropiate, trebuie să subliniem faptul că în foarte multe cazuri se pune în mod deosebit accentul pe creșterea duratei de acțiune a astronauților. Comentînd zborul primilor oameni pe Lună, academicianul sovietic A. Blagonravov arată că „...acest zbor a ușurat și a făcut posibile noi călătorii și mai pasionante. Totodată — arăta savantul — programul spațial sovietic asigură cosmonauților misiuni de o importanță extraordinară."

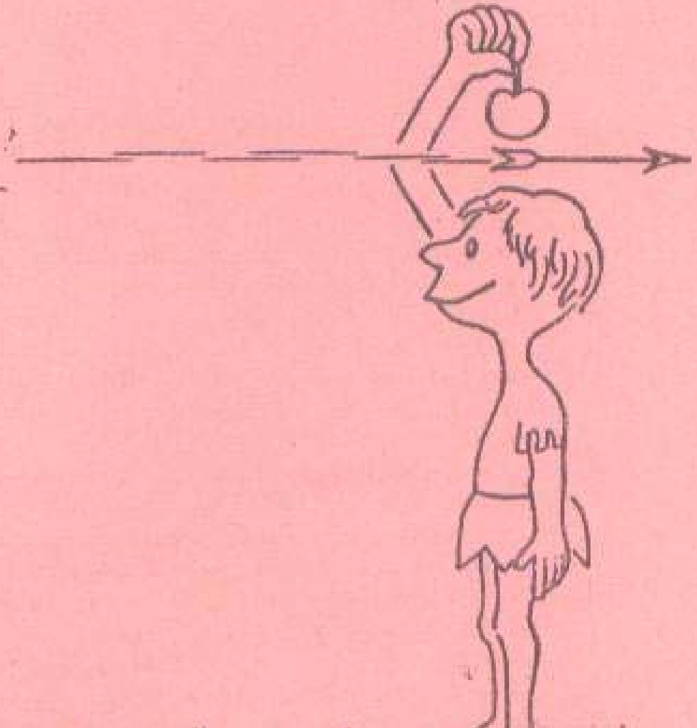
În aceste condiții, așteptăm atît de la cei care au lansat primii oameni pe Lună, cît și de la specialiștii care au coborît lin un robot spațial pe „planeta furtunilor" și au cuplat pe orbită prima stație experimentală locuită, noi victorii cosmonautice, îndreptate exclusiv spre binele omenirii.

UMOR

DESPRE MODA FRUMOSULUI ȘI FRUMUSEȚEA MODEI

de Liviu TIMBUS

Au fost bunicii noștri în tinerețea lor adevărată persoane mereu bătrîne ? Ne punem această întrebare, evident absurdă, privindu-le pozele de acum 50—60 de ani, acele fotografii de familie cu bărbați țepeni, mustăcioși, și de vîrste incerte, nespus de înalți, gravi și foarte puțin tineri, în redingotele lor severe.

Trecute de anii juneții ni se par și bunicile noastre ; mult prea rubiconde în rochiile lor largi cu crinolină, ostile, prin vestimentație barocă și coafură rigidă, spiritului dezinvolt al modei actuale.

Primăvara vieții rămîne o etapă înscrisă pe firul oricărei succesiuni biologice și din acest punct de vedere impresiile noastre rămîn la nivelul celui mai fragil subiectivism. Tineri cu adevărat în tinerețea lor deplină au fost, deopotrivă, și bunicii noștri pozați în grupuri statuare, și strămoșii noștri cei mai îndepărtați, încremeniți în carcasa lor de marmură și bronz.

Întrebarea noastră își are, cu toate acestea, locul ei, de îndată ce admitem că frumosul — definit drept expresia fizionomică a valorilor morale și spirituale — rămîne legat indisolubil de sfera unor reprezentări recente, de particularitățile afective ale memoriei și, evident, de canoanele și rețetarul „tipului ideal" admis.

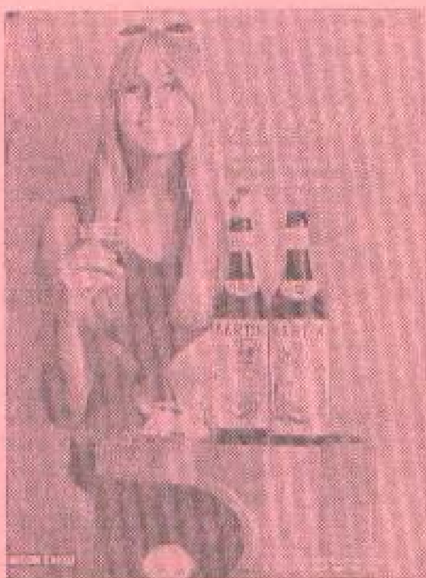
E adevărat, fotografiile și ecranul îmbătrînesc. S-a mai vorbit despre lucrul acesta. Moda, fardul și mecanismul publicitar și-au demonstrat, de asemenea, importanța și viața lor efemeră, dar sub lupa aprecierilor subiective toate astea, și multe altele, se insinuează și devin valori afective.

Nimic miraculos în treaba aceasta din moment ce admitem că evoluția percepției umane și educația gustului rămîn tributare — și azi ca și acum 2 000 de ani — culturii vizuale. Frumusețea corporală, dăltuită în forme sculpturale, a avut în trecut același rol în formarea gustului public ca și actuala și excesiva prezentare a frumuseții fizice, mulțumită revistelor ilustrate, cinematografului și televiziunii. Două civilizații îndepărtate își dau mîna peste lunga perioadă a culturii conceptuale, născută o dată cu apariția tiparului și străină de mijloacele de expresie ale culturii vizuale.

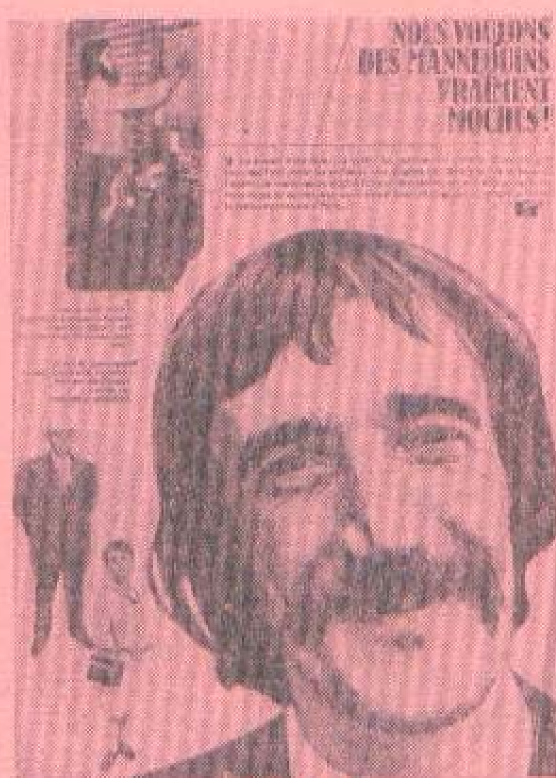
O precizare totuși : mijloacele de difuzare ale frumuseții rămîn într-o măsură apreciabilă sinteze ale gustului public și nu creatoare absolute de frumos. Realitatea a dovedit de fiecare dată sterilitatea frumuseții confecționate, aberațiile și nonvalorile rezultate prin încălcarea flagrantă a adevărului. „Frumos în domeniul realului este coeficientul moral, iar în artă expresivul" (G. Călinescu). Sau ceea ce se poate demonstra, printre altele și prin marea permanență și stabilitate în făurirea și folosirea rețetarului de frumusețe fizică din ultimul timp. Canoanele, metrica și geometria „tipului ideal" prezintă o sensibilă constanță în răstimpul ultimului sfert de veac. Rita Hayworth, Gina Lollobrigida, Marilyn Monroe, Raquel Welch, Brigitte Bardot, Ursula Andress, Candice

Exagerările și capriciile vestimentare au demonstrat în toate timpurile inutilitatea și viața pasageră a modei fabricate. ◄ ►

DESPRE MODA FRUMOSULUI ȘI FRUMUSEȚEA MODEI

Manechinele lumii, celebrele cover-girls, au inundat literalmente afișele, reclamele, copertele revistelor, agențiile publicitare, studiourile fotografice. „Obsesia femeii frumoase a devenit un pericol public, care influențează negativ răspîndirea și comercializarea modelelor vestimentare lansate", sînt de părere reprezentanții agenției de manechine „Ugly" din Londra. Soluția: întrebuințarea unor manechine obișnuite, bărbați și femei mai degrabă urîți decît frumoși. Procedeul a fost adoptat și de către o casă de mode din Paris prin angajarea unor manechine, adevărate simboluri ale urîțeniei fizice.

Bergen nu sînt de loc tipuri preparate în alambicurile secrete ale marilor studiouri, ci reprezentanțe de frunte ale frumosului modern, făurit în ambianța sportivă a secolului nostru. Ceea ce rămîne perfect valabil și pentru colegii lor de generație, eroii filmului modern, bărbați masivi cu membre atletice, sugerind o tinerețe exultantă, febrilă, dinamică. În locul trăsăturilor efeminate, arcuite și îngrijit modelate, noul tip acceptă prelungația conturului, o anumită disproporție anatomică investită cu virtuțile bărbăției și deci și cu cele ale sănătății fizice și psihice. Concursurile internaționale de frumusețe au acordat și ele, fără excepție, aceeași preferință vitalității fizice, respectînd întru totul gusturile și opțiunile tinerei generații.

Civilizația actuală — sînt de părere numeroși cercetători — trăiește dominată de mitul tinereții. Mai mult decît atît: marea coeziune a generației juvenile prezintă noutăți și în domeniul particularităților psihice și fizice. „Este un lucru stabilit — remarcă M. Denis, directorul Biroului pentru analiza caracterelor din Paris — că diferențele psihologice dintre sexe încep să se estompeze". Și în această privință rolul principal îl deține în primul rînd sexul slab, devenit extrem de puternic și voluntar, prin larga și pronunțata emancipare a femeilor, în special după cel de-al doilea război mondial. De aici, notează același M. Denis, o anumită masculinizare a trăsăturilor feminine.

Cu 40 de ani în urmă, e de părere cunoscutul om de cinema Bela Balazs, spectatorii mergeau la cinema pentru a o revedea pe Greta Garbo, cu tristețea ei anatomic fixată, pentru a întrezări sub pecetea tristeții și însingurării, în frumusețea tristă și suferindă a marii actrițe, portretul dureros și pasiv al milioanelor de femei contemporane.

Astăzi, spectatorii o caută pe Brigitte Bardot, actrița cu frumusețe atît de controversată, deoarece — sînt de părere cronicarii cinematografici — Brigitte reeditează pe ecran un erou autentic, adolescentul dezinvolt, cu trăsăturile sale specifice: ingenuitatea, senzualismul, naivitatea, spiritul de frondă și disprețul pentru canoanele și conformismul vieții burgheze.

Apropierea dintre sexe a produs, cum era de așteptat, confuzii vestimentare, precum și veritabile

Mini-jupa a cunoscut o expansiune violentă în tradiționala și austera Anglie. Contradicția vestimentară dintre generații cunoaște astăzi de altfel în Marea Britanie forme exacerbate.

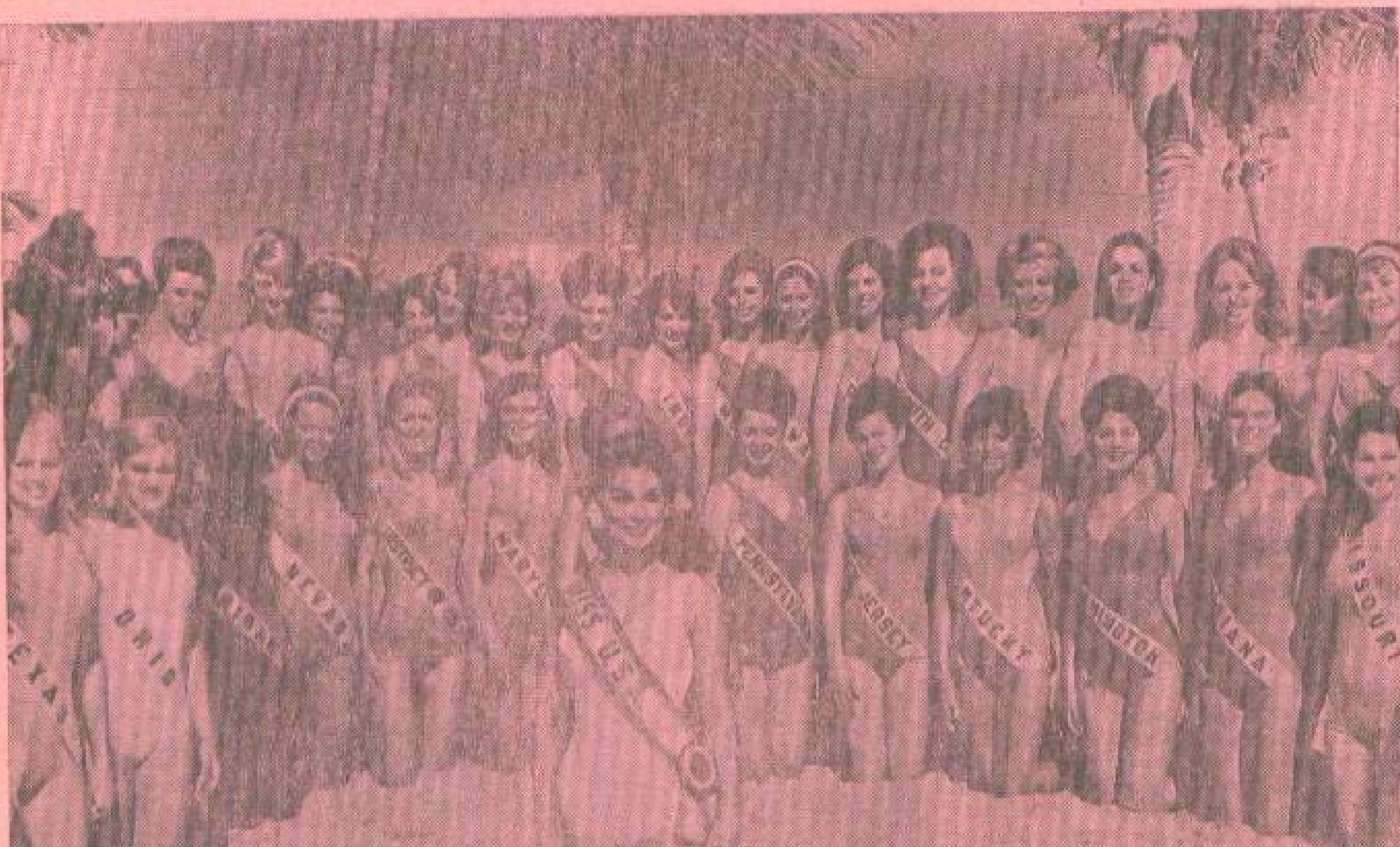
DESPRE MODA FRUMOSULUI ȘI FRUMUSEȚEA MODEI

Un grup de fete din zilele noastre (jos) și treisprezece frumoase ale anului 1933 (sus), selecționate prin concursul de frumusețe și fotogenie organizat la București de revista „Cinema". Două generații de virste biologice apropiate și totuși cită deosebire!

Concursurile de frumusețe din ultimii ani
s-au oprit invariabil
asupra aceluiași „tip ideal" :
femeia sportivă,
dimensionată pe verticală,
cu membre atletice și bust exploziv.

împrumuturi în domeniul podoabei capilare. Masculinizarea modei feminine nu prezintă cu toate acestea forme exacerbate. În vreme ce corsetul de acum 50 de ani strangula circultul sanguin și funcțiile hepatice (subțiind talia și accentuind paloarea !), pantalonul tinerelor de azi îndeplinește în primul rînd un rol funcțional „Pantalonul nu înseamnă masculinizare, ci reprezintă simbolul destinderii fizice și al recreației prin week-end" ține să specifice Courrèges, cunoscutul creator de modele.

Estomparea deosebirilor dintre sexe — e de părere un cronicar al revistei italiene „Europeo" — poate fi remarcată și prin modificarea trăsăturilor antropologice. Un specialist oarecare, studiind expresia actriței Brigitte Bardot, a găsit o componentă masculină : maxilarul puternic, bărbătesc. Moda feminină ar reprezenta deci o consecință a masculinizării anatomice.

DESPRE MODA FRUMOSULUI ŞI FRUMUSEŢEA MODEI

O părere... pe care o comunicăm cu mare rezervă, mai ales că amintitul cronicar îşi motivează observaţiile invocînd apariţia societăţilor de pletoşi. Or, în acest sens, radiografia socială prezintă cu totul alte simptome. Coafura à la Beatles sau pletele şi dezordinea vestimentară din cadrul coloniilor de hippy sînt departe de a reprezenta protestul pasiv al „nonconformiştilor". În această privinţă sînt mai aproape de adevăr cuvintele sociologului britanic Viola Klein: „Costumaţia exagerată, cochetăria exacerbată reprezintă o tendinţă spre transformarea bărbatului şi femeii în persoană-obiect". Cultul aparenţei în locul personalităţii reale caracterizează lumea oamenilor fără treabă. Fetele tunse à la garçon, însoţite de băieţani imberbi şi pletoşi, sînt departe de a caracteriza evoluţia reală a conceptului de frumos. Exagerările în estetica corporală şi vestimentară au demonstrat în toate timpurile inutilitatea şi viaţa pasageră a modei fabricate. Cu 2 000 de ani în urmă Ovidiu deplîngea moda buclelor blonde: „Îţi spusesem să încetezi de a-ţi mai vopsi părul, iar acum nu mai ai ce să vopseşti... Această pierdere a fost pricinuită din greşeala şi propria ta mînă, căci tu ţi-ai vărsat otrava pe cap. Acum Germania îţi va trimite pletele unei captive... şi vei spune: eu sînt lăudată acum pentru o marfă cumpărată" (Ovidiu, Amores I, 14).

A fi „modern" — notează criticul cinematografic Vittorio Nino Novarese — reprezintă o expresie care se îmbină în frazeologia burgheză şi filistină cu un alt termen, „secolul 20", ca să definească nu stilul raţional, îndrăzneţ şi dinamic, sinteză vie a vremurilor

Care-i băiatul şi care-i fata? (foto de jos)
O jalnică şi anecdotică involuţie
a conceptului de frumos.
Protestul pasiv
afişat prin reprezentanţii coloniilor de hippy (foto sus)
nu întruchipează în fapt
decît spleen-ul şi maimuţăreala
odraslelor de bani gata.

În locul frumosului
exploziv, preparat, căutat,
studiourile cinematografice
acordă în prezent
o pronunțată preferință
actorului
cu frumusețe moderată,
mai apropiat
de gusturile
și opțiunile marelui public.
Succesul
cunoscutelor vedete
Mireille Darc (Franța),
Jane Fonda și Leslie Caron (S.U.A.)
reprezintă
o confirmare deplină.

Prima Miss România
aleasă în persoana
d-rei Magda Demetrescu.
Sintem în 1928,
la Ștrandul Kiseleff
(Ștrandul tineretului de astăzi).

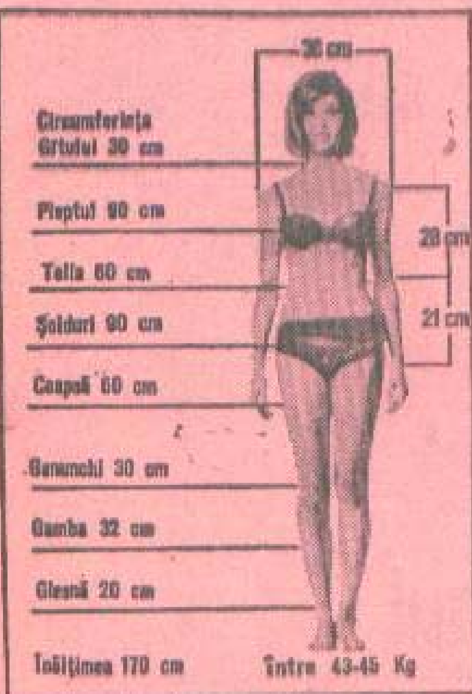

„Miss Germania",
anul 1909
(o frumusețe
atît de îndepărtată
de gusturile
celor de azi)
și trei frumoase
selecționate
la concursul internațional
din 1967 :
la mijloc Miss Univers,
Ann Sydney.

DESPRE MODA FRUMOSULUI ȘI FRUMUSEȚEA MODEI

Un manechin al zilelor noastre însoţit de indicaţiile, canoanele şi metrica conceptului de frumuseţe actual.

noastre, ci acela al barurilor, de periferie şi din sălile cu aspect de cabinet dentar.

Realitatea oferă, de altfel, cea mai strălucită mărturie. Masculinizarea modei a produs o reacţie violentă, materializată prin apariţia mini-jupei şi a decolteului pronunţat.

În acelaşi timp măsurătorile antropometrice au stabilit că, în clipa de faţă, este vorba de creşterea numărului de femei frumoase. Alimentaţia raţională şi variată, factor indispensabil în reglajul proceselor metabolice şi deci în dezvoltarea armonioasă a corpului omenesc, nu mai constituie doar un privilegiu al oamenilor bogaţi. Frumuseţea mai beneficiază apoi de aportul industriei cosmetice şi de ieftinătatea şi varietatea îmbrăcămintei confecţionate.

O legătură subtilă a unit totdeauna frumuseţea cu adevărul. Ne putem da seama de lucrul acesta şi prin mijlocirea cinematografului actual. (În paranteză fie spus, referirile dese la cinema nu sînt întîmplătoare. Intrat pe făgaşul artei realiste, filmul ne înfăţişează într-un mare grad o ideală sinteză a frumuseţii actuale.) Pretutindeni, jocul realist al actorului cîştigă teren. În locul mimicii excesive şi gesturilor largi — aduse din teatru unde aveau rolul de a stabili contactul optic cu rîndurile de spectatori — subtilităţile psihologice derivă în momentul actual din expresia feţei, elementul cheie al actoriei de film. În personajele interpretate, milioanele de spectatori regăsesc problematica, moda şi fizionomia colegilor de generaţie. O interdependenţă dinamică între artă şi realitate, un larg şi eficient mijloc de difuzare a frumosului adevărat. Mai mult decît atît: foarte mulţi actori se joacă pe ei înşişi, transformîndu-se în veritabile cunoştinţe ale publicului larg. Jean Gabin e acelaşi de 40 de ani, iar regretatul Humphrey Bogart rezurgea invariabil la Humphrey Bogart, fie că personifica un marinar, un detectiv particular sau pe patronul unui club de noapte. „Nimic nu mă supără mai mult — declară actorul Jean-Paul Belmondo — ca firescul nenatural... Să pregăteşti actori înseamnă să-i iei pe tineri să-i înveţi box, bucătărie, scrimă, să-i înveţi să exercite profesiuni de măcelar, să lucreze la strung... să conducă un buldozer, să taie foile unei cărţi şi să sară în apă de la înălţimea de 15 metri".

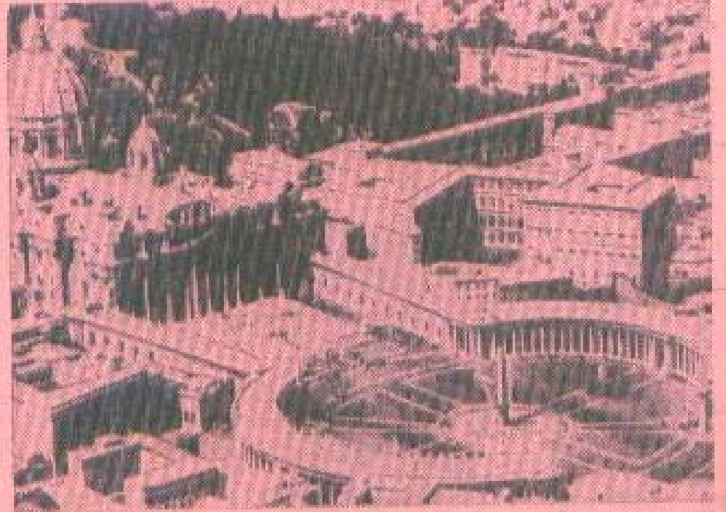
Frumosul obişnuit, expresia valorilor morale şi spirituale, este cel mai aproape de adevăr. „Doresc să fiu o femeie a zilelor noastre, nici prea frumoasă, nici prea urîtă", declară Mireille Darc. În locul formelor căutate, preparate metodic în laboratoarele studiourilor cinematografice şi ale caselor de modă, frumosul obişnuit tinde să se instituie ca valoare conceptuală atît în artă cît şi în viaţa de toate zilele. „Nici unul dintre noi, scria George Călinescu, nu e de frumuseţe canonică, unul e scund, altul înalt, unul tînăr, altul bătrîn... Între frumosul artistic şi frumuseţea persoanei morale e un raport de oglindire, nu unul de calchiere... Puţină crispare pe faţa unui metalurgist, un pic de sudoare pe frunte, dau sentimentul tensiunii lăuntrice." Cu greu ne-am putea imagina în locul lui Armstrong, Aldrin şi Collins, trei fanţi pomădaţi din vremea crailîcului de odinioară...

Prin rigoarea şi vestimentaţia lor severă, bunicii noştri s-au îmbătrînit de timpuriu. În vremea noastră mitul tinereţii a depăşit chiar şi rigidele frontiere dintre generaţii. Participarea intensă a tinerilor la viaţa politică şi socială, lupta împotriva prejudecăţilor burgheze, larga opţiune pentru o viaţă sportivă, toate acestea au provocat, fireşte, sensibile mutaţii în estetica gustului, în aprecierea sau respingerea unui tip de frumuseţe fizică. Tendinţa spre frumosul „accesibil", caracteristic milioanelor de fii şi fiice ale Terrei, este evidentă. „Frumuseţea — ca să amintim cuvintele lui Shakespeare — apare mai frumoasă sub podoaba dulce pe care i-o dă adevărul".

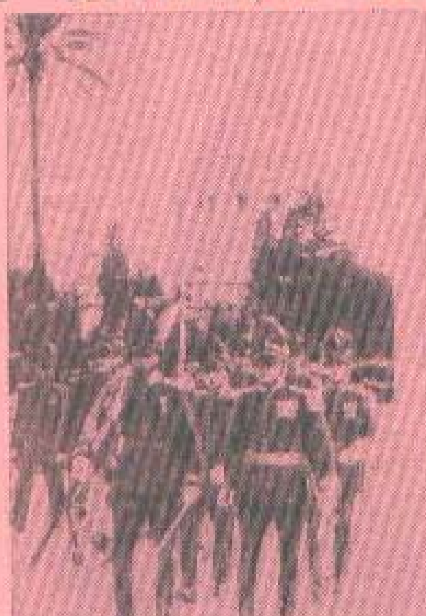
Vaticanul și armata sa

Cetatea Vaticanului se află situată pe una dintre cele șapte coline ale Romei, pe malul drept al Tibrului, și cuprinde un vast ansamblu de construcții: palatul, piața și bazilica Sf. Petru, Capela Sixtină, Capela Paulină, grădini, biserici, un muzeu celebru cu opere antice, o bibliotecă cu manuscrise de mare preț și cu peste o jumătate de milion de cărți, o galerie de tapiserii — toate acestea pe un teritoriu de 44 de hectare, care formează statul Cetății Vaticanului, recunoscut ca atare prin Tratatul de la Latran din anul 1929. Numărul total al locuitorilor statului — 1 000, dintre care 300 fac parte din forțele permanente ale armatei (la aceștia adăugindu-se cei 500 de ostași „flotanți", care-și au domiciliile în afara Cetății). Așa fiind, se poate spune că Vaticanul este cel mai militarizat stat din lume — dacă îi luăm în considerare procentul de oameni aflați sub arme, din totalul populației.

Marea armată a acestui mic stat este formată din patru corpuri distincte: garda nobilă, garda palatină, jandarmeria și garda elvețiană. Prima formație — garda nobilă a Sanctității Sale — este constituită numai din elemente provenite din aristocrație și are un efectiv de 60 de ofițeri conduși de un general. Aceștia formează escorta suveranului pontif în toate deplasările sale. Garda palatină are două batalioane, cu un efectiv de 500 de oameni. A fost înființată în anul 1850. Condițiile de recrutare în acest scop: candidații să fie locuitori ai Romei și să aibă înălțimea de 1,65 m. Jandarmeria, înființată în anul 1849, are 100 de oameni, înalți de cîte 1,69 m, care asigură circulația și ordinea în timpul deplasărilor papei și a procesiunilor. Cel de-al patrulea corp — garda elvețiană — este format din 136 de oameni care, sub comanda unui colonel și îmbrăcați — la anumite ocazii — în armuri medievale, constituie decorul cel mai spectaculos al marilor ceremonii patronate de papă.

Vedere din Cetate.

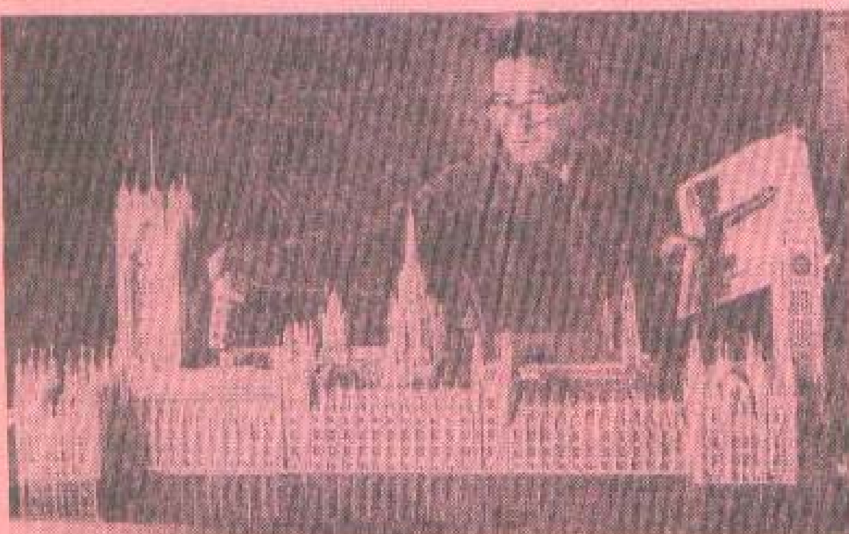

Ofițeri din garda nobilă.

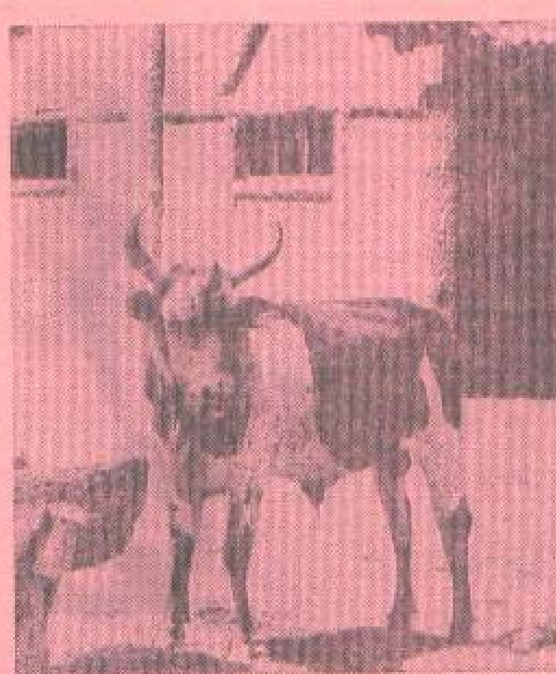
Garda elvețiană în ținută de serviciu.

DIN LUMEA LARGĂ

N-A VĂZUT, DAR A FĂCUT...

*Clădirea Parlamentului britanic,
realizată din 50 000 de chibrituri de
către Kiyoshi Yamamoto,
in vîrstă de 60 de ani, din Tokyo.
Macheta are o lungime de 1,42 m, lățimea
de 1 m,
iar înălțimea punctului celui mai ridicat
— cunoscutul turn Big Ben — de 66 cm.
Și un mic amănunt: Yamamoto nu a
avut
niciodată
ocazia să vadă clădirea în realitate.*

DOUĂ NU II ERAU DESTULE?

*Taur cu patru coarne, una din achizițiile
recente ale parcului zoologic Ceaultepek de
lingă Ciudad de Mexico.*

SERVIȚI PUȚIN OXIGEN!

*Pentru ca organismul să poată lupta cu
succes
împotriva atmosferei poluate,
la Tokyo au fost instalate recent
aparate de „sorbit" oxigen,
menite să epureze atît sîngele
cît și aerul din plămîni.*

DIN LUMEA LARGĂ

SAU POATE...

Omul cu unghiile cele mai lungi din lume a fost declarat tînărul de 25 de ani din Delhi — Ramesh Sharma — de profesie pictor. Această performanță a fost obținută după un efort de așteptare de 5 ani. Toate bune, dar o nedumerire tot avem: ce face pictorul nostru dacă vrea să picteze? Sau poate nu vrea să picteze ci doar să se scarpine?

AU ROIT...

Ajutor !!!... Strigătului speriat al conducătorului pe al cărui automobil s-a instalat un roi de albine, forțele ordinii publice din Copenhaga nu i-au putut răspunde. Poliția s-a dovedit neputincioasă în „restabilirea ordinii"; în schimb a putut s-o facă un apicultor experimentat.

DUBLE EXEMPLARE

La Barvaux-sur-Ourthe (Belgia) a avut loc reuniunea anuală a gemenilor din întreaga lume. Cu această ocazie s-a constatat că în prezent cei mai mulți gemeni trăiesc în Belgia. În fotografie: două... echipe de participanți la reuniunea de la Barvaux-sur-Ourthe.

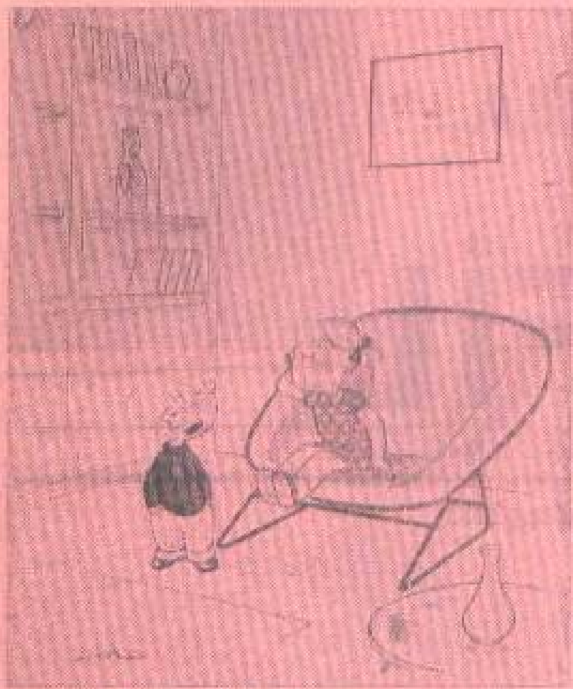

AVION SAU MOTOCICLETĂ?

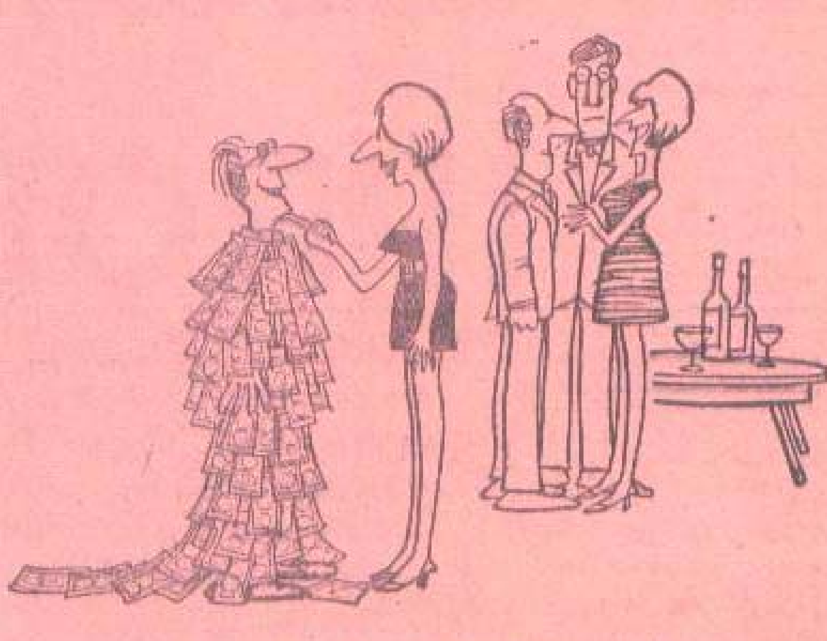
Un miniavion, construit de pilotul profesionist Raymond Fixter din Gosberton, lîngă Spalding (Anglia). Cu acest miniavion „Gnome" („Piticul"), el merge la serviciu. A fost construit cu un motor de motocicletă de 580 cmc, și are o viteză de 60 km/h, fiind cel mai mic avion din lume.

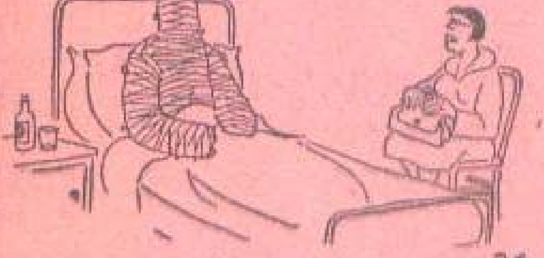
UMOR

— Ca să-mi fac rost de bani de buzunar, am intenția să-mi scriu memoriile...

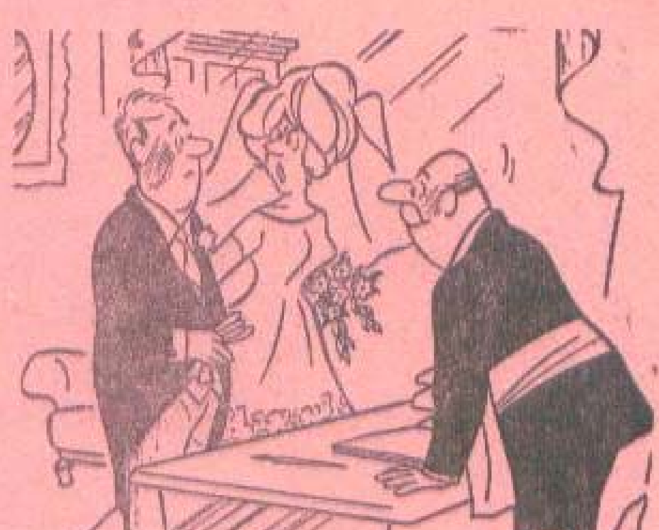
— Îmi plac tipii care se îmbracă cu gust.

— Te doare ceva, dragă ?

— Oprește ! Soțul meu trebuie să fie pe aici.

— Hai, spune da, idiotule !

moda '70*

În ultima vreme creatorii s-au repezit — după ce au epuizat inspirația din veșmintele militarilor și ale cosmonauților — și spre îmbrăcămintea monahală. De unde au «împrumutat», nu fără o picătură de umor, și această glugă neagră, subliniată cu un roșu foarte pămîntean și purtată cu niște hazlii pantaloni extrem de largi.

MODA INCERTITUDINILOR

de Sanda **FAUR**
Fotografii de
Tony VRYONAKIS — Paris

Se pare că de multă vreme moda nu s-a mai aflat într-o asemenea încurcătură, că de mult nu a mai dat atîtea semne de nehotărîre ca în acest final de an '69.

Urcată pe muchia ce desparte cele două decenii și păstrîndu-și cu greu echilibrul pe linia aceasta fragilă, moda a privit întîi o clipă înapoi și a dat aici cu ochii de fustele scurte de trei palme, de femeile străvezii de subțiri, travestite, toate, cu ajutorul minirochiilor, în liceeene puse pe chiul sau — grație blue-jeans-ilor — în niște efebi famelici, și a conchis că mai tot deceniul șapte al acestui secol, ea, moda, a fost tînără, s-a adresat tinerilor, a constrîns mai toată lumea să fie — sau să

(Continuare în pag. 118)

ACUM 150 DE ANI

AMBASADORII CURAJULUI AU DESCHIS PORȚILE INFERNULUI ALB

de Adrian COSTA

▲ Printr-un meșteșug optic a fost realizată această imagine a punctului precis care, pe toate hărțile, figurează sub numele de Polul Sud.
Este interesant de știut că Antarctica – și așa destul de bogată in ciudățenii – adăpostește nu mai puțin de cinci... poli.
Polul Sud geografic, punctul în care converg meridianele, situat la 90° latitudine sudică.
Polul Sud magnetic, punctul către care se îndreaptă jumătatea albă a oricărui ac de busolă, situat la 67° latitudine sudică și 143° longitudine estică.
Polul «inaccesibilității relative», punctul cel mai îndepărtat de coastele continentului, aflat la 82°06' latitudine sudică și 54°58' longitudine estică, la altitudinea de 3 960 m (din care aproximativ 3 000 m de gheață).
Polul frigului, punctul în care, în iarna 1964–1965, cercetătorii norvegieni au înregistrat cea mai scăzută temperatură de pe glob, minus 94,5°C.
Polul vînturilor, situat în Țara Adelie, unde viteza vîntului depășește 350 km pe oră!

Niciodată un teritoriu atît de vast nu a fost cucerit de un număr atît de mic de oameni.

Niciodată descoperirea unui teritoriu nu a cerut atîta curaj, atîta eroism.

Nici un alt teritoriu, poate, nu ascunde atît de felurite enigme vechi și noi, nedezlegate sau în curs de a fi lămurite.

Dorința mistuitoare de a afla răspunsuri la întrebări acumulate de-a lungul a două milenii a atras și atrage în sudul extrem al planetei noastre pe ambasadorii curajului, continuatorii celei mai uimitoare, celei mai pasionante aventuri geografice care a început o dată cu descoperirea «continentului alb». Exact acum 150 de ani.

(Continuare in pag. 116)

moda '70 *

Dacă aveți har, răbdare și timp, puteți să vă tricotați singure această frumoasă rochie cu model realizat în doar două nuanțe: alb-negru, alb-maro, alb-roșu.

Costumul cu pantalon rămîne șlagărul modei. De astă dată, o combinație extrem de fină și delicată coloristic: pantalon galben-pai, jachetă foarte lungă cu carouri subțiri, albe, guler ofițer, butonaj întrerupt.

Tot pentru zilele primăverii viitoare un balonseide în culoarea cea mai la modă: albul — care poate fi alb-ivoar, alb ușor gri, alb-var.

Și două propuneri pentru îmbrăcămintea de interior: un pantalon larg, din jerseu imprimat, purtat cu un pulover colant, și o rochie din jerseu de nailon, într-un amuzant joc geometric.

AMBASADORII CURAJULUI

Explorator în Antarctica. Fotograful a realizat un «cap de expresie» admirabil: forță, bărbăție, îndrăzneală. Se pare însă că explorarea antarctică se află pe cale de a-și pierde caracterul exclusiv masculin. Argentina a organizat, la începutul anului 1969, o expediție exclusiv feminină, compusă din cercetătoarele: Irene Bernasconi, Maria Adela Caria, Elena Martinez Fontes și Carmen Pujals.
Una din problemele care s-au ridicat în cursul pregătirilor pentru plecarea expediției a constituit-o... îmbrăcămintea exploratoarelor. «Pînă în cele din urmă, ne-am croit singure îmbrăcămintea, după cum ne-am priceput» — a declarat dr. Maria Adela Caria.

LA PORȚILE INFERNULUI ALB

30 ianuarie 1774. Pe bordul bricului «Resolution» totul era potrivnic oamenilor: oboseala extremă și spaima matelotilor, boala, frigul necruțător, ghețurile care se legau între ele,pentru a împiedica trecerea vasului. Aproape o sută de aisberguri închideau zarea, parcă pecetluind porțile unui univers care nu se lăsa cucerit.

Bricul, aflat la cea de-a doua călătorie în jurul lumii, sub comanda faimosului căpitan James Cook, atinsese cea mai sudică latitudine: 71°15'. Atît. Nici un minut, nici o secundă în plus. Ghețurile îi barau drumul exact în fața continentului austral pe care îndrăznețul navigator își dorise cu ardoare să-l descopere.

Șeful de manevră aștepta, cu ochii ațintiți spre comandant, ordinul acestuia. Dar Cook tăcea. Îi era cu neputință să-și părăsească visul.

După cîteva clipe, se hotărî:

— Cap spre nord! — ordonă el. Apoi coborî în cabină și, înainte de a se prăbuși pe cușetă, simțind probabil nevoia de a se justifica înaintea istoriei, dictă aceste cîteva rînduri pentru jurnalul de bord:

«Pericolul pe care îl prezintă recunoașterea unei coaste în aceste mări necunoscute și înghețate este atît de mare, încît îndrăznesc să afirm că nimeni nu se va aventura vreodată să meargă mai departe decît mine și că pămînturile care se pot afla la sud nu vor fi niciodată cunoscute...»

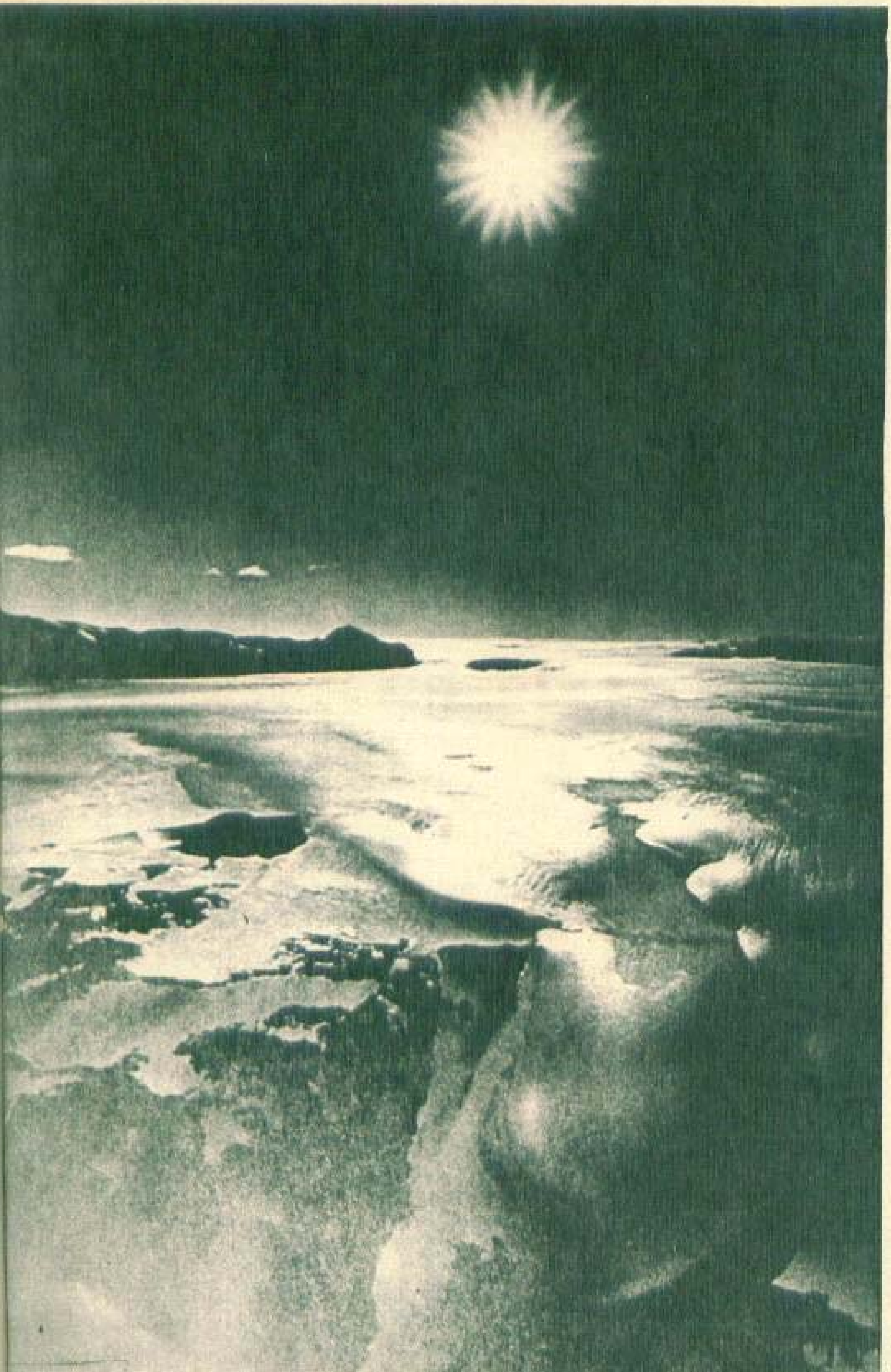
Niciodată!

Era sfîrșitul speranțelor care însuflețiseră pe cei pasionați de noi descoperiri geografice timp de douăzeci de veacuri, începînd cu caldeeanul Seleucos al IV-lea, Hiparh, Ptolemeu, Macrobiu, Beda Venerabilul. Pentru unii, acest teritoriu reprezenta un nou Eden, pentru alții el nu era decît o... contragreutate care menținea în «echilibru» continentele din emisfera nordică cu partea de miazăzi a lumii.

...De la eșecul lui Cook au trecut 46 de ani, timp în care previziunea celebrului navigator nu a fost dezmințită. Pînă într-o zi din luna ianuarie a anului 1820 (potrivit autorului sovietic A.F. Treșnikov, data exactă este 15 (27) ianuarie a aceluiași an) cînd — menționează autorul francez Robert de la Croix — în pragul misteriosului continent a avut loc o întîlnire pe care cei în cauză nu aveau nici un motiv s-o prevadă.

Personajele — devenite celebre — ale acestei întîlniri sînt tînărul Nathaniel B Palmer, comandantul unei flotile de vase armate pentru vînătoare de foci, și amiralul rus Faddei Faddeevici Bellingshausen. Primul

(Continuare în pag. 120)

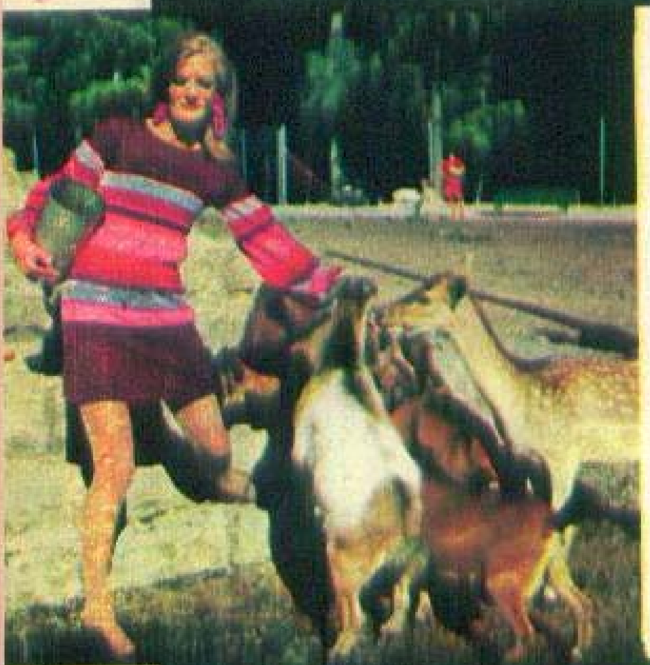
▲ Dacă cineva s-a gîndit vreodată să afirme că la Polul Sud timpul liber nu poate fi folosit potrivit celor mai personale gusturi — îl contrazicem. Documentul pe care îl deținem e zdrobitor!

◄ Peisaj antarctic.

moda* '70

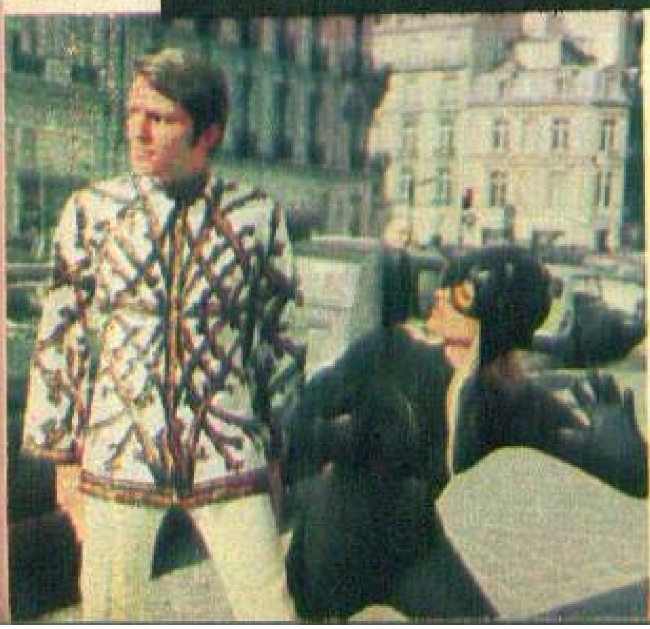
Nu vă amintește acest bluzon negru, brodat amplu pe bust, la mineci și la tiv, de frumoasele veșminte orientale de altădată?

Ne-am convins mai de mult că tricotul ne poate oferi una dintre cele mai confortabile soluții pentru îmbrăcămintea de toată ziua. Ce părere aveți de această rochie — ce poate fi lucrată și de mînă — din resturi de lînă, într-o gamă ce merge de la roz la violet?

mimeze a fi — tînără. Și cum modei nu-i stă prea bine cu statornicia, iat-o la acest sfîrșit de an pusă pe fapte mari, hotărîtă să răstoarne totul. De aici, de pe muchia dintre decenii, moda privește deci înainte, și după ce s-a jucat o clipă să imagineze costume fantastice pentru viitoarele selene-trotteur-e, ea a decis că, a se înnoi, a-și revoluționa linia, înseamnă, de fapt, în acest moment, să se întoarcă la veșmintele din tinerețea mamei: fustele au coborît deci vertiginos pînă la 35 de cm deasupra solului și s-au strîmtat, construind o siluetă prelungă și îngustă, tip «țigaretă» sau, mă rog, «burlan de sobă», pălăriile au căpătat cloșuri mari, misterioase, umbrind obrazul, paltoanele — un stil de manta militară — fiind îmbumbate cu cîte două rînduri de nasturi metalici; și astfel înfășurată din cap pînă-n picioare, femeia e gata să-și recapete mult rîvnitul

(Continuare în pag. 124)

De ce să nu le îngăduim bărbaților capriciul de a purta și un asemenea bluzon din mătase naturală imprimată?

*Se poartă galbenul în toate nuanțele sale, în toate nebănuitele sale zeci de nuanțe, cărora nu le știu numele decît, cel mult, pictorii...
Ce părere aveți însă de această invazie de galben-citron pe cizmele, haina și cascheta de ploaie, realizate din același material plastic lucios, foarte de efect?*

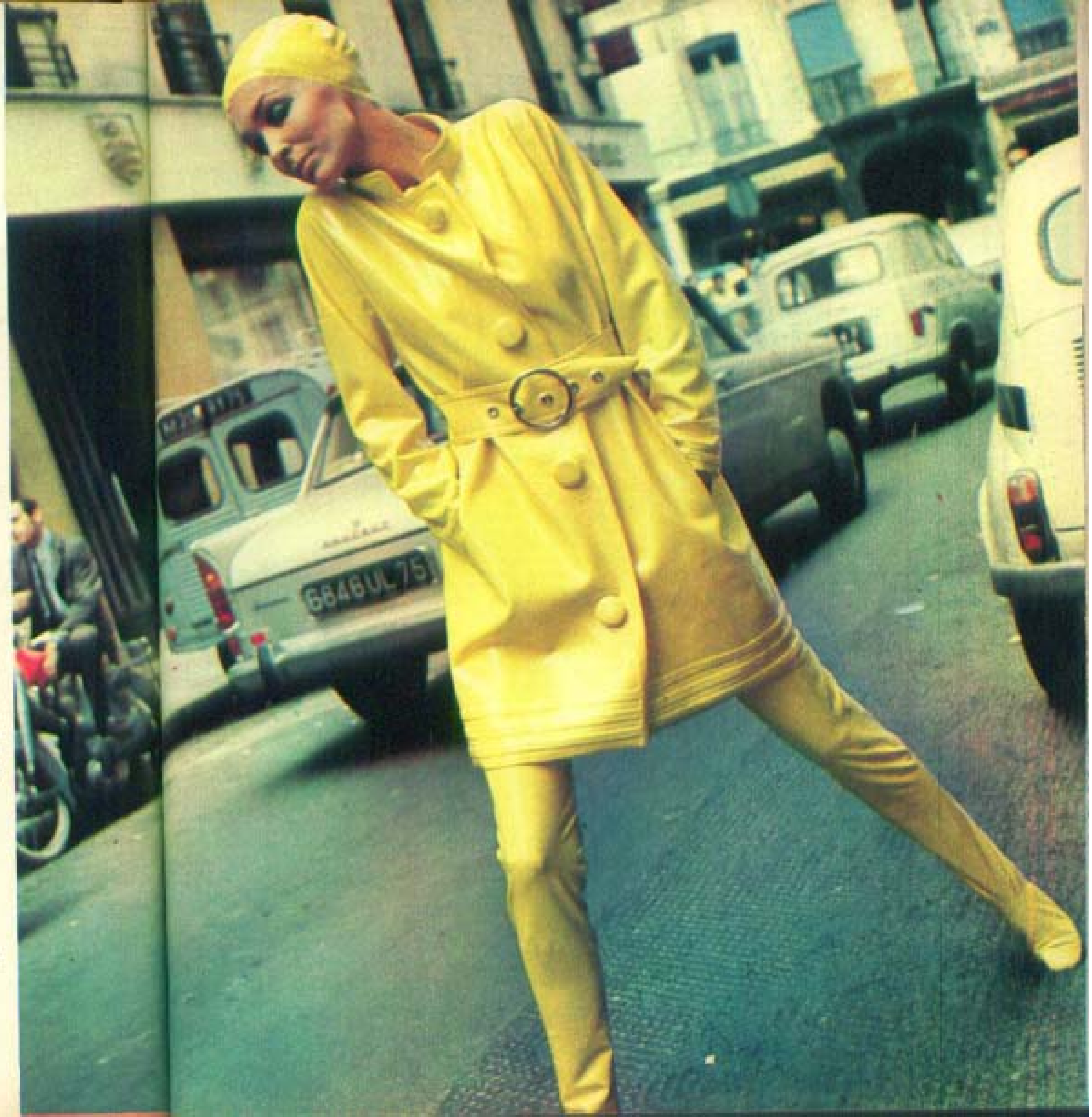
moda* '70

mimeze a fi — tînără. Şi cum modei nu-i stă prea bine cu statornicia, iat-o la acest sfîrşit de an pusă pe fapte mari, hotărîtă să răstoarne totul. De aici, de pe muchia dintre decenii, moda priveşte deci înainte, şi după ce s-a jucat o clipă să imagineze costume fantastice pentru viitoarele selene-trotteur-e, ea a decis că, a se înnoi, a-şi revoluţiona linia, înseamnă, de fapt, în acest moment, să se întoarcă la veşmintele din tinereţea mamei: fustele au coborît deci vertiginos pînă la 35 de cm deasupra solului şi s-au strîmtat, construind o siluetă prelungă şi îngustă, tip ţigaretă sau, mă rog, «burlan de sobă», pălăriile au căpătat cloşuri mari, misterioase, umbrind obrazul, paltoanele — un stil de manta militară — fiind îmbumbate cu cîte două rînduri de nasturi metalici; şi astfel înfăşurată din cap pînă-n picioare, femeia e gata să-şi recapete mult rîvnitul

(Continuare în pag. 124)

...bărbaţilor

...ă

Se poartă galbenul
în toate nuanţele sale,
în toate nebănuitele sale
zeci de nuanţe,
cărora nu le ştiu numele
decît, cel mult,
pictorii...
Ce părere aveţi însă
de această invazie
de galben-citron pe cizmele,
haina şi
casacheta de ploaie,
realizate din acelaşi
material plastic lucios,
foarte de efect?

AMBASADORII CURAJULUI

se afla în căutarea unor zone de vînătoare de o imensă bogăţie, mînat de mirajul unui cîştig fabulos. Cel de-al doilea comanda expediţia formată din corvetele «Vostok» şi «Mirnii» care, în numele ţarului Alexandru I, explorau Mările Sudului în căutarea ţinuturilor necunoscute de la acest capăt al lumii.

Cînd tînărul Palmer s-a urcat pe bordul corvetei «Vostok» şi cei doi navigatori şi-au strîns mîinile, consfinţind astfel descoperirea unui nou continent, ei nu bănuiau că misterele acelei *Terra australis incognita* aveau să fie dezvăluite în următoarea jumătate de secol.

CHEILE LUMII?

Polul sud al planetei noastre este unul dintre cele două puncte convenţionale în care se «îmbină» tot atît de convenţionalele meridiane. La Polul Sud însă, converg în chipul cel mai concret cu putinţă interesele unor ştiinţe destul de felurite: geografia, geofizica, geologia, meteorologia, biologia şi, mai în urmă, economia şi sociologia, fără a omite dreptul internaţional. Această convergenţă de interese explică istoria scurtă dar tulburătoare a descoperirii acelor locuri, trecerea de la aventura cvasisolitară, pur şi simplu eroică, la o activitate coordonată, bine susţinută băneşte, la care participă acum circa 3 000 de persoane din 12 ţări, lucrînd în cele aproximativ 40 de baze de cercetări.

Datorită complexităţii lucrărilor care se execută acolo, Antarctica a devenit cel mai neobişnuit laborator terestru care a existat vreodată. În urma unei înţelegeri internaţionale, încheiate la 1 decembrie 1959, potrivit căreia Antarctida nu poate forma obiectul vreunei revendicări teritoriale şi nu poate găzdui activităţi cu caracter militar, ea a devenit o mare insulă a ştiinţei.

Prin urmare, un laborator complex, într-o imensă oază a cooperării, unde oamenii caută împreună marile adevăruri, vechi şi noi, ale lumii. Iată cîteva dintre ele.

Antarctica este un imens regulator al climei terestre. Într-adevăr, Oceanul Antarctic absoarbe o foarte mare parte din căldura solară, limitînd astfel încălzirea atmosferei planetei. De aceea cel de-al şaselea continent este o adevărată superuzină frigorifică.

Oricine ştie astăzi că cel de-al şaselea continent este un deşert alb, îngheţat. Cu atît mai uimitoare apare, de aceea, descoperirea făcută în ultimii ani în domeniul istoriei Antarcticii însăşi: ea era, cu (numai) 250 milioane de ani în urmă, un ţinut înfloritor, în care ape limpezi curgeau domoale, iar în frunzişul bogat al copacilor ciripeau păsările... Oricît s-ar părea de ciudat, afirmaţia aceasta e confirmată de resturile fosile găsite: de pildă, un trunchi de copac pietrificat, lung de 7 m, cu diametrul de 60 cm, îngropat într-un strat de nisip care forma cîndva fundul unui fluviu; 61 de specii de plante străvechi indică existenţa unei vegetaţii luxuriante de tip subtropical. Aşadar, «continentul alb» a fost cîndva... verde.

Ce s-a întîmplat între timp?

Răspunsul e,deocamdată, ipotetic. În orice caz, ori continentul şi-a schimbat locul, ori scoarţa terestră s-a mişcat.

Dacă ipoteza formulată în 1885 de geologul austriac Eduard Seuess este adevărată, cu 1 500 de milioane de ani în urmă emisfera sudică era formată mai mult din uscat, un imens continent unind Australia, India, sudul Africii şi sudul Americii. Aceasta era Gondwana. Acum vreo 200 milioane de ani, acest bloc s-a sfărîmat din cauze necunoscute, iar bucăţile astfel formate au început să se îndepărteze unele de altele. Singură Antarctica a rămas — martoră încremenită a acelor vremuri de mult apuse.

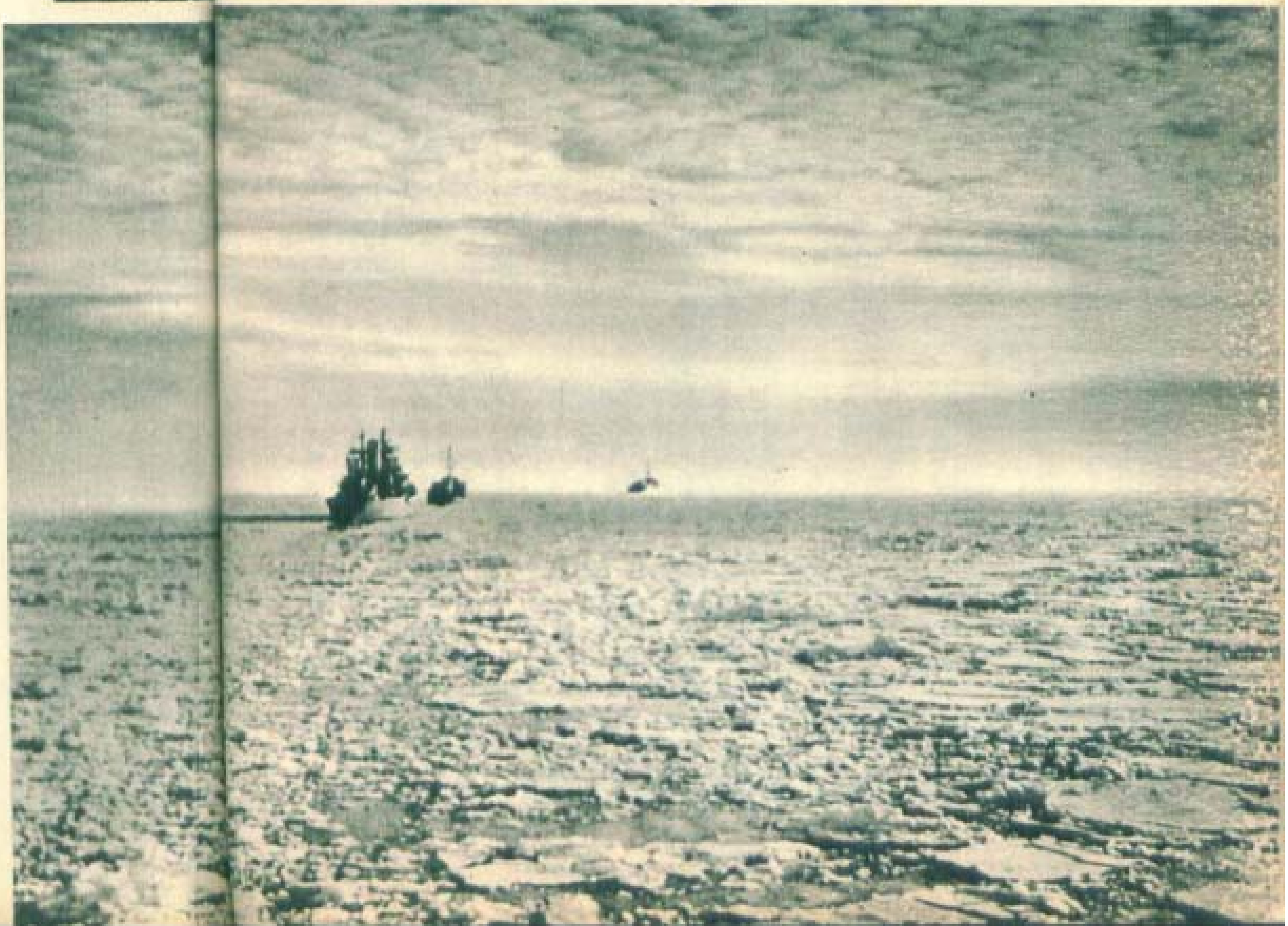
În sprijinul acestei ipoteze vine, între altele, o descoperire recentă, făcută de geologii de la Universitatea din Ohio (S.U.A.). Ei au găsit în straturile subterane ale Antarcticii resturi de maxilar ale unui amfibian primitiv, asemănător celor care au trăit, în aceeaşi perioadă geologică, în Africa şi Australia. Chiar dacă se poate admite că sporii unor plante au fost aduşi, cîndva, în Antarctida de ape sau de curenţii de aer,

(Continuare în pag. 128)

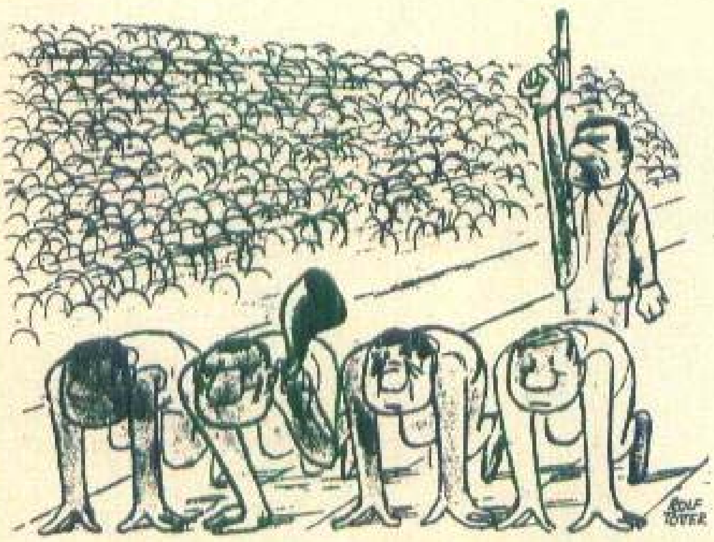

«Nu înotați între orele 16.00 și 17.00» — avertizează această inscripție glumeață, așezată de cercetătorii americani la malul Oceanului Înghețat de Sud.
Antarctica știe și ea să glumească: cercetătorii sovietici au găsit, în apropierea stației Novolazarevskaia, o depresiune și un lac, unde, vara, temperatura de 15°C permite efectiv scăldatul și băile de soare.
Care dintre cele două glume e mai reușită?

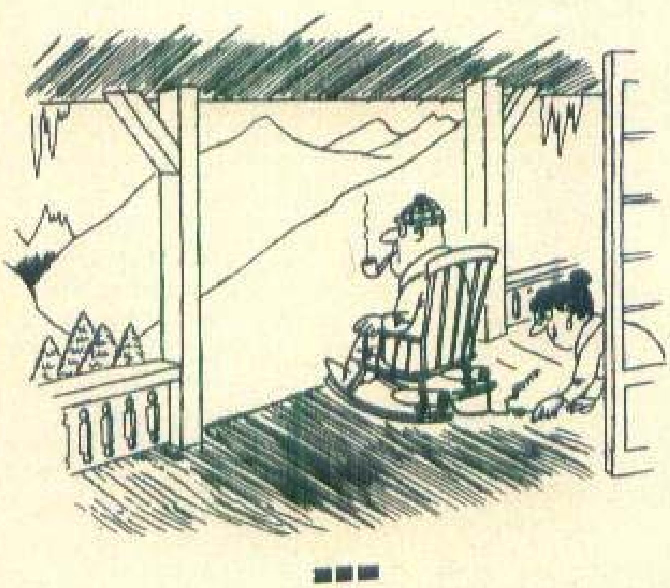
Această priveliște din Oceanul Antarctic a fost fixată pe peliculă în zilele noastre. Ea sugerează însă, pregnant, ceva din «infernul alb» ale cărui porți le-au forțat neînfricații navigatori din secolele trecute.

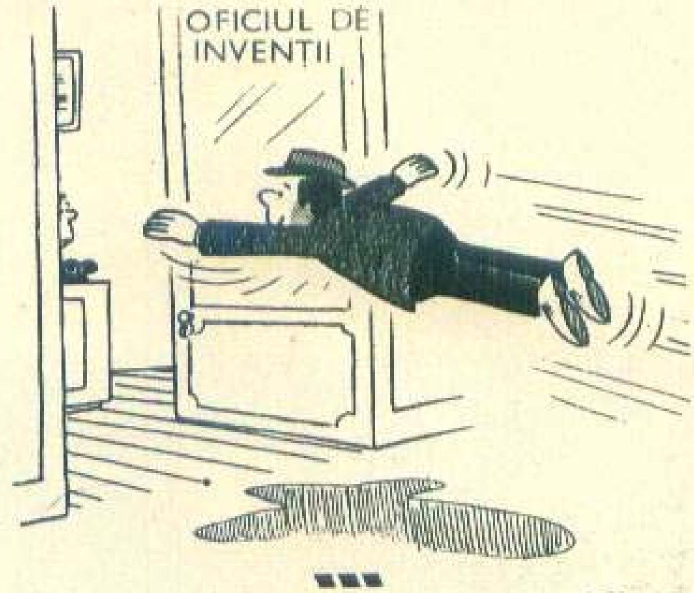
UMOR

■■■

■■■

■■■

■■■

moda* '70

Modei tinere nu îi este niciodată jenă să se uite şi înapoi, peste umăr, pentru a lua din zestrea surorilor mai în vîrstă amănuntele care îi sînt pe plac: din nou deci fustele cu pliuri late şi bascurile de liceană, din nou nemuritorul mariaj dintre roşu şi bleumarin, din nou paspoalurile late şi nasturii metalici. Foarte nou doar butonajul, ce subliniază forma de plastron a taiorului.

dram de mister dispărut prin francheţea hainelor din ultimul deceniu, să redevină feminină, romanţioasă, stea demnă de a fi privită, cu jindul descoperirilor, de la distanţă...

Iată deci moda ezitînd între cei doi poli ai mini şi maxi-jupei, iată marii creatori de modă de la Paris înfruntîndu-se, în momentul în care trebuie să se aleagă nu numai între a se scurta sau lungi tivul cu cîţiva centimetri, ci în a schimba însuşi stilul, însuşi tipul de feminitate. Grozavă dilemă!!

Courrèges susţine în continuare moda care «eliberează trupul femeii» şi, tot rezumîndu-i şi concentrîndu-i la maximum rochiile, ajunge să propună un minimum de veşminte un colant alb, ca de balerină, care să îmbrace femeia din cap pînă în picioare, şi căruia să i se ataşeze la nevoie un mic pătrăţel de stofă de 20 cm pe 20 cm, în faţă, pe post de fustă, sau un soi de scurt combinezon din imitaţie de blană, în loc de haină pentru iarnă, sau o cămăşuţă din voal presărată cu paiete, drept rochie de seară... La cealaltă extremitate a modei, acolo unde se află Yves Saint-Laurent, Cardin sau Dior, acolo se predică revenirea la paltoanele lungi pînă la jumătatea gambei (purtate — eventual şi concesiv — peste o fustă extrem de scurtă), la taioarele gen Mata Hari, cu jachetele pînă în talie şi fustele evazate pînă la gleznă, la rochiile de seară simple, cu imense eşarfe vaporoase în jurul gîtului. Courrèges rămîne deci conservatorul, gestul temerar — care a zguduit lumea modei — rămîne cel al lui Yves Saint-Laurent. Iată unul din paradoxurile amuzante între care se zbate ac-

(Continuare în pag. 130)

Combinația galben cu negru, brandenburguri, capișon cu o bordură ce se continuă pe mineca raglan; detalii mereu «la zi» în moda ultimilor ani.

AMBASADORII CURAJULUI

▲ Incontestabil, punctul cel mai fierbinte al Antarcticii se află aici, în craterul vulcanului Erebus.

Însăși realizarea acestei imagini, pe timp de furtună, pe continentul alb este o probă de curaj...

▼

un animal de apă dulce nu putea nicicum să urmeze această cale. El nu a putut ajunge la locul în care i-au fost descoperite urmele decît *pe cale terestră!*

INFORMAȚII LA... RECE

De astă dată nu e vorba de un joc de cuvinte, ci despre o realitate palpabilă. Gheţurile antarctice şi solul pe care acestea îl acoperă reprezintă o adevărată arhivă pe care natura a păstrat-o, grijulie parcă față de permanența propriei sale istorii. De cînd a început să ningă pe acest continent — savanții americani consideră că înghețarea

În anul 1970 în Antarctica va începe realizarea « proiectului glaciologic antarctic internaţional». Înfăptuirea proiectului va dura 10 ani, cu participarea unor oameni de ştiinţă din Australia, Franţa, S.U.A. şi U.R.S.S. Cercetările se vor efectua în partea de est a Antarcticii în vederea elucidării cauzelor care duc la modificarea formei calotei glaciale, care acoperă cel de-al şaselea continent. În acest scop se vor stabili vîrsta, structura şi forma stratului de gheaţă. În decurs de 2—3 ani se va sonda, prin radiolocaţie, calota glacială pe cea mai mare parte a teritoriului prevăzut în planul explorărilor. Expediţiile participante vor lucra după programe proprii, colaborînd totodată cu colegii lor din celelalte ţări. Coordonarea lucrărilor este asigurată de un consiliu din care fac parte cîte doi reprezentanţi din fiecare ţară.

continentului a început în urmă cu aproape trei milioane de ani! — zăpada nu s-a topit *niciodată*. Şi, dacă vrem să o considerăm un material sensibil, pe acest material s-au imprimat, succesiv, tot felul de informaţii din trecutul planetei.

În aceste ţinuturi au ajuns tot felul de reziduuri, cereşti şi pămîntene, care s-au păstrat intacte şi se oferă astăzi celor care le caută.

Sînt, în primul rînd, depuneri de praf cosmic, adică urme din tot ce a ajuns din universul nesfîrşit pe Pămînt. Acest tot reprezintă, după unii savanţi, 100 000 de tone pe an.

Zăpada a păstrat, de asemenea, microorganisme, polen, cenuşă. A fost identificată chiar cenuşa provenită din erupţia vulcanului Krakatau, din 1883. Unii cercetători afirmă că au identificat şi urme de gaze de eşapament ale milioanelor de automobile care circulă pe glob...

Aşadar, informaţii «la rece» păstrate bine şi mai ales ordonat, în strictă ordine a «intrării în scenă». Aceste informaţii sînt atît de precise încît, bizuindu-se pe o tehnică adecvată, cercetătorii sînt în măsură să stabilească vechimea straturilor şi chiar direcţia vînturilor care suflau, de pildă, acum opt sute de ani!

Valoarea ştiinţifică a acestor informaţii, acumulate în straturile de zăpadă şi gheaţă, este mai mare decît s-ar părea la prima impresie. Ele fac să fie mai bine cunoscut trecutul planetei şi, în acest fel, viitorul ei.

Săpăturile în gheaţă ajung, pînă în cele din urmă, pe solul continentului, apoi în subsolul acestuia, unde s-au acumulat nu numai informaţii ci şi minereuri. «Avem motive să presupunem că există bogate zăcăminte de aur şi diamante, foarte probabil, la mare adîncime» — afirmă omul de ştiinţă sovietic Vasili Gliebovitz. Şi de ce nu ar fi aşa, de vreme ce, după cum conchide profesorul André Cailleux de la Facultatea de ştiinţe din Paris, «toate lucrările recente confirmă că, prin structura sa geologică de ansamblu, Antarctida se aseamănă cu celelalte continente».

Realitatea «subterană» a celui de-al şaselea continent, care pare să se confirme, lucrările de foraj şi de minerit care se execută acum cu un elan explicabil, toate acestea ne îndreptăţesc să nu fim tocmai sceptici în faţa afirmaţiei că, în viitor, Antarctica se va transforma într-o zonă industrială productivă.

UN DEŞERT (MAI MULT SAU MAI PUŢIN) ABSOLUT

Atunci cînd i-au adăugat şi acest supranume la şirul celorlalte, cei care au făcut-o au avut în vedere condiţiile extraordinar de aspre care domină continentul. S-ar putea însă să fie o exagerare. Nu constituie o infirmare a însuşi caracterului *absolut* al acestui deşert?

Dar înainte de a-l aminti pe om, prezent, de altfel, în tot ceea ce priveşte Antarctica şi cercetarea ei, trebuie să avem în vedere tot felul de fiinţe vii, proprii continentului şi uneori numai acestui continent.

Pe cei care se apropie de Antarctica pe calea maritimă îi întîmpină, la un moment dat, un mic crustaceu roşu, numit Euphausia superba. Apariţia lui vesteşte călătorului intrarea în apele Oceanului Antarctic. Acest crustaceu — afirmă cercetătorul Robert Cushman Murphy — simbolizează viaţa în Antarctica. Hrănindu-se cu plante marine unicelulare, el asigură existenţa peştilor, a pinguinilor, focilor şi balenelor, a unui întreg univers de viaţă pe care îl adăposteşte acest ocean. Şi pentru că nu seamănă cu celelalte oceane — e bogat în azot, siliciu, fosfaţi şi mai ales în oxigen — Oceanul Antarctic este considerat un mediu de cultură, iar infinitatea de vieţuitoare pe care le adăposteşte — o adevărată maree vie ce asaltează necontenit ţărmurile continentului.

Pe sol există muşchi şi licheni fixaţi pe stîncile golaşe, iar pe ţărmuri trăiesc păsări, foci, iar mai spre interior insecte (din aproape 70 de specii de animale, 44 sînt insecte) şi microorganisme.

Oricît ar părea de bizar, în plin «deşert absolut» cercetătorii au început să practice un fel de... agricultură. Utilizînd tehnica culturii de seră şi a hidroponiei, ei au reuşit să-şi ofere roşii, castraveţi, ridichi, salată. Una dintre dificultăţile acestei îndeletniciri o constituie soarele care, atunci cînd luminează, e prea puternic şi prea... neîntrerupt pentru ceea ce cer plantele. Oricum ar fi, o jumătate de kilogram de roşii de la o plantă reprezintă o reuşită care nu trebuie subapreciată, ţinînd seama de faptul că e realizată în preajma Polului Sud! În ce priveşte perspectiva cultivării plantelor pe aceste locuri neospitaliere, avem toate motivele să credem că un «continent industrial», aşa cum pare a-l predestina zestrea sa geologică, nu se va putea hrăni numai din import...

Poate că se vor folosi metodele «agriculturii marine» ori alte metode. Deocamdată nimeni nu poate să ştie exact ce va fi în stare să ofere omului acest mediu neprielnic.

Pentru moment omul şi mediul au intrat în raporturi care nu sînt totdeauna benigne. Este un lucru destul de firesc care aici îmbracă însă forme puţin obişnuite.

Balenele, de pildă, au dovedit că se pot îmbolnăvi de... tuberculoză. Pinguinii poartă virusuri care provoacă la om afecţiuni ale căilor respiratorii sau altele şi mai grave, iar la rîndul lor ei sînt loviţi de virusul dizenteriei umane. Alte animale s-au îmbolnăvit de tetanos. Se citează însă şi cazuri în care anumite boli, în special ale aparatului respirator, au fost înfrînte de condiţiile mediului antarctic. Pescăruşul Skuu a început s-o rupă cu vechea sa tradiţie alimentară şi, părăsind peştii şi ouăle de pinguin, a început să se aciueze în preajma staţiunilor de cercetări, [illegible] vădită preferinţă pentru... bucătăria altor continente. În acest fel însă el devine un potenţial purtător de microbi.

E de la sine înţeles că toate aceste fenomene nu au darul să uşureze existenţa oamenilor, chiar şi vremelnică, pe continentul antarctic, existenţă care a şi creat un şir de probleme noi. De ele se ocupă şi noua sociologie... antarctică. Iată cîteva din temele pe care şi-au propus să le studieze specialiştii acestei discipline: efectele pe care le au asupra omului liniştea şi izolarea specifice Antarcticii; unele probleme privind viaţa sexuală; influenţa climei şi a ciclurilor sezoniere schimbate; comportarea omului în condiţiile specifice de organizare şi conducere a muncii de cercetare.

Enigme vechi şi noi, nedezlegate sau în curs de a fi lămurite — toate formează raţiunea îndrăzneţei aventuri în care omul s-a lansat cu un secol şi jumătate în urmă şi care a rămas pînă azi, aici pe Pămînt, poate cea mai palpitantă aventură a ambasadorilor curajului.

tualmente moda, cu mult mai multă gravitate decît am fi noi dispuși să-i acordăm...

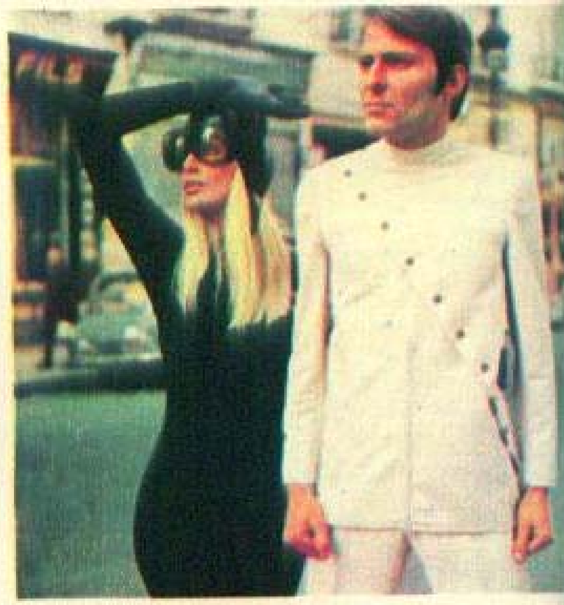
Și ce e totuși de făcut? Încotro, spre ce colțișor al modei va trebui să privim pentru a nu ne considera demodate? Pînă mai ieri, pînă mai azi chiar, arătam desuete și ridicole, ca niște biete mătușici de provincie rămase nemăritate, atunci cînd purtam rochii lungi și decente! Vom fi mîine în afara modei dacă vom mai continua să purtăm niște minuscule fuste? La ora aceasta, cînd tronează încă gustul pentru mini, posibilitatea ni se pare exclusă.

(Continuare în pag. 134)

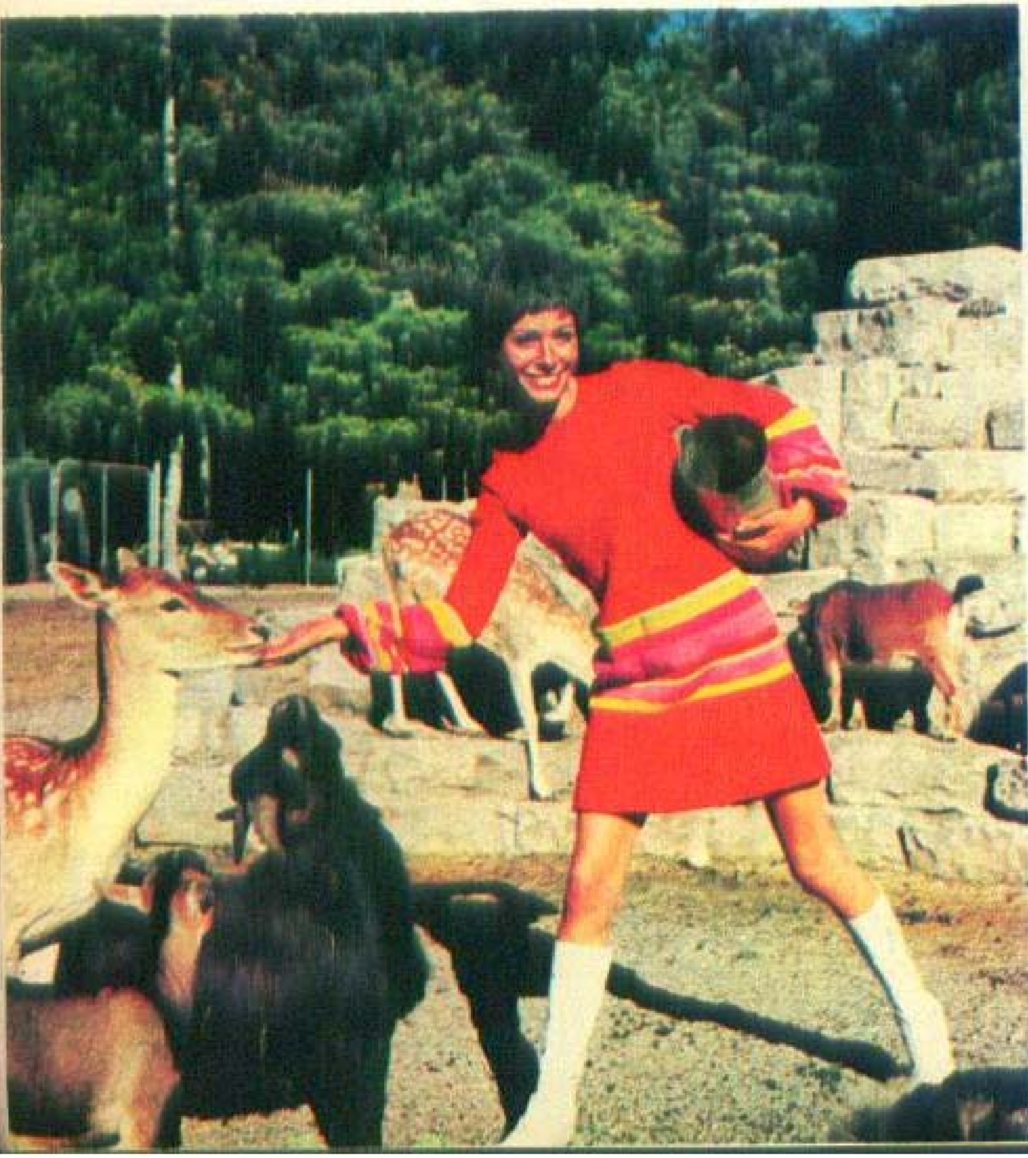
moda* '70

Stilul «ofițer» la modă ne îmbie insistent spre micile gulere montante, spre brandenburgurile atît de decorative.

▲ *O încercare de a mai ieși din construcția tradițională a vestoanelor bărbătești: încheiat asimetric, avînd și un fermoar pe centru, acest bluzon poate tenta, să zicem, un tînăr sportiv.*

◀ *Din nou tricotul: o rochie roșie cu dungi pe lat (deci numai pentru persoane foarte suple), cu mîneca bufantă. Doar plasarea dungilor și coloritul lor — vernil, roșu, ciclamen, galben — sînt schimbate.*

Remarcați la această haină de ploaie talia marcată de cordon, buzunarele mari aplicate și tighelurile ce subliniază toate tăieturile.

De ce să-i obligăm la aceleași și la aceleași cravate sicîitoare, la aceleași cămăși cu gulere apretate, la aceleași sacouri grele? Dar de ce să nu le dăm voie și bărbaților să mai calce canoanele vestimentare?

O soluție ideală pentru un veston de toată ziua: din catifea reiată maro, cu guler ofițer și nasturi argintii. Foarte șic!

Și să mai spună cineva că nu există egalitate deplină între sexe. Cel puțin în domeniul vestimentar deosebirile au început să dispară cu totul. Precum se vede și din fotografia de față...

moda* '70

Care dintre fetele din ziua de azi va renunța de bunăvoie la avantajele practice, estetice și chiar materiale pe care le oferă vestimentația făcută din doi coți și jumătate de pînză? Care va putea privi fără să zîmbească amuzată rochiile din tinerețea mamei, propuse iar ca ultramoderne? Știu, la început toate femeile vor opune un veto energic noii tendințe spre vechi a modei, toate o vor respinge categoric, toate vor refuza să o accepte (și, de altfel, aceasta s-a și întîmplat la prezentările de modă din anii trecuți, cînd în colecții începuseră să-și facă apariția, timide, macrofustele și cînd nimeni nu a consimțit să le ia în serios). Dar anul acesta, ofensiva pornită de un Saint-Laurent, de un Dior sau un Cardin e mult mai puternică și mai hotărîtă, colecțiile lor nu mai încearcă doar să tatoneze terenul, ci să impună moda lungă. Așadar, o vom accepta? Greu de spus...

Și totuși, dacă e un lucru mai efemer pe lumea aceasta, e moda. Dacă există un lucru mai constant în evoluția lui, e moda. Putem spune cu ochii închiși — ne-o dovedește însăși istoria costumului — că după o anume linie în modă urmează cu siguranță exact contrariul ei. Ne-am împotrivit, acum vreo 10-12 ani, din toate puterile, pan-

(Continuare în pag. 136)

Cîteva bijuterii la modă, combinate din metal tare și metal suplu, împletit, precum și din pietre bleu, imitînd peruzelele.

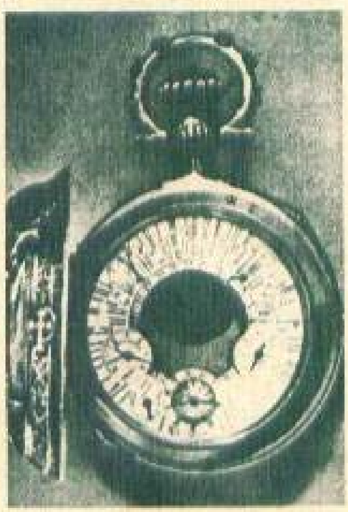

Pantalonul are intenția să înlocuiască definitiv fusta, dar nu am impresia că va reuși să cîștige bătălia: nu de alta, dar nu convine chiar tuturor siluetelor. Celor pe care le avantajează, le propunem totuși acest superb complet alcătuit dintr-un pantalon roșu purtat cu două cordoane — negru și roșu — pulover alb, manta neagră (remarcați monograma brodată pe buzunar)...

Se poartă cu mare succes voalurile diafane, suple, cu imprimeuri pictate larg, pe mari pete de culoare. Remarcați umerii liberi, gulerul rulat și vaporoasa pelerină-eșarfă. Desigur, rochie festivă.

cel mai complicat ceasornic din lume...

...se află expus la Muzeul de orlogerie din Besançon. Desigur, din punct de vedere al preciziei el nu se poate compara cu ultraperfectele orologii electronice cu cuarț din ziua de azi, dar ceea ce nu poate fi trecut cu vederea este că el dă incomparabil mai multe și variate indicații decît acestea.

Conceput și realizat de renumita casă franceză constructoare de ceasuri «Louis et Leon Leroy», a necesitat 18 luni de studii prealabile și peste 7 ani de lucru efectiv: început în 1897, a fost terminat în 1904!

Deși nu are dimensiuni prea mari (diametrul = 71 mm, grosimea = 23 mm), el prezintă peste douăzeci de particularități care-l fac să se deosebească de un ceasornic obișnuit.

Iată cîteva dintre ele: arată data, luna, anii bisecți, fazele lunii, anotimpurile, solstițiul și echinocțiul, starea cerului în emisfera boreală și cea australă, ora exactă simultană în 125 de orașe din lume, temperatura în grade Celsius, umiditatea atmosferică, fiind totodată barometru, altimetru, busolă etc., etc., etc.

Montura este din aur masiv, pe capace fiind reproduse în relief cele 12 semne ale zodiacului; în jurul butonului cu ajutorul căruia se întoarce ceasul se află o coroniță de perle veritabile. Valoarea ceasornicului a fost estimată, în 1904, la peste 25 000 franci aur!

Cele trei fotografii alăturate dau putința de a se observa cîteva detalii ale acestei piese rarisime.

moda... la – 70° celsius!

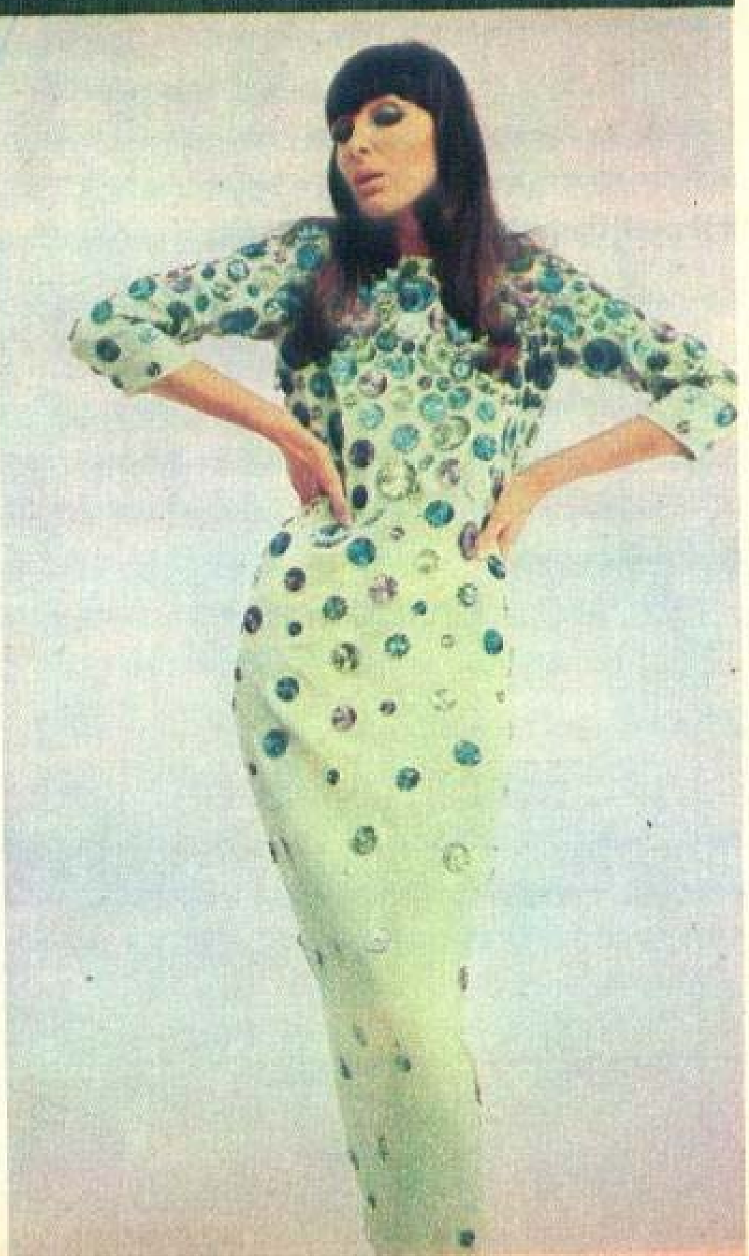
Intenționați să faceți o plimbare în ținuturile arctice? Foarte bine, dar vă sfătuim să luați unele măsuri vestimentare, corespunzătoare condițiilor climaterice oferite de oficiul de turism de la fața locului.

Ca să vă orientați în problemă, consultați cu atenție fotografia de mai sus, în care se pot vedea straturile protectoare ce se recomandă a se pune succesiv în spinare, pentru a fi în ton cu mediul ambiant.

Veți putea, desigur, obiecta că «linia» dv. ar avea ușor de suferit. E și ăsta un argument, însă ținem să facem o precizare: nu este obligatoriu să vă costumați astfel. Dacă credeți că e mai comod, puteți încerca și numai cu o pălărioară de pai în creștetul capului, fără absolut nimic altceva. Puteți fi convinși că eventualii urși albi, sau pinguini, sau vreo cămilă rătăcită pe-acolo, nu vor considera că ați atentat la bunele moravuri. Noi însă ne declinăm orice răspundere!

«Pijamaua» de seară a devenit de-acum una din formulele obișnuite ale vestimentației elegante. Dintr-o mătase grea — tot galbenă — ea are cazaca străbătută de o pasmanterie lată din fir de argint, din care sînt făcute și gulerul, și manșetele.

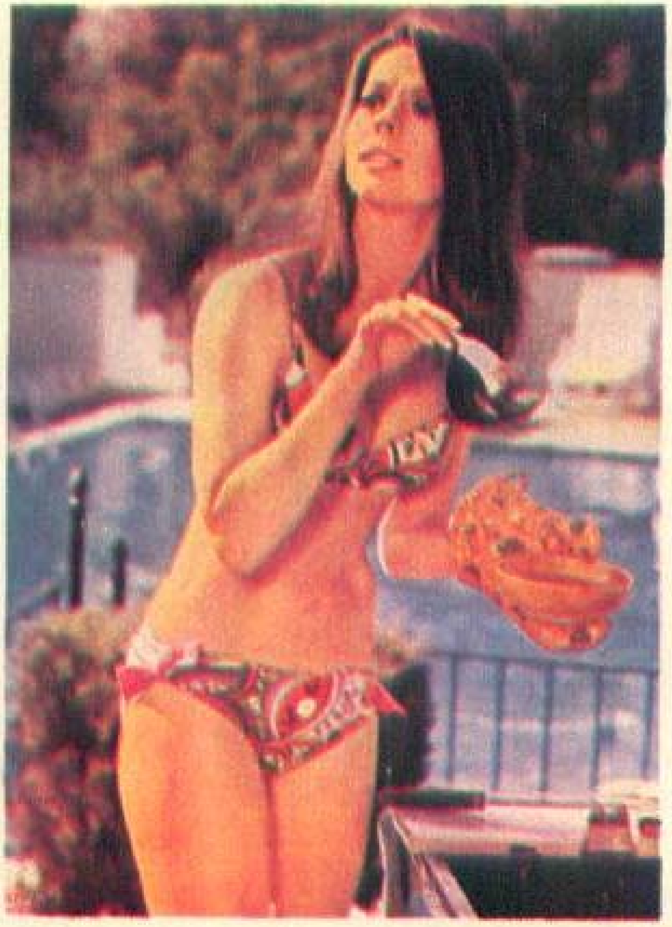
O sugestie pentru o rochie elegantă de seară sau de scenă: peste o mătase grea sau un jerseu alb se aplică rotocoale de diverse mărimi și culori din lameuri strălucitoare, mai dese pe bust, tot mai rare pe jupă.

moda* '70

tofului ascuțit cu toc cui, l-am ironizat, l-am blestemat, l-am contestat, ca apoi să ni-l însușim, să-l considerăm o frumusețe și să plîngem cu lacrimi amare cînd a fost alungat din arena modei de tirania pantofilor butucănoși, comozi, cu toc jos, care ne încalță astăzi. Putem oare crede că acum cincisprezece ani — cincisprezece, nu mai mult — o rochie ni se părea cu atît mai frumoasă cu cît avea jupa mai plină de crețuri și de falduri, cu cît era purtată pe jupoane mai umflate, cu cît avea tivul mai pe la jumătatea gambei? Nu vi se părea pe atunci — amintiți-vă — cînd vi s-au propus rochiile scurte că ele aduc cu niște lucrușoare vechi, rămase prea mici, că răpesc din eleganța siluetei?

Nu, în domeniul acesta, al modei, nimic nu durează — cum se spune — decît provizoratul! Aici nu poți rosti niciodată un **da** convins sau un **nu** cinstit, de vreme ce știi bine că mîine da-ul va fi nu, și invers. Așadar, de ce să nu procedăm (în materie de modă), la această răspîntie a deceniilor, exact ca moda și să ne recunoaștem oscilanți, nehotărîți, în așteptare? De ce să nu lăsăm timpul să decidă pentru noi?

P.S. *Pentru a constata, împreună, pe ce cale a apucat-o pînă la urmă moda '70, vă propun să ne dăm din nou întîlnire în paginile almanahului 1971 al revistei «Flacăra». Așadar, pe anul viitor...*

nathalie wood

Am cunoscut-o abia anul acesta în filmul lui Elia Kazan Splendoare în iarbă, **ca pe o actriță de aleasă vibrație. Joacă de la 5 ani (adică din 1943), iar la respectabila vîrstă de 6 ani era micuța parteneră a lui Orson Welles în** Există întotdeauna un mîine. **De atunci a mai apărut în nu mai puțin de 40 de filme — dintre care, răsunătorul** Poveste din cartierul de vest **(West Side Story) — trecînd cu dezinvoltură de la dramă la comedia cea mai nebună, dar evitînd cu grijă partiturile anoste. Ultimul său film, «comedia dramatică»** Bob, Carol, Ted și Alice, **de Paul Mazursky, i se pare «interesant, novator și adevărat din punct de vedere psihologic, pentru că știe cum să vorbească despre infidelitatea conjugală, pentru că evită acea încornorare mărunt-caraghioasă, prea răspîndită în filme». Cînd îți începi cariera la 5 ani, iar la 30 te poți lăuda cu 40 de filme, îți dă mîna să ai și exigențe dintre cele mai severe.**

kim novak

Timp de un an și jumătate — pînă către mijlocul lui 1969 — Kim Novak n-a pus piciorul pe platouri. Două accidente succesive — unul de călărie, în timpul filmărilor la Legenda lui Lylah Clare, **și apoi altul de mașină — au ținut-o departe, închisă în vastele apartamente ale proprietății de la Carmel, pe coasta Pacificului, printre pasiunile sale binecunoscute: pictura, animalele (doi cîini, două pisici, două capre și doi cai) și lungile și simpaticele interviuri cu gazetarii despre condiția femeii moderne. După însănătoșire a filmat în Anglia, în** Marele atac al băncii, **— de Hy Auerbach — western muzical ce solicită din plin verva actriței.**

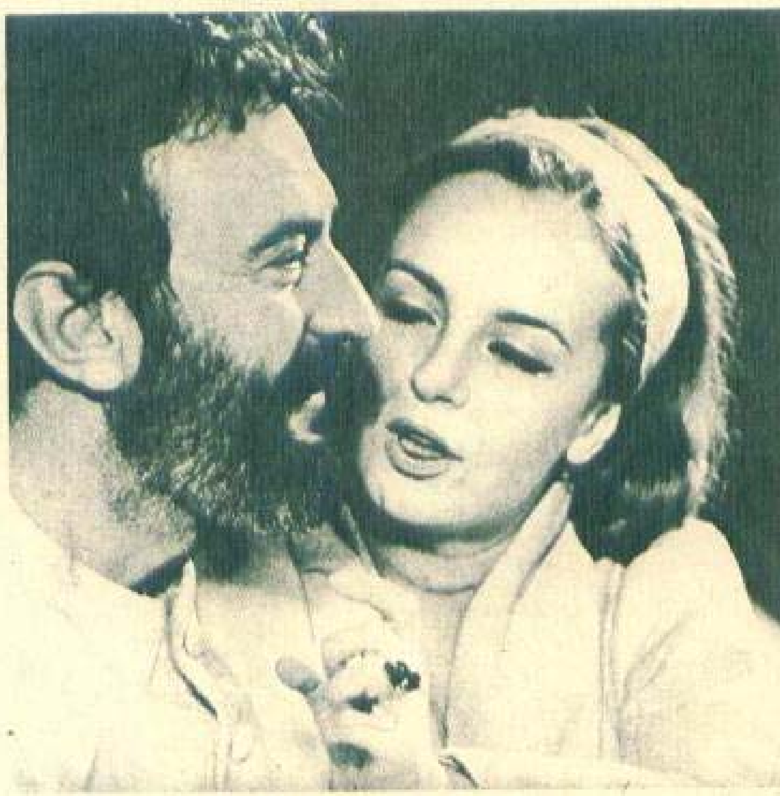

A trecut, în stagiunea trecută, prin încercarea cea mai dificilă pentru un actor: aceea de a-și cuceri publicul prin intermediul unui personaj înfricoșător. În «Iertarea» lui Băieșu, Leopoldina Bălănuță a fost dogma otrăvitoare și răutatea structurală, a fost puterea și abuzul ei, a fost femeia care făcea totdeauna rău cînd voia să facă bine, pentru că binele ei călca totdeauna peste sufletul celuilalt, pentru că era făcut împotriva voii acestuia. În «Iertarea», Leopoldina Bălănuță a arătat că ispășirile tîrzii sînt inutile și că iertarea, blînda iertare creștinească, nu mai este cu putință cînd răul — fie el și ascuns sub vorbe mari și frumoase — a distrus vieți omenești...

Leopoldina Bălănuță a răspîndit din nou în jurul ei acea vrajă stranie, acel abur de sensibilitate dureroasă cu care ne copleșește la fiecare apariție pe scenă.

leopoldina bălănuță

sanda toma

Un spectacol al Teatrului de Comedie fără numele Sandei Toma pe afiș ne-ar îngrijora. Am fost învățați să așteptăm prezența Sandei la fiecare nou spectacol al trupei, iar în stagiunea ce a trecut nu ni s-a tăiat decît puțin din cota iluziilor: am văzut-o pe Sanda Toma în «Croitorii cei mari din Valahia», n-am văzut-o în «Ucigaș fără simbrie», aceasta fiind întreaga producție de premiere pe acest an a Comediei.

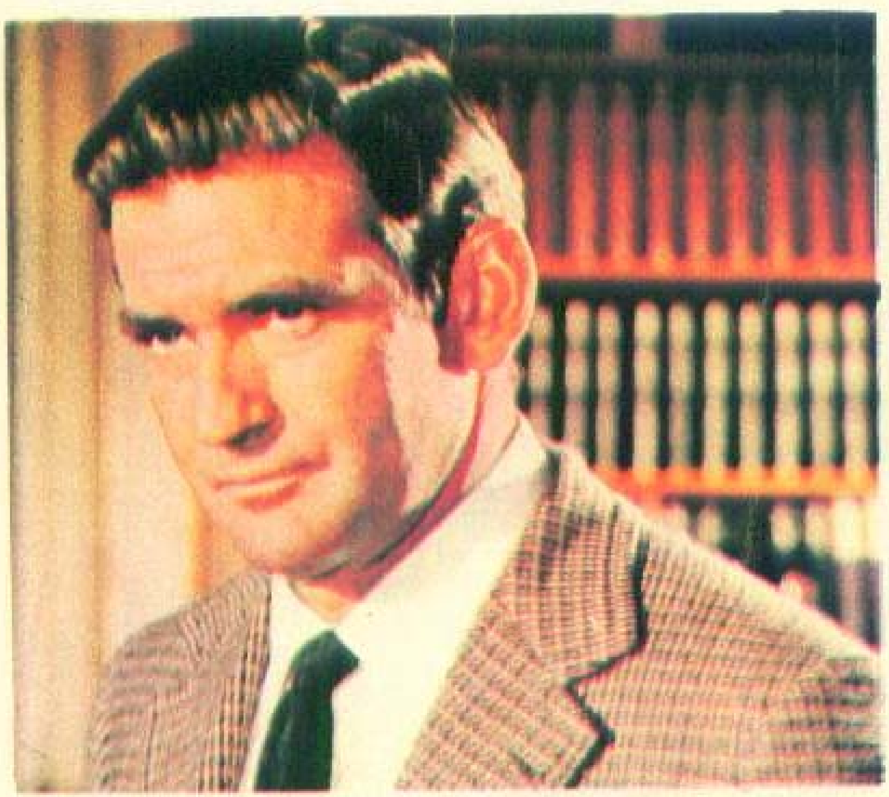
Dacă Sanda Toma este o actriță cu noroc, ea este însă o actriță care își merită pe deplin norocul. Rar am văzut o asemenea știință a nuanțelor, un chip pe care să alunece cu atîta finețe cele mai ambigue stări sufletești. Amintiți-vă de scena în care doamna Fleur își folosește toată forța de seducție, toate armele ei albe pentru a obține de la soțul ei — Domnul (Amza Pellea) îmbrăcat într-o sarică ciobănească de oaie — promisiunea că-i va cumpăra toalete de la Paris: istoria apocrifă a lui Al. Popescu se petrece cîndva, în depărtările vremii, prin secolul 13, pe pămînturile noastre...

Anii din urmă au adus o culoare nouă rolurilor lui Jean Gabin, «actorul cu tărie de stîncă», cum i se spune de atîta vreme. Regizorii îl îndeamnă tot mai mult să-și reia unele din personajele care l-au făcut celebru, să se întîlnească cu ele pe alte coordonate, într-o altă lumină. Așa se explică noul tip de gangster creat de Gabin de la un timp încoace: individ însingurat, bîntuit de nostalgii, hotărît să-și încerce pentru o ultimă oară curajul și îndemînarea. Așa și l-a dorit și Henri Verneuil în *Clanul sicilienilor* (cu Alain Delon, Lino Ventura, Amedeo Nazzari). Iar cînd nu este nici gangster, nici polițist simpatic, Gabin este chemat să dea viață tot unor eroi ușor obosiți,ce se bat — fără pistoale și pumni — cu neînțelegerea, lașitatea și neîncrederea celor din jur. Cineaștii Gilles Grangier — vechi colaborator al actorului, au lucrat împreună 15 ani — și Michel Audiard i-au compus un astfel de rol în *Sfîrșitul zilei*, film sobru,«a cărui mare carte se cheamă Gabin»,ne anunță regizorul.

jean gabin

rod taylor

Un rol de puternică încărcătură dramatică, altul de mucalit — aceasta pare să fie schema activității pe 1969 a actorului australian cunoscut din *O duminică la New York*.

Am amintit, nu întîmplător, că Rod Taylor este australian (stabilit însă în S.U.A.). Doar de două ori, de-a lungul carierei sale, a avut prilejul să se întîlnească, pe ecran, cu compatrioți de-ai săi: acum 7 ani, în *O persoană foarte importantă*, și anul acesta, în filmul lui Ralph Thomas *Nimeni nu pleacă pentru totdeauna*, în care deține rolul unui detectiv ce descoperă în «clientul» său un om de o aleasă ținută (interpret — Christopher Plummer). Cît despre «mucalitul» amintit la începutul acestor rînduri — cîteva informații în plus: este vorba de *Bărbatul care seduce femeile* (titlul filmului). Rod Taylor are în această comedie nici mai mult, nici mai puțin de 19 partenere.

Trăind cu voluptate în stagiunea trecută sub zodia epolețilr, Ion Marinescu a făcut, de la sergentul Kite (din «Ofițerul recrutor») la sergentul Frank (din «Prețul»), nu numai o săritură de performanță peste spațiul unui secol și jumătate, ci mai ales una de virtuozitate interpretativă: Marinescu s-a mutat cu dezinvoltură din zona comediei groase, suculente, a lui Farquar, comedia cu danteluțe, asprimi și naivități de epocă, în cea a dramei moderne, răvășitoare de conștiințe, a lui Arthur Miller.

Arta lui Marinescu are o asemenea forță bărbătească și totodată o atît de rafinată subtilitate, o gamă atît de întinsă, încît ne-a învățat să nu ne mai uimească cu nimic. Cine poate uita acel viguros, copleșitor «Petru Rareș» jucat în stagiunea trecută la teatrul din Ploiești? Cine poate uita destul de proaspătul (ca să nu zic tîrziu!) lui debut cinematografic din «Gioconda fără surîs»? Și mai ales cine poate trece peste marile lui creații de pe micul ecran ale acestui an — «Richard III» și «Vlaicu Vodă»?

ion marinescu

George Constantin este, poate, la ora actuală actorul cel mai intensiv folosit al stagiunilor bucureștene. Îl stoarce de puteri Pirandello și îl chinuie Albee, îl solicită, la înaltă tensiune, Horia Lovinescu și îl pune la grele încercări Mrožek, îl mîngîie pe umăr, grațios, — dar cu pretenții mari — Cehov și îl face să se prindă în jocul ielelor Camil Petrescu, iar Marin Sorescu îl silește să mediteze pe scenă, de unul singur, asupra rosturilor existențiale. «Henric al IV-lea», «Echilibru fragil», «Petru Rareș», «Tango», «Acest animal ciudat», «Jocul ielelor», «Iona», toate capete de afiș ale ultimelor stagiuni bucureștene, toate succese de primă mînă, datorate, nu în mică măsură, acestui monumental și grav Falstaff al scenelor noastre.

Anul acesta, George Constantin a colaborat pentru prima oară cu Albee și Marin Sorescu, spectacole care i-au prilejuit să-ncînte spectatorii cu jocul său perfect identificat personajului.

george constantin

barbra streisand

Cu un chip ce sfidează orice canon — mai vechi sau mai nou — de frumusețe, cu un talent ce nu-și găsește egal decît în ambiție, Barbra Streisand a devenit nu o oarecare «fată nostimă», ci *Funny girl* din încîntătorul film al lui W. Wyler, ce avea să-i aducă Oscarul pe 1968,— la egalitate cu marea Katherine Hepburn — făcînd din ea o celebritate. Desigur, n-a lipsit — după decernarea premiului — un anumit cor al gurilor rele, care socotesc că distincția este totuși prea înaltă pentru o actriță de musical ce nu este nici Julie Andrews, nici Audrey Hepburn, nici... Barbra Streisand și-a văzut însă de treabă. A terminat, în 1969, încă un musical, *Hello, Dolly*, cu Louis Armstrong — povestea hazlie a trei surori în căutare de logodnici — și un film realizat de Vincente Minelli, *Într-o zi senină poți vedea departe*. În această din urmă comedie actrița alcătuiește împreună cu partenerul ei, Yves Montand, un irezistibil cuplu de profesor și elevă, îndrăgostiți, binețeles, unul de altul.

A trecut prin anul marilor încercări. Biruitoare, dacă vreți: lui Radu Beligan i s-a încredințat în această stagiune conducerea primei scene a țării, Teatrul Național «I.L. Caragiale». Ușor întristătoare, dacă vreți: a trebuit, astfel, să renunțe la direcțiunea Teatrului de Comedie pe care l-a creat și l-a modelat cu mîinile lui, l-a însuflețit cu sufletul lui, l-a format după chipul și asemănarea lui. «Partir, c'est mourir un peu» — se spune, dar Beligan și-a suflecat mînecile, a alungat umbrele regretelor și a pornit energic și cu tact să scuture praful și inerțiile de pe venerabila scenă bucureșteană. Nu înainte de a mai fi dat, pe scena Teatrului de Comedie, un nou Béranger magistral, cel din «Ucigaș fără simbrie».

Între un turneu de succes în Finlanda (tot cu piesele și trupa Teatrului de Comedie) și alcătuirea repertoriului de perspectivă al Naționalului, între conducerea unei sesiuni I.T.I. și urmărirea lucrărilor viitoarei case a Naționalului, Radu Beligan nu uită, nu-și permite nici o clipă să uite că el este în primul și în ultimul rînd actor: drept care a pregătit, de astă dată în calitate de invitat al Teatrului «Bulandra», un nou rol într-o piesă a dramaturgului său favorit, Al. Mirodan: Don din «Transplantarea inimii necunoscute».

radu beligan

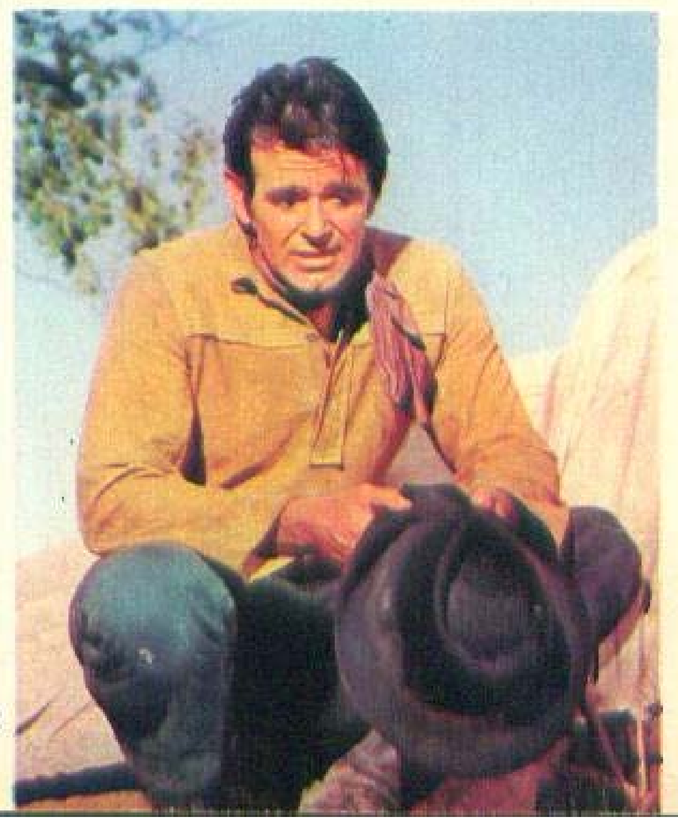

marlène jobert

«Vedeta cu pistrui», partenera întru lenevie și căscat a lui Philippe Noiret în *Alexandru cel fericit*, vedeta de ultimă oră a ecranului francez. Însuși președintele Georges Pompidou o consideră pe aceeași scară a valorilor cu Jeanne Moreau. Îndrăznețul film al lui Guy Casaril *Astragal* (după cartea Albertinei Sarrazin) a catapultat-o în atenția publicului și a presei pe această micuță actriță din Dijon, identificînd-o cu eroina cărții («personaj fascinant» — spune Marlène). Devenită simbolul noului tip de «antivedetă» — după părerea unora — Marlènei Jobert i se propune de atunci — adică de la sfîrșitul lui 1968 — cîte un scenariu la fiecare două zile. Dar idealul actriței este «să ducă o viață normală și să filmeze două filme pe an», pentru că «celebritatea o sperie». Pentru 1969 a acceptat să joace în *Trecătorul pe ploaie* (titlu provizoriu încă, s-ar putea să se transforme în *Melancolie*), film polițist realizat de René Clément în Anglia, și *Nimeni n-a murit niciodată din dragoste în insulele Borrome* al lui Michel Audiard. De asemeni, a apărut în piesa *Une fille dans mon potage*, regizată de proaspăta celebritate Jacques Charon. Supunîndu-se — mai mult sau mai puțin — unei mode, actrița a scos și un disc a cărui calitate este, după propria ei părere, «stilul zeflemist — spontan al cîntecelor».

Din păcate nu ne-au căzut în mînă revistele de specialitate închinate prelucrării pămînturilor din California, ca să putem afla vești mai rotunde despre activitatea lui Stuart Whitman. Nu glumim de loc. Simpaticul actor, interpretul atîtor băieți cu haz, cînd mai norocoși, cînd mai ghinioniști, a renunțat de mai bine de doi ani la cinema în favoarea agriculturii, mai precis a exploatării terenurilor sale din California, cum spuneam. Abia în lunile din urmă și-a făcut apariția pe platouri, în filmul *Marea evadare* (turnat în R.F. a Germaniei), în care deține rolul unui ofițer neamț ce se zbate să înțeleagă adevăratul sens al istoriei.

stuart whitman

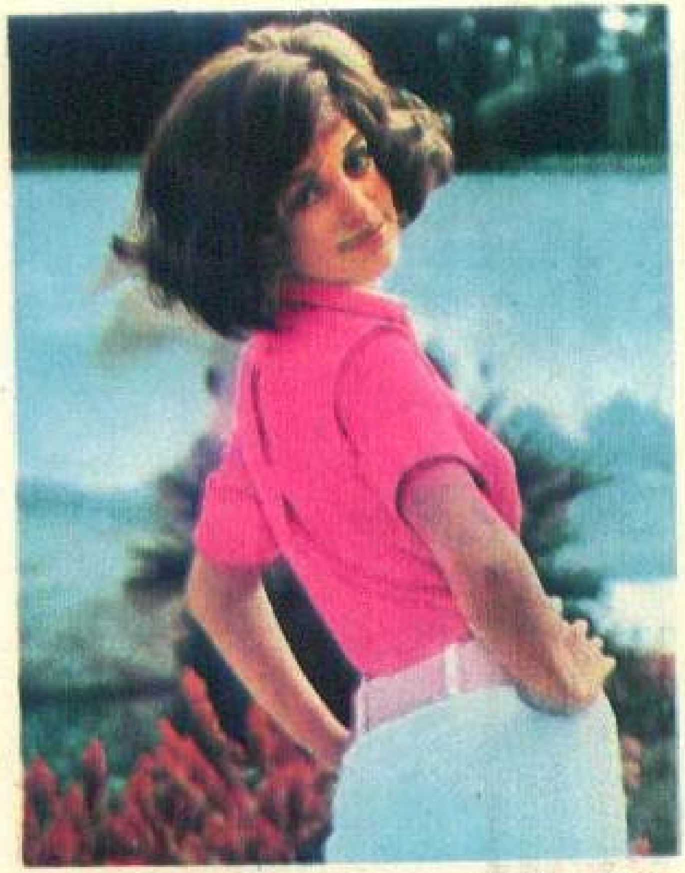

anthony quinn

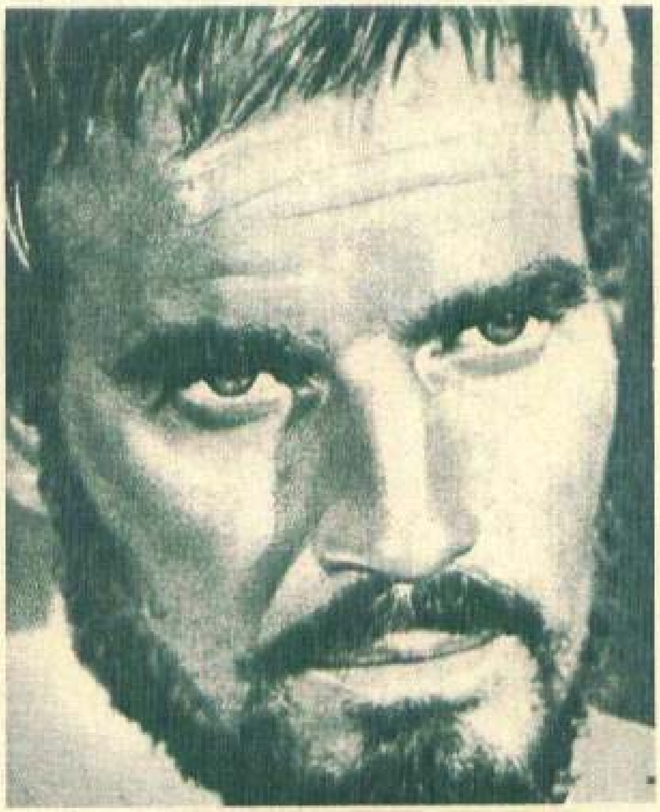
Zorba a rămas mereu alături de Anthony Quinn. Actorul a împrumutat speranța fanatică a acestuia, puterea de a nu se lăsa încovoiat de eșecuri și le-a dăruit, în timp, altor personaje. Cîteva s-au născut în 1969, cele din filmele Secretul de la Santa Vittoria **de Stanley Kramer;** Un vis al regilor **de D. Mann (Quinn interpretează din nou un rol de grec, din nou alături de Irene Papas și din nou dansează sirtaki);** Plimbare pe o ploaie de primăvară **de Stirling Silliphant (cu Ingrid Bergman);** Jocuri perverse **de Guy Green.**

În răgazul dintre filmări, Anthony Quinn și-a continuat scrierea »amintirilor«, intitulate Păcatul originar, **a mai imprimat un disc cu cîntece de dragoste și a dus tratative pentru construirea unei »cetăți a artiștilor« pe terenurile cumpărate de el în Rhodesia. Nu știm, deocamdată, prea limpede în ce constă statutul acestei »cetăți«; după cîte am înțeles din declarațiile actorului, acesta intenționează să introneze acolo »regimul Utopiei, luată în sensul ei bun«.**

catherine spaak

Cînd ai 26 de ani și aproape douăzeci de filme în spate, iți poți îngădui să slăbești puțin ritmul și să turnezi doar de două ori pe an, iar în rest să te ocupi numai de teatru. Exact cum a găsit de cuviință, în 1969, Catherine Spaak. Două comedii i-au ajuns. Una, sofisticată — Depresiune nervoasă **de Marco Ferreri, cu Marcello Mastroianni. Alta, robustă —** Sigur, foarte sigur, deși probabil, **semnată de Marcello Fondato. Catherine va apărea aici alături de Claudia Cardinale, pentru prima dată** în duo **pe ecran.**

charlton heston

Credea că a pus capăt lungului șir de personaje grandioase în care s-a specializat de-a lungul carierei sale (doi sfinți, doi președinți ai S.U.A., un geniu, un erou legendar etc.), cînd, regizorul Stewart Burge i-a propus rolul lui Marc Antoniu într-o nouă ecranizare după piesa lui Shakespeare Iuliu Cezar. «Hotărît, mă urmărește o fatalitate — spune, glumind, Heston. În schimb, vă dați seama că atîtea luni de complicitate intimă cu figuri istorice nu pot să nu lase urme în viața mea, nu?» Și totuși actorul a ținut mult ca în 1969 să trăiască puțin și «în cotidian». Prilejul i l-a oferit filmul lui Tom Gries, Pro, inspirat din viața sportivilor. Charlton Heston apare în chip de rugbist, căpitan de echipă ce se zbate dramatic să nu se lase înfrînt de vîrstă. Pentru a face față rolului, exigentul actor, care niciodată nu s-a putut plînge că nu are o condiție fizică de invidiat, a practicat, timp de 8 luni, un antrenament masiv și a luat parte la toate meciurile de rugbi ale echipei din New Orleans.

Carmen Stănescu nu poate fi, în fiecare stagiune, «O femeie cu bani». Prea mulți bani, ca și prea multă minte, ca și un succes scenic prea mult repetat, pot strica... Nu poate rămîne, la nesfîrșit, nici Doamna lui Ștefan cel Mare în ceasurile «Apusului de soare». Ar fi putut însă fi — de vreo doi ani încoace — o tulburătoare și aprinsă «Madame Sans-Gêne». Așa cum ne-a tot promis repertoriul Naționalului.

În schimb, «Palmele false» pe care le-a primit în schecIul lui Paul Everac (din spectacolul «Cine ești tu?») s-au transformat pentru Carmen Stănescu în aplauze fierbinți. Duetul pe care îl face aici cu Colea Răutu, într-o arie de actualitate, variație pe tema vieților falsificate, a iubirilor cu adresă greșită, ne-o arată aici pe Carmen în toată frumusețea talentului ei matur și impetuozitatea vervei ei scenice. De asemenea, ne-a bucurat apariția artistei în filmul Elisabetei Bostan «Tinerețe fără bătrînețe»...

carmen stănescu

paul newman

Dacă în 1968 Newman »a jucat« așa cum i-a cîntat demonul regiei ce nu-i dădea pace (amintim că primul său film »de autor«, Rachel, Rachel, a fost un succes real, a concurat chiar la cursa pentru Oscar, iar unii spun că l-ar fi meritat), în 1969 s-a dat din nou pe mîinile altor cineaști. În westernul Butch Cassidy și Sundance Kid, de George Roy Hill, îl interpretează pe »tînărul Cassidy«, erou legendar: »Am acceptat să-l joc — spune Newman — întrucît mi se pare că pentru prima dată personajul concordă cu documentele reale ale epocii; fără îndoială însă, m-a sedus și natura lui magnifică«. În Holul oglinzilor, de Stuart Rosenberg, în care apare alături de soția sa, actrița Joanne Woodward, se lasă antrenat într-o tenebroasă poveste polițistă. După o trecere pe la Festivalul de la Acapulco, Newman a petrecut cîteva luni în Mexic, unde, împreună cu Anthony Perkins, a terminat filmul lui Mike Nichols Catch 22.

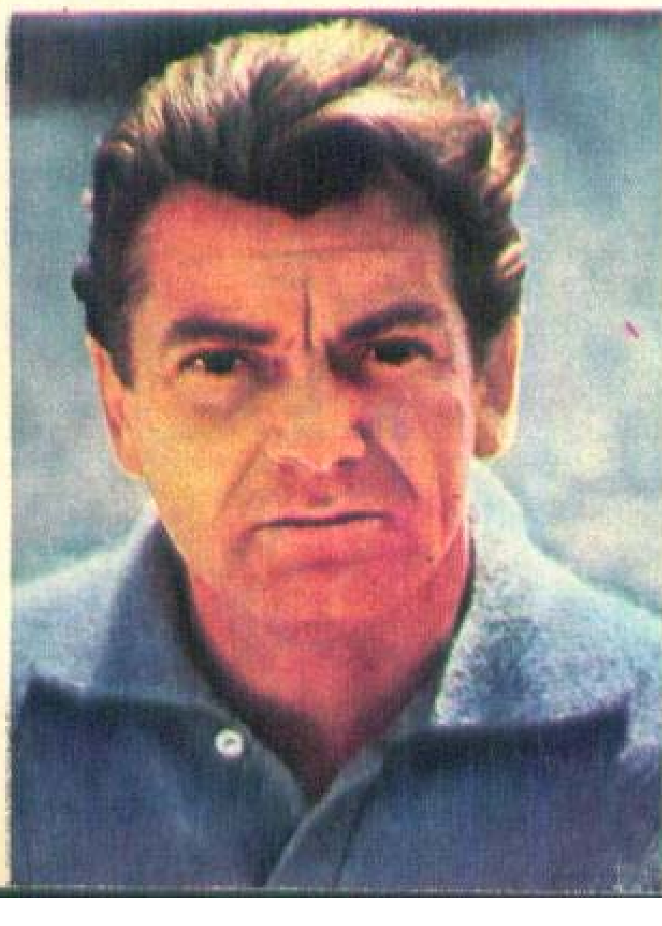
ileana predescu

Cine a văzut-o pe Ileana Predescu, acum cîțiva ani, în »Cum vă place« alergînd desculță, ca o pală de vînt proaspăt, în văluri diafane, azurii, și cu părul presărat cu flori — asemeni »Primăverii« din pictura lui Botticelli — și-o poate cu greu închipui în Strindberg jucînd — încrîncenată de ură, sufocată de habitudini, alienată de însingurare — acel »cumplit »Dans al morții«. Nu e nevoie însă să facem noi eforturile: le-a făcut Ileana, creînd anul acesta, pe scena Teatrului »Bulandra«, acest mare rol strindbergian pe care și-l dorește orice actriță, de care se teme orice actriță, pe care nu-l poate realiza orice actriță, și pe care Ileana Predescu l-a creat cu strălucire. Cu strălucirea ei obișnuită, care transfigurează orice rol de care se atinge bagheta vrăjită a harului ei; cum s-a întîmplat și cu personajul — destul de oarecare — din »Photo-finish« — căruia Ileana i-a conferit o frumusețe și o subtilitate greu de bănuit la lectură. Cum s-a întîmplat și cu rolul — cu nuanțe, aproape clinice — din »L'amante anglaise«, care a apărut pe micul nostru ecran sub titlul »Agentul din Cahors«.

Ani în șir popularul actor s-a consacrat numai și numai filmului, amînîndu-și mereu orice alt proiect. De data aceasta a avut tăria să se rupă de platouri, pentru a-și realiza un vis mai vechi, acela de a monta din nou piesa debutului său din 1937: Discipolul diavolului (versiunea lui Cocteau). Împreună cu Madeleine Robinson a apărut într-un alt spectacol de teatru, cu care a făcut lungi turnee prin orașele Franței: Domnișoara Iulia de Strindberg. Prins de demonul teatrului, Jean Marais a acceptat și propunerea televiziunii — cu care în general nu simpatizează foarte mult — de a juca în Renaud și Armide, piesă copleșită de simboluri, dedicată actorului de către marele său prieten Jean Cocteau. Se pare totuși că Marais nu poate trăi fără film. Iată de ce l-am intilnit în Paris, triumfînd printre cascade (continuă să refuze dublarea), ca vrednic și unic supraviețuitor al unei bande de aventurieri. Regia filmului aparține de altfel unui fost cascador, Claude Carliez, iar scenariul — lui Claude Rank, autor notoriu al seriei «Fleuve noir». De asemeni, a fost partenerul Mariei Schell — cu care a mai jucat, acum 11 ani, în Nopți albe al lui Visconti — în filmul Provocarea, semnat de André Charpak.

Dacă toate actrițele ar ști să înfrunte succesul cu tăria Ludmilei Savelieva probabil că nu am mai asista la acele dureroase căderi de stele. Să fii aplaudată în zeci de țări și apoi să refuzi orice rol, de teama că nu vei mai putea fi la înălțimea debutului, este dovada unei maturități de invidiat. După ce a fost o Natașă greu de uitat în Război și pace al lui Serghei Bondarciuk, Savelieva a spus «nu» propunerilor de a juca în alte filme. A chibzuit, între timp s-a plimbat pe toate meridianele lumii o dată cu filmul, a fost prezentă la decernarea Oscarului dobîndit de Bondarciuk, iar a chibzuit, și în cele din urmă a acceptat rolul oferit de Vittorio de Sica în coproducția italo-sovietică Floarea soarelui. A știut ce primește: o partitură egală ca întindere și ca forță dramatică cu cele ale Sophiei Loren și Marcello Mastroianni, parteneri în film. Un rol frumos, de adevărată femeie rusă, care, ca în poeziile lui Simonov, are marele dar de a ști să aștepte.

jean marais

ludmila savelieva

rodica tapalagă

Cum se poate fredona o «Melodie varșoviană»? O melodie ușor duioasă, ușor amară, despre o iubire de tinerețe, proaspătă și adevărată — ca toate iubirile de tinerețe, ucisă de prejudecăți și conformisme otrăvitoare — ca toate conformismele. Trebuia s-o fi ascultat pe Rodica Tapalagă în magistralul ei duet cu Aurel Cioranu din piesa lui Leonid Zorin, în care — vorbind trei ceasuri românește cu un dulce accent polonez, așa cum își imagina că ar putea vorbi pianista poloneză Helea rusește — a construit cu laborioasă migală și cu spontană artă unul din cele mai de calitate momente actoricești ale stagiunii. Și care s-a aflat la o distanță selenară de cealaltă creație a ei din anul ce se încheie, Olga, tînăra nevastă cu un trecut dubios a «Meteorului» lui Dürrenmatt, rol în care Rodica Tapalagă dădea tumultuosului ei temperament scenic permisiunea de a se revărsa în voie. Spectatorii au mai văzut-o pe Rodica Tapalagă, pe micul ecran, în «Maior Barbara».

virgil ogășanu

Ni se părea că îl știm pe Ogășanu de o sumedenie de ani, am făcut socoteala și ne-am dat cu uimire seama că el joacă pe scenele bucureștene de vreo trei stagiuni abia — suficient,precum se vede, pentru ca acest băiat deșirat, nearătos și cuceritor să se instaleze solid și definitiv în conștiința spectatorului. Cu o etichetă: farmecul inteligenței. Și,eventual, un adaos: candoarea lucidă. Anul acesta însă a avut loc catapultarea cea mare: două filme — «Răutăciosul adolescent» și «Apoi s-a născut legenda» — două spectacole de succes răsunător — «Victimele datoriei» și «Nocturn I», un turneu la Florența cu «Moartea lui Danton», unde Camille Desmoulins al său a oprit toate privirile (și elogiile cronicarilor!) asupra sa. Virgil Ogășanu știe totdeauna să întindă o mînă către omul din sală și mîna aceasta să-i fie prinsă: pentru că fiecare gest al său e un gest de credință, un gest de artă adevărată. Iar spectatorul simte aceasta.

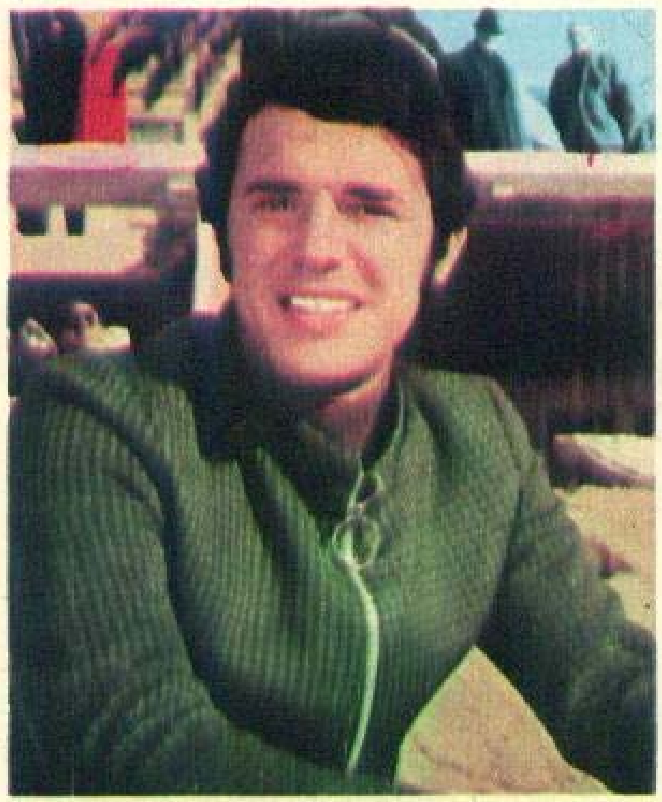
audrey hepburn

Cea căreia «Liga bunului exemplu» din S.U.A. i-a conferit, cu cîţiva ani în urmă, titlul de «soţie perfectă» (a lui Mell Ferrer) a alimentat presa mondială cu un singur eveniment, urmărit şi fotografiat din toate unghiurile: căsătoria cu medicul italian Andrea Dotti, în Elveţia, în prezenţa cîtorva prieteni ai actriţei (Doris Brynner, Capucine). Cît despre proiectele sale cinematografice, Audrey Hepburn refuză să scoată vreun cuvînt. A anunţat doar că nu va accepta nici un rol care ar îndepărta-o pentru prea multă vreme de noul ei cămin. Filmul — Willie — început în toamnă (o biografie romanţată a vieţii lui S. Maugham), în care îi are drept parteneri pe Peter O'Toole şi Rex Harrison, a îndeplinit această condiţie. Cea mai mare parte a turnărilor au avut loc în Italia.

Hotărît să păşească pe urmele acelor cîntăreţi-actori ce-şi lasă glasul la porţile studiourilor — precum Montand sau Aznavour — Adamo nu a primit nici în acest an să joace în vreun film muzical: «Mi se propun tot felul de comedii pe note, dar n-am poftă să cînt pe ecran. Nu sînt Sinatra. Sînt cu 15 cm mai scund decît unii dintre protagonişti. Prefer rolurile poetice, dar nu mă dau în lături nici din faţa personajelor comice...» Al doilea film din cariera sa de actor, Ardezia, realizat în acest an de către regizorul Claude Bernard Aubert şi producătorul Michel Ardan, i-a adus lui Salvatore rolul unui băiat cumsecade, tîrît în afaceri murdare.

Întrebat de ce a ţinut să lucreze din nou cu Adamo (n.n. — Ardan a finanţat şi primul film al cîntăreţului, Familia Arnaud), producătorul nu a prididit cu laudele: «Este un băiat de mare talent, atît în cîntec cît şi în actorie. Muncitor, simplu şi simpatic. Este celebru dar şi-a păstrat toată timiditatea sa naturală. Nu-i trebuie mai mult ca să-mi placă».

adamo

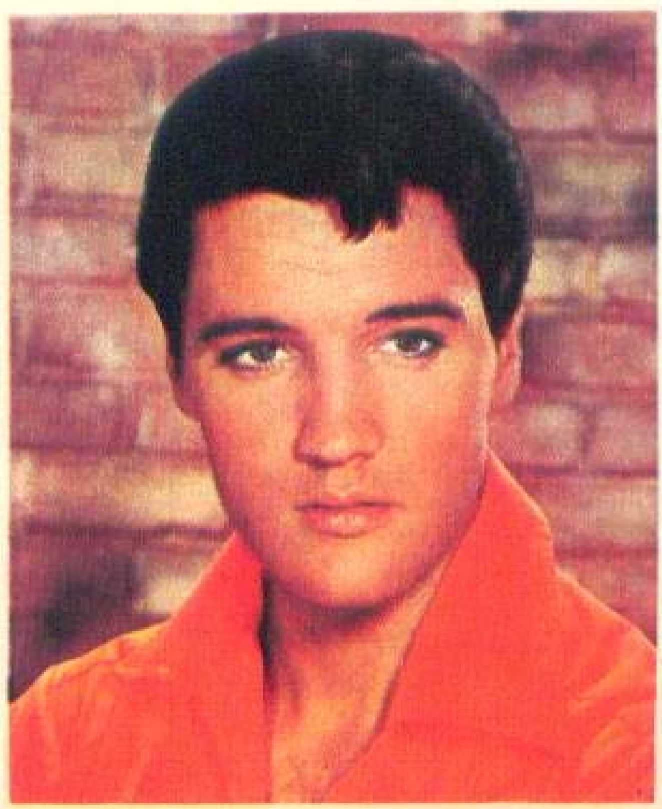
Roșcata actriță austriacă, pe care am cunoscut-o în comedia Operațiunea San-Gennaro, **se află pe drumul deplinei afirmări ca vedetă internațională. Producătorii îi exploatează un anumit farmec ironic pe care știe să-l imprime interpretărilor sale și care se pare că este foarte căutat astăzi în filmele de aventuri. Iată de ce Senta a apărut anul acesta în cîteva filme «palpitante»:** Străinii, **realizat în Franța de Jean-Pierre Desagnat (autorul unor foiletoane TV de succes, precum «Cameră de închiriat»),** Matt Helm hărțuit **(regia Phil Karlson), unde împarte peripețiile cot la cot cu eroul principal;** Aventurile marchizului de Sade **(regia Cy Enfield). Alături de cumnatul său din film, marchizul de Sade (interpretat de Keir Dullea), eroina militează cu extravaganță pentru «o estetică a erotismului». Ultimele două filme au fost realizate în Anglia.**

senta berger

Aproape că ne săturasem să-i tot citim declarațiile ce anunțau hotărîrea sa de neclintit de a nu mai juca în filme muzicale. Se părea că nimeni nu se îndura să folosească un Presley fără cîntece și chitară. Iată însă că regizorul Charles Marquis Warner se încumetă să facă din fostul rege al rock-ului un autentic erou de western — în filmul Charro. **«De acum încolo — spune Presley — cîntecul îl rezerv televiziunii și din cînd în cînd scenei. E grozav să folosești pistolul fără să cînți (n.n. — Presley a mai jucat în westernuri, dar... muzicale); în acest film interpretez un «băiat rău» care găsește în cele din urmă drumul cel drept». De la «băiatul rău» actorul a trecut la un «doctor bun», îndrăgostit de o călugăriță, așa cum îi cere filmul** Schimbarea obiceiului. **Vorba lui: «Rolurile mele sînt din ce în ce mai dramatice, și asta îmi place».**

elvis presley

UMOR

— Privește ce om de zăpadă reușit am făcut din micul meu prieten.

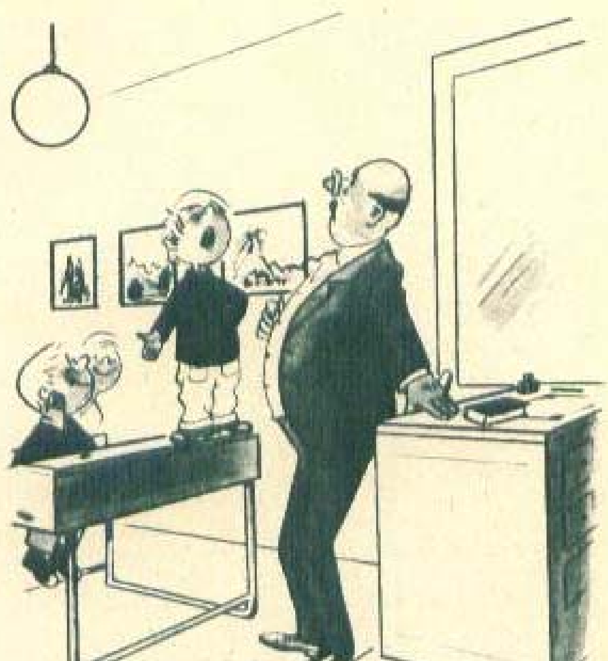

— Iar dumneata!...

— Ai dreptate, nu era ușa de la toaletă!

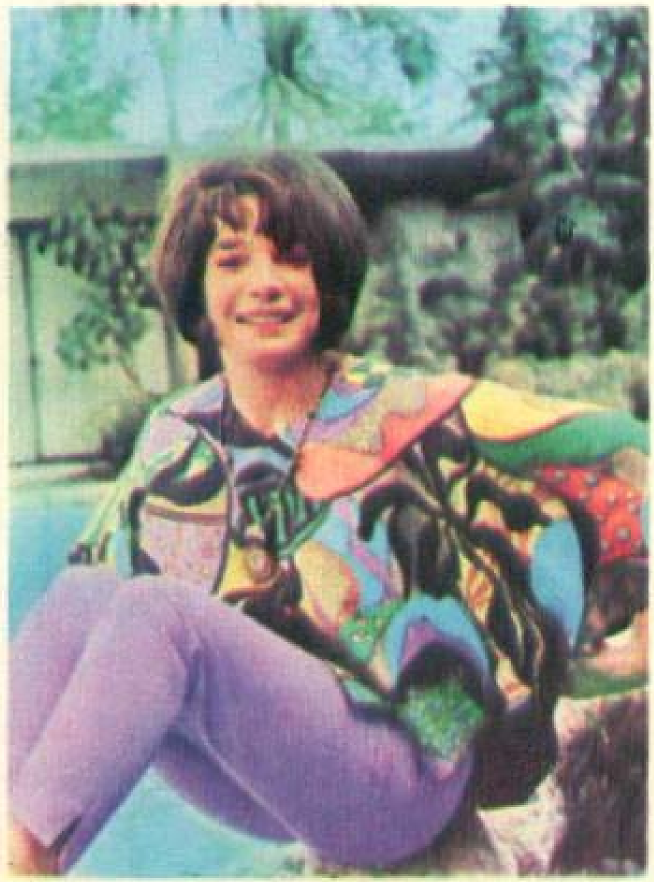
— Ei, acum cred că putem discuta de la egal la egal!...

gilbert bécaud

Cel care a fost numit «matadorul șansonetei» nu s-a dezmințit nici în acest an. 1969 a însemnat pentru Bécaud cel de-al 14-lea recital susținut pe scena de la Olympia, în aplauzele furtunoase ale iubitorilor săi, printre care, la premieră, în primele rînduri se aflau Juliette Gréco, Jean Marais, Michèle Morgan, Alain Delon. Îmbrăcat ca în seara debutului de acum 15 ani (costum bleu, cravată cu picouri), Bécaud a interpretat 10 cîntece noi, scrise pentru el de prietenii săi Louis Amade, Maurice Vidalin și Pierre Delanoë. Notăm titlurile cîtorva: Iarnă, pleacă !, Sfîrșitul unei mari iubiri, Bunicul meu militar, Badabing beng bang. După turneele din Belgia și Anglia, Gilbert Bécaud a călătorit în S.U.A. unde a montat un spectacol pe Broadway. Producătorii de film, care nu-i dau pace de ani de zile, i-au ieșit și acum în drum, cu cîteva propuneri de filme muzicale. Răspunsul lui este neschimbat: «Oare nu poți spune totul numai prin cîntec?»

shirley mclaine

A jurat ca 1969 să fie pentru ea un an de odihnă totală. Nu s-a ținut de cuvînt. A ispitit-o rolul unei femei cu moravuri îndoielnice ce se deghizează în călugăriță pentru a scăpa de urmărirea poliției, după cum au sedus-o tot șirul de peripeții prevăzute de filmul Cei doi măgari ai sorei Sara (partener — Clint Eastwood). După cele cîteva luni petrecute în Mexic, unde au avut loc turnările, Shirley McLaine s-a plimbat prin Extremul Orient, în tovărășia soțului său, producătorul Steve Parker. Și tot în cadrul «programului său de odihnă», nu a refuzat să-și însoțească filmul Sweet Charity prin cîteva țări ale lumii, cu prilejul premierelor de gală.

Pentru mulți pare un semn de întrebare faptul că această tînără actriță, fascinantă ca apariție (ne-am convins în *A trăi pentru a trăi* și *Ziua în care vin peștii*), joacă destul de rar. Fie dintr-o prea mare exigență față de meseria actoricească, fie din capriciu — nu este exclus — Candice nu se arată foarte hotărîtă să se bată pentru ceea ce se cheamă carieră. Din cînd în cînd declară că se va întoarce la fosta ei profesiune, aceea de fotoreporter. Regizorii nu se dau în lături să-i întrebuințeze »ciudățeniile«, antrenînd-o în filme misterioase, cum a făcut de curînd Guy Green cu al său *Jocuri perverse*; undeva, pe o insulă greacă, într-un climat atemporal, patru personaje sînt prinse în lanțul unor experiențe astrologice. Ceilalți trei interpreți sînt actori unul și unul: Anthony Quinn, Michael Caine, Anna Karina.

candice bergen

octavian cotescu

După ce s-a despărțit, în condiții onorabile, de »Macbeth«-ul stagiunii anterioare — ignorînd cu superbă indiferență unele reproșuri aprinse la adresa spectacolului shakespearian; după conviețuirea sa televizată cu eroii lui Băieșu: Costel și Tanța, Octavian Cotescu s-a reintîlnit anul acesta cu un text al lui Mazilu — »Tandrețe și abjecție«: prilejul unui memorabil recital Cotescu, al unei demonstrații de rară virtuozitate artistică.

Apoi, Octavian Cotescu a luat săptămînal avionul, a plecat la Satu Mare, unde a jucat, la Teatrul de Nord — alături de Gina Patrichi și Valeria Seciu — piesa »Viceversa« a lui Șt. Haralamb, onorînd scena teatrului nou înființat; după »Omul cu mîrțoaga«, a urmat, pe micul ecran, »Agentul din Cahors«. Să uităm oare că a jucat la Paris pe Nae Girimea în »D-ale carnavalului«? Ar însemna să ignorăm unul din cele mai mari succese de comedie ale actualei stagiuni a Teatrului Națiunilor.

Nu greşim cu nimic dacă spunem că neobosita Claudia Cardinale a alergat de la un capăt al lumii la altul. Iarna şi primăvara au prins-o în Uniunea Sovietică, înfruntînd voiniceşte şi cu fotogenie frigul, aşa cum ne-au arătat-o toate fotografiile, ca participantă la realizarea coproducţiei italo-sovietice *Cortul roşu*, evocarea ultimei şi tragicei expediţii a lui Umberto Nobile către *Polul Nord* (regizor — M. Kalatozov, partener — Peter Finch). La Hollywood au aşteptat-o două filme: o comedie în stil Mack Sennett, semnată de Blake Edwards şi intitulată *Hollywood party*, şi *Timpul eroilor* cu Rock Hudson. Printre picături, şi-a făcut timp şi pentru compatriotul ei, regizorul Luigi Magni, care i-a propus un rol principal în filmul *Anul Domnului*, într-o distribuţie scăpărătoare: Anna Magnani, Robert Hossein, Ugo Tognazzi, Alberto Sordi. Cum la cîţiva paşi de platourile lui Magni filma Fellini, binenţeles că actriţa a dat din cînd în cînd o fugă să-l vadă pe vrăjitor la lucru, să admire «tipurile şi decorurile lui extraordinare».

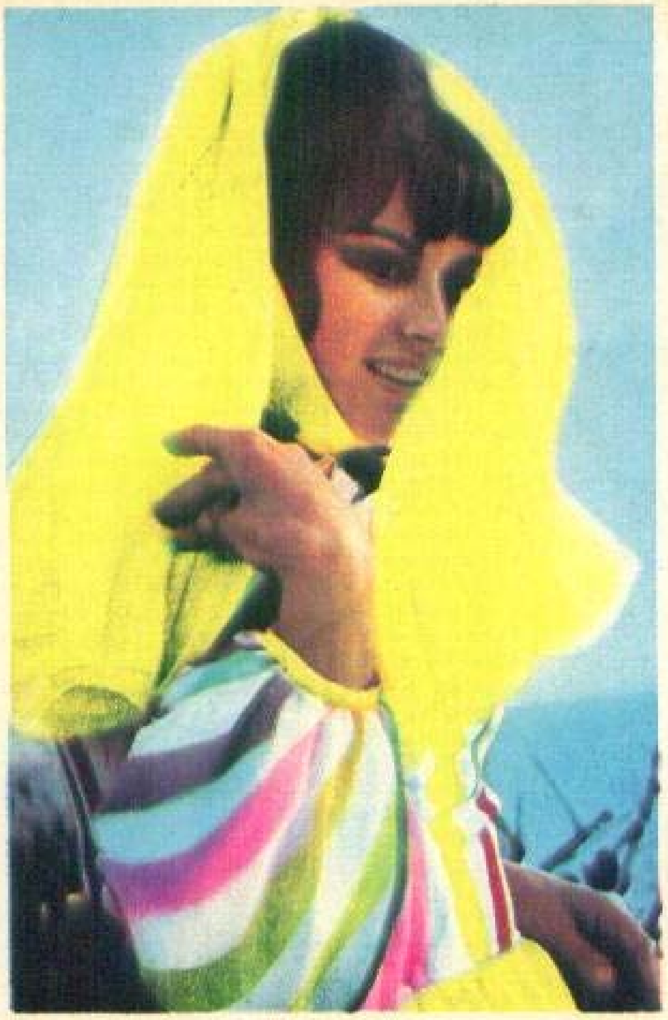
claudia cardinale

alexei batalov

Deşi în vremea din urmă apare rar pe ecrane (boala de ochi nu-i îngăduie, ca şi lui Smoktunovski, un prea îndelungat contact cu lumina violentă a platourilor), fiecare nou rol al lui Batalov este un prilej de adevărată sărbătoare pentru iubitorii filmului. Recentul său Fedia Protasov din *Cadavrul viu* al regizorului Vladimir Vengherov este o creaţie copleşitoare, prin intensitatea tragică şi demnitatea cu care actorul şi-a condus eroul de la prima întîlnire pînă la ultima prăbuşire. Batalov dovedeşte încă o dată, cu prisosinţă, că este, incontestabil, unul dintre cei mai mari interpreţi contemporani, unul dintre puţinii care reprezintă strălucit dificila condiţie a actorului intelectual. Nu-i cunoaştem, deocamdată, nici un alt proiect. Într-un interviu acordat revistei *Nedelia* declara că nu face altceva decît să caute, să caute materiale. Dar dacă rezervele deja făcute se vor dovedi inutilizabile sau depăşite, atunci...

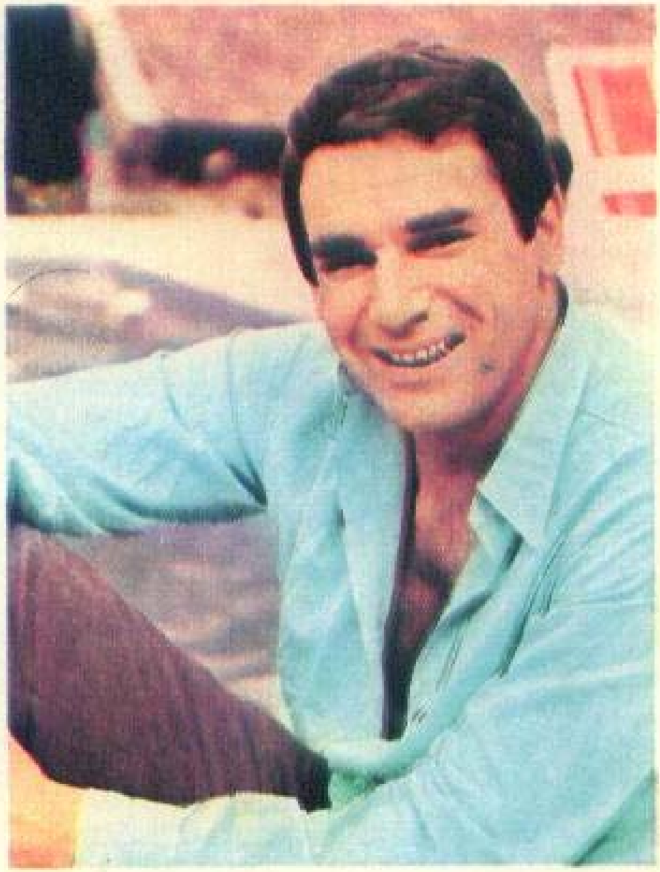

antonella lualdi

Este un fapt verificat că actorii de cinema simt din cînd în cînd nevoia acută de a trăi pe scenă.

Antonella Lualdi a consacrat scenei cea mai mare parte a anului, ca interpretă, furtunos aplaudată, a spectacolului Santa Marina, pus în scenă de Tullio Pinelli (cunoscutul scenarist, mîna dreaptă a lui Fellini), cu trupa «Compagnia Stabile del Teatro San Babilo di Milano». Succesul spectacolului, construit în stilul reprezentațiilor sacre, i-a adus actriței supranumele de «Santa Antonella». În vară, Antonella Lualdi a avut un răgaz și pentru film, pentru unul singur: Ragan, de Luciano Lelli, o istorie aventuroasă, în care vedeta interpretează rolul unei fete cu o mîndrie greu de înfrînt.

Partenerul său este actorul american Ty Hardin, considerat cîndva ca un posibil rival al lui James Dean.

robert hossein

«Ca o mașină infernală bine reglată» — cum se autocalifică — Hossein s-a împărțit anul acesta între toate activitățile posibile: actorie-regie, teatru-film. În primul rînd a terminat westernul, început cu un an în urmă în Almeria (Spania), O sfoară, un colț, în care se pare că a pus mult suflet, căci iubește westernul «din copilărie», cu o dragoste ce respectă mitologia genului: «Pentru mine westernul înseamnă caii, marile spații, țăranii, singurătatea. O nostalgie». Filmul său, conceput în stilul unui reportaj bazat numai pe imagine (există doar 10 minute de dialog), istorisește, «cu o violență romantică», destinul a trei familii ce se omoară pentru puțin pămînt.

Actorul de film Hossein și-a înscris numele pe genericele filmelor Maldonne și Timpul lupilor, amîndouă de Sergio Gobbi (în cel de-al doilea o are parteneră pe Marina Vlady), Femeia în purpuriu (de Jean Valère, cu Monica Vitti), Vulpea nisipurilor de A. Fiorini, Infernul deșertului de Nanny Loy, Anul Domnului de Luigi Magni. Cu excepția «Femeii în purpuriu», toate celelalte sînt filme de război, cu partituri — se presupune — dure. Și Hossein tot se plînge că filmul francez nu oferă actorilor săi «mari roluri de bărbați». Să fi găsit acest «mare rol» în teatru, unde timp de cîteva luni a jucat, seară de seară, piesa regizată de el O jumătate de bucurie? După titlu, nu s-ar spune.

gina lollobrigida

1969 făgăduia să înceapă bine. Ultimul său film, musical-ul Bună seara, doamnă Campbell, **a avut un succes atît de mare în S.U.A., încît vedeta a fost invitată să cînte la Las Vegas, alături de Elvis Presley. Din păcate, accidentul de automobil avut pe Autostrada del Sole, la sfîrșitul lui februarie (împreună cu ca se mai aflau în Rolls-Royce regizorul Franco Zeffirelli, criticul Luigi Rondi și fotoreporterul Paul Neumann), a întrerupt pentru cîtva timp activitatea artistică a Lollobrigidei. Însănătoșită, actrița și-a făcut o «reintrare» spectaculoasă, cum numai ea știe să pună la cale, în show-ul TV** O seară cu Lollobrigida. **Sub conducerea unuia din cei mai renumiți producători de televiziune italieni, Guido Sacerdote, și a regizorului Luigi Falgni, Gina interpretează 8 personaje celebre: Cleopatra, Elena din Troia, Lucreția Borgia, Maria Walewska, George Sand, Eleonora Duse, Josephine Baker și Valentina Tereșkova. Cum Lollobrigida a fost întotdeauna și un abil om de afaceri, anul acesta s-a lansat în finanțarea unor prospecțiuni de terenuri petrolifere în Iordania și Sudan, împreună cu doi magnați americani: «Am impresia că sînt mai utilă așa, decît să joc într-un film idiot» — mărturisește actrița, căreia niciodată nu i-a lipsit simțul realității.**

Critica italiană n-a avut niciodată cuvinte prea măgulitoare pentru filmele semnate de actorii deveniți regizori. Dar Sordi — ca și Tognazzi sau Gassman, de altfel — n-a dat înapoi. Așa că în 1969 a purces cu curaj la realizarea celui de-al doilea film regizat și interpretat de el: Contestatul. **Sub acest titlu luat din vocabularul zilei, se ascunde amara confesiune a unui profesor calomniat și atacat de elevii săi.**

Pentru ca regizorii să nu-l uite cumva pe Sordi-actorul, comicul italian a primit bucuros să joace — alături de Nino Manfredi și Bernard Blier — în filmul — cu nume kilometric — al tînărului cineast Ettore Scala: Vor reuși eroii noștri să-și regăsească prietenul dispărut misterios în Africa? **Timp de cîteva luni, echipa a stat în mijlocul băștinașilor din Angola: «Ne luau drept nebuni — spune Sordi. N-au auzit niciodată de cinema. Nu înțelegeau de ce facem de cîte 5—6 ori același lucru, adică de ce repetăm o scenă. Totuși ne-au rugat să mai venim pe la ei. Zău că aș face-o!»**

alberto sordi

peter o'toole

A făcut multă vîlvă declarația din acest an a impunătorului actor irlandez: «Mă voi retrage din cinema timp de un an și voi ocupa un post la Universitatea din Exeter, unde sper că voi avea destul timp liber ca să scriu un eseu despre Shakespeare». Nu știm ce l-a determinat pe marele Peter să se gîndească cu atîta ardoare la scaunul de la catedră. Cei care-l cunosc bine ne sfătuiesc să nu-l luăm în serios. Pînă una alta, actorul a terminat cîteva filme: remake-ul La revedere, domnule Chips, **în care Peter O'Toole cîntă (vorba partenerei lui, Petula Clark: «Dacă toți irlandezii cîntă, de ce n-ar cînta și el?»), idila comică** Dans țărănesc **de J. Lee Thompson (turnat în Scoția), cu Susannah York, biografia romanțată a lui John Barrymore** Bună seara, prinț fermecător. **În toamnă a început o altă ecranizare a unei vieți celebre, a scriitorului S. Maugham,** Willie, **cu Audrey Hepburn și Rex Harrison. Rămîne să mai citim eseul despre Shakespeare...**

Nu știm despre cine să vorbim mai întîi. Despre actrița, poeta sau cîntăreața Emmanuèle Riva? Pentru că 1969 a însemnat pentru marea artistă franceză debutul ei în poezie, cu volumul «După șuieratul trenului», apărut în colecția «Poésie pour vivre» («poți să trăiești o singură zi fără poezie?» — se întreabă Emmanuèle Riva), editată de Jean Breton și Guy Chambelland, dar a însemnat tot atît de bine și apariția primului său disc, cu cîntece pe texte scrise de ea. Și tot 1969 i-a adus un mare succes cu spectacolul de televiziune Sfîrșitul nopții **de Mauriac. Nu avem de ce să regretăm relativa absență de pe ecrane a celei care ne-a cutremurat cu infinitele nuanțe ale jocului ei în** Hiroshima, dragostea mea, Thérèse Desqueyroux sau Climate. **Spunem relativă, pentru că Riva a turnat totuși, cu Jean-Claude Drouot, filmul** 5 000 de km către soare.

emmanuèle riva

Ce-ar putea să facă o actriță aflată în proaspăta ipostază de mamă fericită? Să stea cît mai mult pe lîngă noul născut, să se fotografieze — pentru familie și pentru presă — alături de el și de un soț nu mai puțin celebru: actorul Brad Harris, interpretul Comisarului X, un fel de rival — pe marele ecran — al Sfîntului.

În vară, vedeta și-a reluat activitatea cu filmul de epocă Nopțile Popeii. Cum realizatorul ține foarte mult la respectarea adevărului istoric, Olinka va reedita în film faimoasele «băi de lapte» ale renumitei doamne din antichitate. Spre bucuria fotoreporterilor, a publicului și spre indignarea unei delegații de femei din Roma, înfuriate la aflarea știrii că laptele este «de adevărat» și nu «praf».

olinka berova

mireille mathieu

Solicitată încontinuu de către producătorii de la Hollywood — contra unor sume fabuloase — să apară în filme muzicale, Mireille refuză cu încăpățînare (deocamdată). 1969 a purtat-o de-a lungul și de-a latul Europei, într-o serie de recitaluri, și,ca o ironie, vacanța și-a petrecut-o la doi pași de cetatea filmului. La Los Angeles. În Franța, a participat la marele spectacol al televiziunii intitulat Salve de aur în care, alături de Sacha Distel, Joe Dassin și Henri Salvador, lansează cîntece noi și își relevă surprinzătoare daruri de comediană.

toma caragiu

Toma Caragiu este omul care aduce rîsul. Și succesul. Toma Caragiu este actorul care a scos, în stagiunea trecută, Meteorul lui Dürrenmatt din tragismul său crispat, din tragismul său de structură, și ni l-a restituit cu un imens hohot de rîs; un hohot pe care noi nu l-am auzit la el (căci el deține secretul umorului trecut prin frînele inteligenței, al rîsului oprit de stavila mușchilor de piatră ai feței și de tonurile aparent grave ale vocii lui suitor-coborîtoare), ci el l-a obținut de la spectatori. Fără mari eforturi: Toma Caragiu este actorul care cucerește de la prima vedere. Cum s-a întîmplat, în primăvară, și la Paris, unde, plimbîndu-se pe scena Teatrului Națiunilor cu melonul pe cap și bastonașul lui Iancu Pampon pe braț, i-a păcălit nițel pe francezi făcîndu-i să creadă că D-ale carnavalului s-ar putea, eventual, înscrie pe lista de aur a vodevilurilor lui Labiche și Feydeau. Ceea ce nu e tocmai exact, dar — oricum — e original.

marcela rusu

Anul acesta, Marcela Rusu s-a măsurat — pe scena Naționalului — cu Alexandra Dan. Față în față, cîntărindu-se atent din priviri, cele două actrițe — amîndouă clocotitoare de energie, amîndouă pline de farmec și dotate cu acel har prețios al feminității inteligente — și-au încercat reciproc puterile. Cinstit. Fără șiretlicuri. Cine a învins? Scor egal: Marcela Rusu a servit generos personajul Alexandrei Dan, după ce aceasta-i oferise, prin pana prolifică și plină de vervă a lui Aurel Baranga, dimensiunile unui rol suculent. Rol în care autorul a pus tot, și lacrimă, și hohot, și satiră, și adevăr, și minciună, sau mai curînd autominciună: Baranga se răfuiește de astă dată cu «Travestiul» la care apelează adesea mulți dintre noi, voit ori nu, cu candoare ori cinism, și o face pe Alexandra Dan să tragă consecințele amărui ale travestirii. Drept care, într-o singură piesă, Marcela Rusu ne-a dat — anul acesta — și satisfacția dramei, și a comediei, adăugînd, în șirul marilor succese de public pe care le-a făcut în anii aceștia cu piesele lui Baranga, încă unul.

anouk aimée

Marele rol al lui Anouk Aimée din acest an, Lola din filmul lui Jacques Démy *Model Shop*, a fost un prilej de întoarcere nostalgică în trecut. Același nume de eroină, dat de același regizor, l-a purtat și cu 15 ani în urmă în filmul ce se intitula chiar «Lola». Ca și atunci, și în acest film actrița dă viață unei femei osîndite să aștepte mereu «marea întîlnire, marea revedere». Realizată în S.U.A., noua creație a lui Demy, deși poartă toate însemnele obsesiilor sale, este impregnată, după părerea criticilor, «de aerul timpului, de civilizație americană». După Lola, Anouk Aimée a fost *Justine* în filmul realizat de George Cukor, după un scenariu extras din *Cvadrilogia Alexandriei* de Lawrence Durrell. În ultimele luni ale anului, actrița s-a aflat în studiourile italiene, unde a dat replica lui Omar Sharif în filmul *Întîlnirea* de Sidney Lumet. Și tot în ultimele luni a circulat din ce în ce mai insistent zvonul că Anouk Aimée intenționează să se recăsătorească cu actorul englez Albert Finney. «Un bărbat și o femeie», Pierre Barouh cu samba lui, au rămas demult în urmă...

marlon brando

Supuși cum sîntem întîmplării în materie de cunoaștere a marilor actori ai lumii, nu-l știm pe Marlon Brando — întruchipare plină de personalitate a stilului de joc de la Actor's Studio — decît dintr-o amabilă comedioară văzută pe micul ecran: *Seducătorii* (cu David Niven). Presa ne-a mai informat în 1969 despre activitatea cetățenească a acestui artist și intelectual desăvîrșit, pe nume Brando; reamintim că el este unul dintre inițiatorii acțiunii acelui grup de artiști americani care au hotărît să nu mai apară în nici un film care ar exalta, într-un fel sau altul, violența, boală a epocii. Mai mult decît atît, după ce a participat la «marșul de la Washington» pentru acordarea de drepturi civice negrilor, Marlon Brando a anunțat că renunță pentru un timp la orice îndeletnicire actoricească, pentru a se consacra exclusiv celei cetățenești. Singurul cineast care a reușit să-l clintească din hotărîrea sa, să-l «seducă», a fost Gillo Pontecorvo (autorul «Bătăliei pentru Alger»); rolul pe care i-l propunea filmul acestuia, *Quemada*, coincidea prea mult cu crezul politic al actorului ca să spună «nu»: un ofițer englez ce-și închină viața luptei pentru emanciparea negrilor. Eșecul personajului său, tristețea finală, nu l-au impresionat pe bătăiosul Brando.

de Nic. A. STRĂVOIU

Calendarul vînătoresc al celor patru anotimpuri

Cel ce hălăduieşte prin lume cu pană la pălărie şi prepelicar la curea adesea are prilejul să constate că prezenţa lui, care evocă icoana dragă a naturii slobode, stîrneşte doruri şi ambiţii. Doruri şi ambiţii ce mocnesc, pesemne, şi în inimile celor ce nu se prea încumetă să schimbe confortul citadin pe coliba din străfund de codru carpatin, nici plimbarea pe trotuar asfaltat pe drumeagul de cîmp ce şerpuieşte cînd mai lin, cînd mai hurducat, printre lanuri sau pe margini de bălţi. Doruri şi ambiţii care în tren, în tramvai sau în autobuz de obicei se concretizează în discuţii înfierbîntate: care dintre călători nu se pomeneşte, pe neaşteptate, a fi adînc cunoscător al treburilor breslei, că unul ce o dată, la cumătrul de la ţară — vestit vînător al ţinutului, fireşte — a avut bun prilej de a-şi face ucenicia?! Iar terenul spre care discuţia va aluneca va fi, mai adesea, problema „sezonului" de vînătoare: „Da!, se va auzi şi de ici, şi de colo, dumnealui, adică omul cu puşcă şi geantă, merge la vînătoare, căci tocmai azi se deschide"... Sau: „...S-a deschis la-ntîi"... Sau: „Da! Dumnealui (adică vînătorul) vrea să profite de duminica de azi, căci de mîine se-nchide vînătoarea".

Aşa să fie?... Aşa a fost!

Dar să explicăm mai bine lucrurile:

Trăieşte la marele public credinţa cam simpluţă că vînătoarea se deschide pe ziua de cutare şi se închide la data de... Această credinţă este o moştenire din trecutul nu tocmai îndepărtat, de cînd era cu totul sumar reglementată. Atunci cînd nu era chiar lăsată la bunul plac... Cînd legea sau simpla „ordonanţă poliţienească" prescria o zi de deschidere şi alta de închidere, ţinînd seamă nu atît de nevoia de a se lăsa un răgaz bietelor sălbăticiuni pentru ca să-şi aducă pe lume şi să-şi crească progenitura, cît de nevoia de a se împiedica, chipurile, călcarea lanurilor înainte de seceriş.

Vînătorul adevărat zîmbeşte cînd aude asemenea discuţii. După el vînătoarea este deschisă şi închisă în tot timpul anului. El îşi dă seama că poate conta pe titlul de vînător-sportiv, ocrotitor, îngrijitor al acestei bogăţii a patriei, pe titlul de vînător adevărat, numai în măsura în care s-a îndepărtat de figura „ageamiului", a „brînzoiului",

CURIOZITĂŢI DIN LUMEA ANIMALELOR

CÎTEVA ANIMALE DE CURÎND APĂRUTE ÎN FAUNA ŢĂRII NOASTRE

Cu trei sau patru decenii în urmă, pe la marginile şi prin parcurile unor orăşele de pe graniţa de sud a ţării noastre au apărut cîteva păsări asemănătoare turturelelor rîzătoare ţinute prin colivii. Păsările au cuibărit, au rămas şi peste iarnă, iar cînd s-au înmulţit peste măsură — ele nu părăsesc aşezările oamenilor şi nu ies în livezi sau crînguri, care sînt ocupate de alte specii de păsări — au început să se extindă spre nord, au trecut Carpaţii, s-au infiltrat prin oraşele Transilvaniei, unde pînă azi sînt numite cînd turturele, cînd porumbei turceşti, pentru ca pînă la urmă să depăşească pînă şi latitudinea Varşoviei. Este vorba despre turturica balcanică sau guguştiucul, atît de comun azi în toată ţara, pasăre care, datorită unei expansiuni, probabil, a venit de pe meleagurile cu ierni mai blînde decît cele de la noi, aclimatizîndu-se în cîteva generaţii născute şi crescute în condiţiunile mai aspre din ţara noastră.

*

Tot cu cîteva decenii în urmă a apărut în fauna ţării noastre şi o altă sălbăticiune străină meleagurilor româneşti: bizamul. Este un

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

fel de șobolan acvatic, cu blănița destul de prețioasă, provenind din Canada. In primii ani ai veacului nostru au fost colonizate, pe o moșie din Cehoslovacia, cîteva perechi, care s-au înmulțit, vorba aceea, ca șobolanii. Pentru ca în cîteva decenii să se răspîndească spre apus, sud și răsărit, pînă a ajuns și în țara noastră. La noi a pătruns prin granița de vest, apoi a luat-o de-a lungul Dunării, pentru ca în anii din urmă să dea mîna cu contingentele ce ne-au venit din răsărit, fiind colonizat pentru producerea de blănițe, în sudul Uniunii Sovietice. Este un animal folositor prin blana pe care ne-o dă, dar stricător prin găurile ce le face în taluzuri, stăvilare, diguri. El nu trebuie tolerat deci decît în pustiul nesfîrșitelor bălți.

ANIMALE NU PREA DE MULT DISPĂRUTE DIN FAUNA ȚĂRII

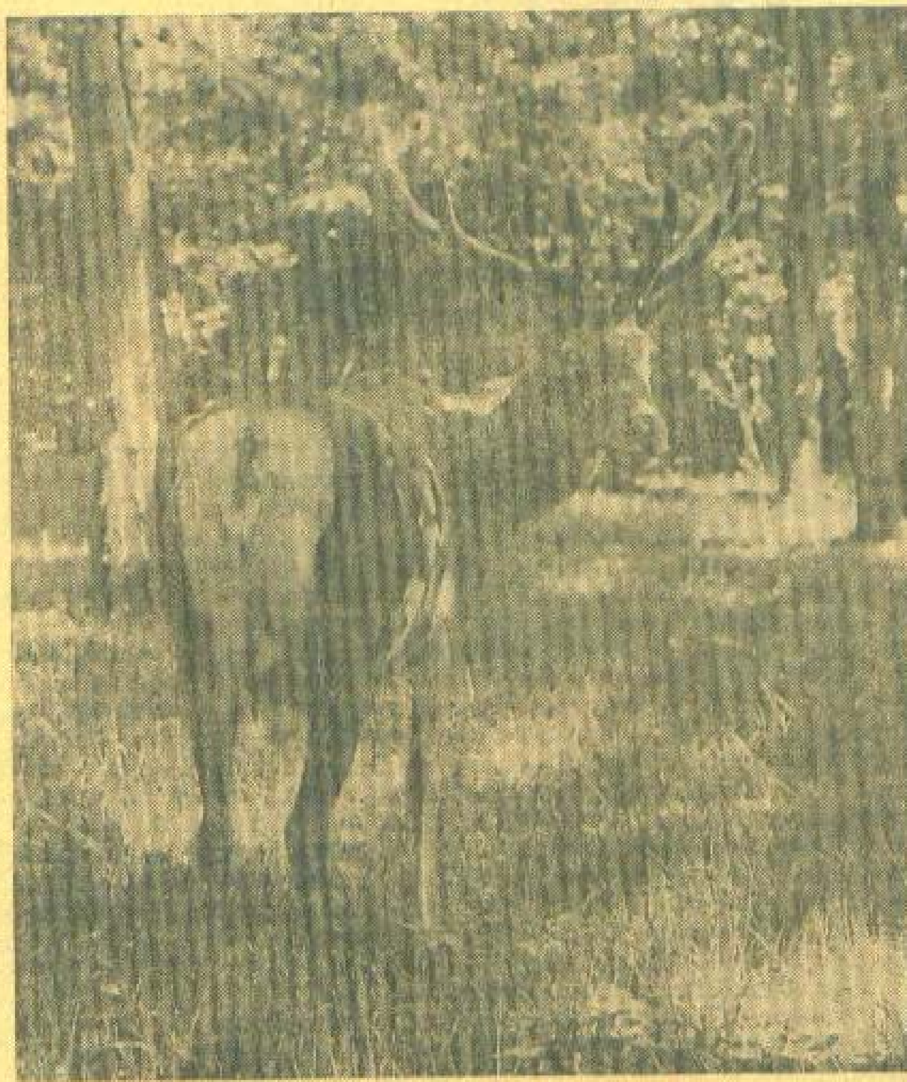
Cine nu știe că pe pămîntul patriei noastre au trăit, pe vremuri, două sălbăticiuni asemănătoare vitelor cornute de casă: bourul și zimbrul ? ! Foarte mulți însă vorbesc despre ele în confuzie... Ba, pentru ca această confuzie să fie și mai deplină, uneori este pus sub aceeași căciulă și bizonul...

Care este adevărul ?

Bourul — animal înrudit cu taurinele de casă de astăzi — a dispărut mai demult : mai masiv a fost distrus în foametea ce a urmat năvălirilor tătare, ultimul exemplar, despre care avem știre, firește, din țara noastră, ar fi căzut în anul 1460.

Zimbrul, care este rudă a bivolului, a dăinuit mai îndelung, ca unul ce s-a adaptat traiului prin văgăunile munților, unde a fost mai ferit. Zimbrul a durat, în țara noastră, pînă către sfîrșitul veacului al

Calendarul vînătoresc al celor patru anotimpuri

Cerbul carpatin — podoabă neprețuită a pădurilor de munte.

a vînătorului „burtă-verde" care umblă numai după pradă : care, cînd se „deschide" la iepuri ia pușca și pornește... spre a o reagăța în cui, pînă la anul, în ziua cînd „se închide" la iepuri...

Cercetările științifice, noile vederi și noile orientări ce domnesc azi printre cei ce au menirea de a păstra cît mai intactă natura patriei, au pus, peste subțirica pătură de rețineri, așa zicînd liber consimțite, pe care vînătorii adevărați din întreaga lume și le-au impus din moși-strămoși, covorul gros, protector, țesut din bogatul fulor al datelor adunate de știință. Așa a luat naștere anul vînătoresc, care nu se deschide și nu se închide : vînătorul adevărat e azi pre-

zent în teren tot anul. Dar nu cu gîndul de-a dobîndi pradă bogată, ci cu dorința de-a veni vînatului, tot mai strîmtorat de înaintarea civilizației, într-ajutor. Astfel, azi închiderile și deschiderile sînt stabilite cu totul diferențiat: pe specii, pe latitudini și altitudini, pe specifice de peisaj, în toată lumea civilizată. Și, firește, și la noi.

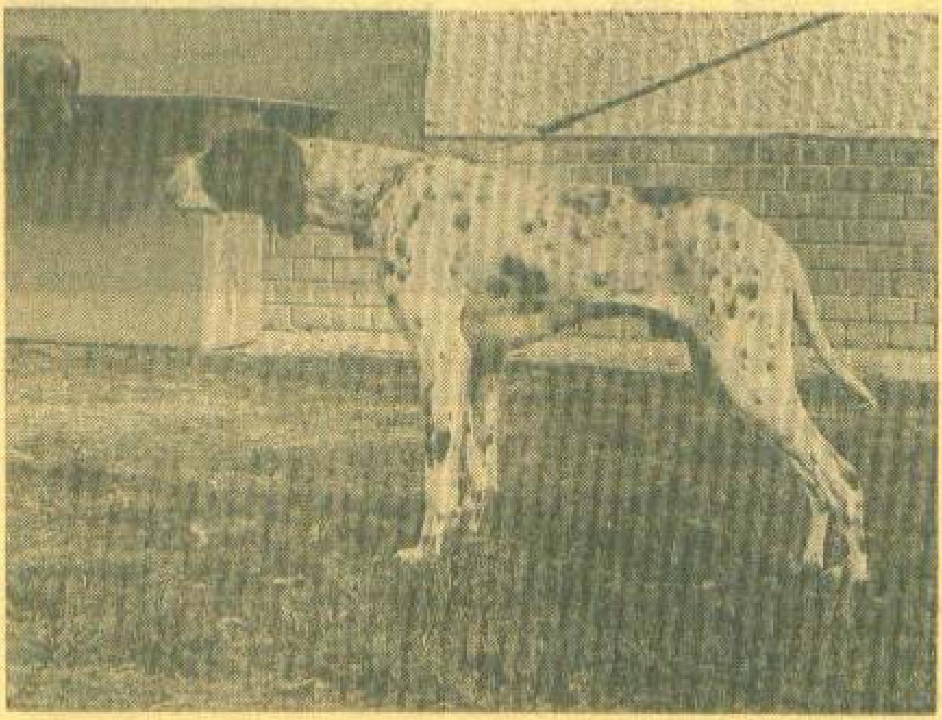
*

Să încercăm o transpunere a calendarului vînătoresc al țării noastre pe cel... cronologic. Aceasta pentru a oferi cititorului nevînător, într-o viziune ușor de cuprins, întreaga desfășurare a anului vînătoresc. Iar pentru ca lucrurile să fie ușor de urmărit, hai să ținem și noi regula celor patru anotimpuri.

PRIMĂVARA,

care calendaristic începe către sfîrșitul lui martie, mai precis în zilele echinocțiului, dar care în ce privește manifestările ei caracteristice își poate trimite adierile mai curînd sau mai întîrziat, este, în general, epoca marilor ocrotiri: cele mai multe sălbăticiuni de interes vînătoresc se pregătesc de cuibărit, de puiat. Cele mai multe dintre ele — în afară de răpitoare, de carnivore, cărora anotimpul geros de fel nu le-a fost nepriincios! — au ieșit slăbite din iarnă și caută să-și refacă forțele. Ba mai luptă și cu greutățile, cu primejdiile pe care le aduce schimbarea bruscă a felului de-a se hrăni: trecerea de la hrana uscată, din iarnă, la cea verde, zemoasă. De la ghindă, jir, frunzar uscat, la ierburile și lăstarele prin care seva a început să circule cu putere. Vînătorului corect îi repugnă să ridice arma asupra unor biete viețăți care și-așa au de luptat cu destule adversități, care nu se află în plinătatea forțelor lor, el considerînd că prigonirea lor, în asemenea condiții de luptă inegală, este act mișelesc.

Cunoștințe noi.

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

XVIII-lea, ultimul exemplar cunoscut la noi a fost cel doborît în anul 1776.

Amintirea lor trăiește însă peste veacuri. Multe din poveștile neamului nostru deapănă numele acestor sălbăticiuni, iar legenda despre întemeierea Țării Moldovei dă loc de cinste uneia dintre ele: voievodul Dragoș, descălecătorul, ar fi ajuns la apa Moldovei urmărind, vînătorește, o asemenea fiară. Că cei de azi fac adesea confuzie..., de ce să ne mirăm, cînd însuși Miron Costin, cronicarul, pe care nu îl despărțeau veacuri multe de vremurile cînd aceste sălbăticiuni nu erau o raritate pe plaiurile Moldovei, evocînd legenda descălecării, spune: „Fiara aceasta, ce-i zic bour, poate că au fost zimbru" ?!

Iar bizonul este o fiară a Americii de Nord, descendentă, probabil, din zimbrii europeni ce vor fi trecut, în epoca ghețarilor, prin Extremul Nord, pe punți de gheață, în Lumea Nouă.

■

În literatura de specialitate — și în cea din țara noastră, și în cea din alte părți — se discută pe marginea întrebării: Ce oare determină unele animale carnivore să-și devoreze uneori proprii pui? Pînă acum se credea că unele mame și-ar devora puii pentru a-și completa hrana, corpul lor fiind suprasolicitat în timpul alăptării. (Aceasta, cînd este vorba despre animale sălbatice ținute în captivitate sau chiar la unele animale domestice.) Alteori, ele și-ar devora puii atunci cînd, simțind că cuibul le-a fost descoperit, se tem că progenitura le-ar putea fi răpită.

Nemulțumiți cu aceste explicații, unii observatori au emis părerea că devorarea progeniturii — a unor anumiți pui sau chiar a întregului

cuib — ar fi o manifestare a năzuinţelor spre perfecţionarea speciei: animalul-mamă ar purcede adică, instinctiv, pe baza unor criterii de alegere ce încă nu sînt cunoscute omului, la epurarea cuibului de anumite elemente mai puţin înzestrate, sau la anularea întregii prăsile, dacă aceea nu prea... promite.

■

În ţara noastră, în urma unor susţinute acţiuni ţintind distrugerea răpitoarelor stricătoare ale vînatului util, rîndurile unor păsări de pradă au fost într-atîta rărite încît există temerea ca ele să ajungă — precum de multă vreme au ajuns în unele ţări apusene, unde omul, avid după bogăţii, a intervenit prea profund în economia naturii — adevărate rarităţi. Dar împuţinarea lor prea pronunţată ar duce la o veritabilă răsturnare a echilibrului biologic natural, căci şi răpitoarele îşi au rostul lor: ele împlinesc un fel de rol de „agenţi sanitari", care elimină prompt exemplarele bolnave sau numai defectuoase, oprind extinderea bolilor şi degenerarea... Şi nu în ultim rînd acele răpitoare constituie şi o podoabă a naturii, a peisajului specific patriei noastre.

Astfel stînd lucrurile, în zilele noastre se duce şi o campanie de lămurire: prin scrieri, prin planşe, prin instructaje pe teren, noii vînători sînt ajutaţi să recunoască, chiar şi din zbor, diferitele specii de răpitoare cu pene, pentru a le distruge numai pe cele ce încă apar în masă şi reprezintă un real pericol pentru vînatul util. Este o acţiune preţioasă, căci ea tinde să asigure şi pe seama generaţiilor viitoare spectacolul măreţ al cerului de zori sau de amurg, brăzdat de rotogoalele unei perechi de vulturi ce-şi fac jocul de dragoste, sau al orizontului săgetat de şoimul care îşi caută, îşi pîndeşte prada.

Calendarul vînătoresc al celor patru anotimpuri

Va mai adăuga un nou trofeu?

Totuşi, bogata şi variata noastră faună cinegetică îi oferă şi în acest anotimp prilej de unele satisfacţii vînătoreşti. Dar fără a-l lăsa să cadă în păcatul unei prea pătrunzătoare dijmuiri a efectivelor de vînat. Fără a-l lăsa să tulbure prea adînc cuibăritul şi puiatul.

În ultimele zile ale lui mărţişor, vînătorului îi este îngăduit să-şi ia dijma din păsăretul acvatic: raţele sălbatice, care tocmai acum trec, în stoluri fără de sfîrşit, spre locurile de cuibărit din miazănoapte, îi oferă prilej de vînătoare frumoasă, sportivă. Cele care rămîn pe la noi — raţa mare, sau „de Dunăre", cum i se spune — se află însă deja sub ocrotire, căci a-nceput cuibăritul. Şi la fel şi gîsca mare, fiind libere numai cele mai mărunţele, adică gîrliţele. Dar, ca

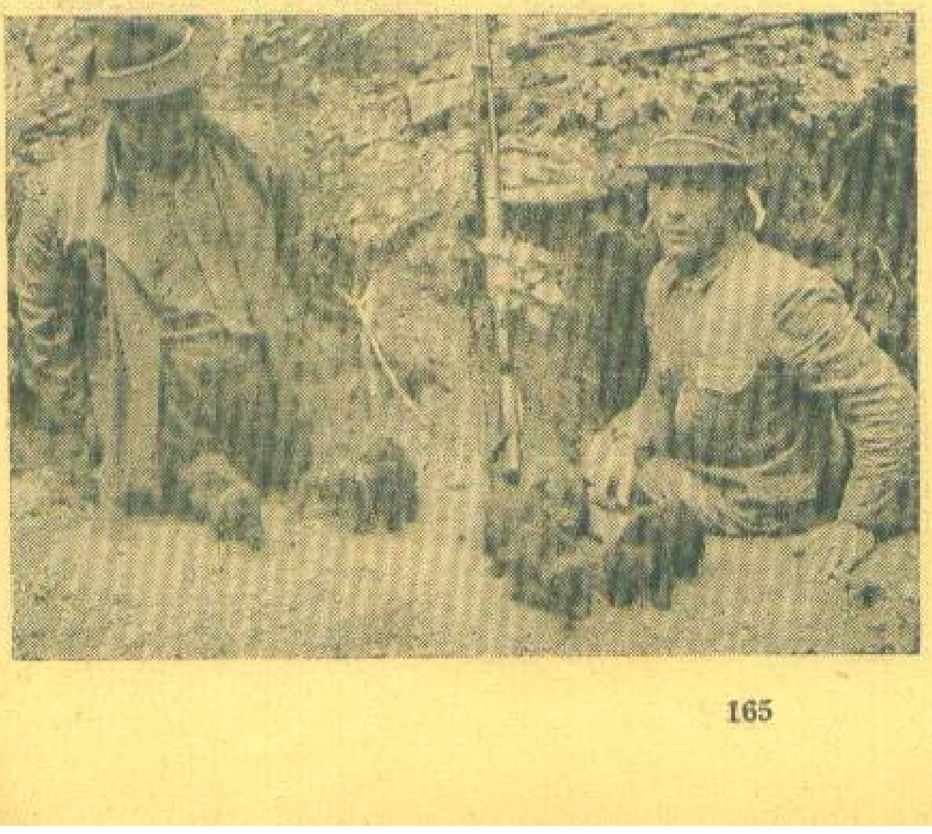
și rațele, ce și ele se află mai mult în trecere pe la noi, se pot vîna numai pînă la sfîrșitul lunii. De la începutul primăverii pînă la sfîrșitul lunii aprilie se pot vîna tot trecătoarele becaține : becațina comună, cea mai numeroasă, apoi dubla și surda... Este o vînătoare sportivă ce se practică în condiții destul de grele : prin smîrcurile care au lepădat ultimele platoșe de gheață. Este o vînătoare grea, care cere efort serios și din partea omului cu pușcă, și din partea prepelicarului. Iar aceste păsări sprintene, care se ridică tocmai cînd n-ai crede și tocmai de unde nu te-ai aștepta, spre a se sălta în zbor fulgerător și îndrăcit de cotit, adesea îl fac pe vînătorul care nu e în stare să ridice arma să ochească și să dea foc într-o fracțiune de secundă, să iasă din smîrc cu cartușiera goală.

Acum trec — pînă pe la sfîrșitul lui aprilie — și misterioșii sitari care, venind din sud, năzuiesc spre jilavele văi ale Carpaților noștri și spre și mai jilavele ținuturi din nord. Ei aprind multe inimi și multe imaginații tocmai prin faptul că încă se știe prea puțin despre viața lor. Totuși vînătorii corecți se mulțumesc cu cîte o pereche sau două din aceste păsări cu cioc lung, vînate la paza de seară.

De la 1 aprilie se poate vîna, pînă la 15 mai, cocoșul de munte, care la această vreme își cîntă dragostea în vîrful bradului din rariștea de la hotarul de sus al codrului. De la 10 aprilie și tot pînă la 15 mai se împușcă, în peisajul opus, dar tot atît de caracteristic țării noastre, în nesfîrșitele bărăganuri din sudul și apusul țării, dropioiul, ce și el acum își ține nunta. Dar amîndouă aceste falnice sălbăticiuni ale plaiurilor noastre se vînează cu mare economie, așa-zicînd bob numărat, și numai în bază de autorizație specială, spre a fi asigurată perpetuarea lor și pe seama generațiilor viitoare.

Apoi, după un scurt răgaz de abia două săptămîni, pe care organizațiile vînătorești îl utilizează pentru a organiza adevărate campanii de combatere a ciorilor grive și coțofenelor — acești neîmpăcați dijmuitori ai puilor vînatului mic — se „deschide", la 1 iunie,

Contrar aparențelor, sînt lupi pursînge.

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

*

În țara noastră încă se mai întîmplă ca după cîte un viscol urmat de ger năprasnic să pornească zvonuri despre sania urmărită sau chiar atacată de lupi, despre drumețul întîrziat care a fost nevoit să-și petreacă noaptea prin copaci, de teama lupilor adunați, firește, sub arborele cu pricina, despre factorul poștal de la țară căruia nu i-au mai fost găsite decît cizmele însîngerate.

Autoritățile administrative, miliția, organizațiile vînătorești întreprind în toate aceste cazuri cercetări, care însă, lucru curios, totdeauna dau rezultate negative. De obicei se constată că presupușii lupi ce urmăreau sania sau omul singuratic erau niște bieți cîini din sat. Că omul „mîncat de lupi" a ajuns pînă la urmă cu bine la casa lui...

Explicația frecvenței și persistenței acestor zvonuri?

Cu vreun secol în urmă, la noi, și cu două-trei veacuri în urmă, prin țările ce cad la apus de noi, lupul era încă frecvent, apărea în haite numeroase și nu prea îi era frică de om. În zilele noastre însă, fiind și mult mai rar, fiind hăituit și distrus, de zeci de generații, cu fier și foc — cum se spune vînătorește — se naște „cu frica-n oase" de om, de nici copilului de-o șchioapă, rătăcit prin pădure, nu îndrăznește să-i facă vreun rău. Dar poveștile cu lupi au rămas. Și nu numai la noi, ci și în țările care au dat naștere poveștilor cu „Scufița roșie". În țările unde din veac nu îi mai trăiește decît amintirea.

Dispariția în ritm precipitat, și din mediul rural, a caselor și acareturilor gospodărești acoperite cu stuf, paie sau coceni, duce și la dispariția celei mai populare păsări — ca să zicem astfel — care, fără să fi fost domesticită vreodată de om, trăiește prin apropierea lui. Este vorba despre barză, vestitoarea pri-

măverii, pasăre despre care celor mici li se spune, mai în glumă, mai pentru a da o explicaţie unui act biologic pe care ei încă nu l-ar înţelege, că ea e cea care aduce copiii... Iar pe acoperişul de ţiglă sau pe coşul cu acoperiş bine încheiat pasărea nu are cum îşi face cuibul.

Pentru a nu se văduvi peisajul satului de lîngă ape de această adevărată podoabă tradiţională a lui, oamenii au început să remedieze neajunsul: ei aşază pe acoperişul casei celei noi, sau pe un par anume, o roată de car. Roata veche astfel aşezată, la înălţimea cuvenită, e numai bună pentru ca barza revenită la sălaşul ei să-şi refacă cuibul. Există deci toată nădejdea ca pasărea cu înfăţişare de fiinţă ce filozofează să cutreiere şi de aci înainte smîrcurile şi bălţile culegînd atîtea şi atîtea vietăţi care, înmulţite prea mult, dăunează intereselor omului.

■

După cum se ştie, datorită aşezării ei geografice şi multelor locuri bune de hrană şi de adăpost, pentru cuibărit, ţara noastră are o foarte bogată avifaună proprie. Dar e şi renumit loc de popas pentru păsările migratoare.

Cercetătorii noştri căutînd să statornicească exact numărul speciilor care nu părăsesc ţara niciclnd, apoi pe acela al speciilor ce ne părăsesc în timpul iernii, pe acela al păsărilor ce, venind din nord, profită de clima noastră mai blîndă spre a ierna la noi, numărul speciilor ce varează şi cuibăreşe, în sfîrşit, pe acela al speciilor care poposesc doar pe meleagurile ţării în cursul pendulaţiei lor de la nord spre sud şi invers, au ajuns la următoarele concluzii:

Iernile mai uşoare sau mai grele fac ca această repartiţie să varieze: iernile uşoare înmulţesc numărul speciilor sedentare, cele grele îl împuţinează. Astfel: în anii cu ierni blînde în ţara noastră rămîn sta-

Calendarul vînătoresc al celor patru anotimpuri

În şir indian în ultima zi de vînătoare la iepuri.

Dac-ar creşte în copaci...

Am fost mai tari şi am învins. De unde se vede că unde-i unul...

Medaliatul cu aur la Budapesta impune respect.

la căprior. E primul vînat mare ce îl ajută pe tînărul vînător să urce de pe treapta inferioară a simplului „iepurar" pe aceea superioară de vînător de cervide. E primul vînat mare pe care noul vînător îl „atacă" bizuindu-se oarecum numai pe priceperea și vrednicia lui. Și, firește, pe autorizația individuală pe care trebuie să o aibă în buzunar... E primul vînat care îi dă cu adevărat prilej începătorului să cutreiere, cît mai nevăzut și mai neauzit, codrul văratic și să vadă cu ochii lui, să descopere atîtea și atîtea taine pe care acesta le păstrează ferite de vederea muritorilor de rînd.

VARA,

ce începe în zilele solstițiului, este, în primele săptămîni, săracă din punct de vedere vînătoresc, căci celui ce și-a doborît căpriorul nu îi mai poate oferi nimic de seamă. Dar apoi se îmbogățește rînd pe rînd: de la 1 august se pot împușca iarăși becaține, căci și-au terminat cuibăritul, și-au crescut puii și vin, cu ei cu tot, să împînzească iarăși luncile umede și mai ales smîrcurile țării noastre. Și din aceeași zi începe și vînătoarea la columbide. La turturele, mai ales. Ce-i drept, ele încă nu au stolit; trebuie deci căutate una cîte una, pe la margini de păduríci și prin perdelele de salcîmi... Dar apoi, pe zi ce trece, tot mai multe se adună în stoluri și ies la cîmp, la floarea-soarelui, unde vînătorul bine pitit — mai ales dacă le cunoaște vremea și locul trecerii — poate dobîndi izbînzi care nu se uită cu una, cu două...

Și-apoi intră în concert, la jumătatea lui august, și prepelița, și rațele de toate neamurile, pe măsură ce pornesc, firește, pe calea-ntoarsă, spre ținuturile unde își vor petrece partea mai grea a iernii. Și la fel și gîștele... Astfel oamenii cu pălărioare verzi au cu ce își trece zilele de vînătoare în așteptarea toamnei aurii care, orice s-ar spune, e anotimpul care oferă cele mai bogate și cele mai variate desfătări cinegetice.

De pe la jumătatea lui septembrie nici un zbor de turturică nu mai brăzdează cerul încă mult luminos al sfîrșitului de vară. Iar prepelițele au cam plecat și ele. Ceea ce nu exclude posibilitatea ca vînătorul care, în drum spre balta cu rațe sau smîrcul cu becaține, „cearcă" oleacă, cu prepelicarul, vreo porumbiște mai îmburuienată, vreo lucernă aflată încă în picioare, vreo cultură de sfeclă cam năpădită de pir, să dea peste vreun „pasaj" întîrziat. Și să agațe la ciorchinar o duzină de pitpalaci cît pătlăgeaua vînătă, păsări îngrășate peste măsură, în belșugul acestui anotimp, în vederea călătoriei, peste țări și mări, ce le așteaptă.

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

tornic 107 specii, pleacă la vreme de iarnă 125 specii, vin din nord, ca să ierneze la noi, 52 de specii și trec doar peste țara noastră, în ambele sensuri, 34 de specii din totalul de 318 specii de păsări identificate în România.

În anii cu ierni grele numărul speciilor sedentare scade la 70, numărul speciilor ce pleacă, pe timpul iernii, se urcă la 162, numărul speciilor așa-zise „oaspeți de iarnă" scade la 43 de specii, în timp ce numărul celor pasagere crește la 43.

*

În țara noastră s-a trecut parțial, în ultima vreme, la o formă superioară a valorificării bogățiilor cinegetice. Vînatul este de o robustețe excepțională; e sănătos, deprins cu intemperiile. Astfel este foarte potrivit pentru regenerarea și chiar înlocuirea vînatului pipernicit și moleșit din unele țări din apusul Europei.

În consecință, se trece pe scară tot mai mare la exportul de vînat viu, care aduce — sub formă de valută — de 5-6 ori mai mulți bani decît aceeași cantitate de vînat împușcat, formă sub care era valorificat în trecut. Ne putem face o idee despre avantajul pe care acest fel de valorificare îl prezintă dacă ne gîndim că valoarea unui iepure viu este, la export, egală cu aceea a 30 kg de carne de vită de prima calitate, cu aceea a 18 kg de unt, cu aceea a 400 bucăți ouă...

Deocamdată este vorba mai ales despre iepure, despre potîrniche, despre fazan. În curînd însă acest fel de valorificare se va extinde și la alte specii.

Prinderea vînatului viu — care trebuie să ajungă la destinație viu și nevătămat — nu este o operațiune simplă. Dar greutățile începutului au și fost învinse.

*

În apele domoale și mîloase ale țării se observă un fenomen intere-

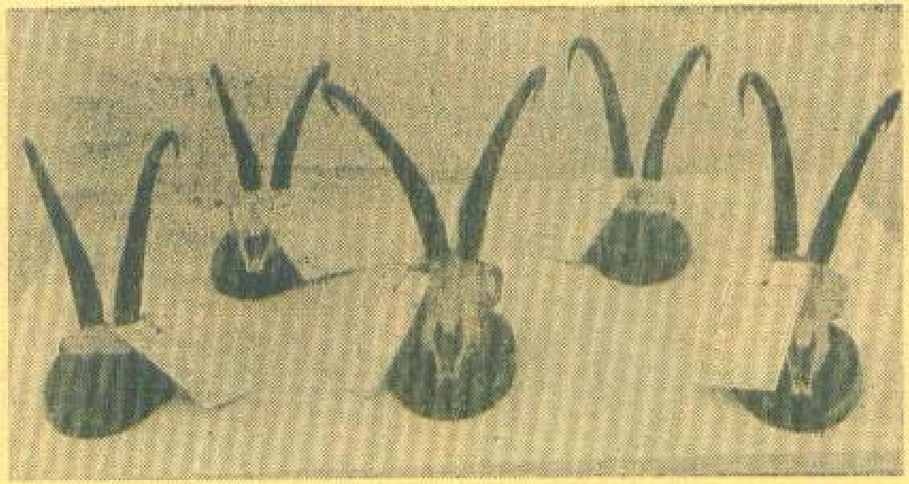
CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

sant : din ce în ce mai des undițele pescarilor scot, în loc de autohtona și mult răspîndita caracudă, un apropiat, dar exotic neam al ei : carasul. Se știe că acest pește cu o carne atît de gustoasă este originar din nordul Asiei. Se știe, la fel, că el a pătruns în apele Europei nu datorită vreunei acțiuni de colonizare, ci fiind adus ca pește de... ornament. E interesant însă că el a ajuns să cuprindă în scurt timp, sub ochii noștri, așa zicînd, apele unei țări cu climă destul de diferită de cea din locurile lui de baștină.

Oamenii de știință au căutat și au găsit explicația fenomenului. Carasul e o specie foarte prolifică, foarte rezistentă la schimbările mediului și foarte rezistentă la boli. Unde mai pui că icrele carasului se mai și fecundează cu lapți de-ai speciilor înrudite! Astfel, enormele contingente de carași care, spre bucuria undițarilor noștri, din ce în ce ne copleșesc apele de șes, nu mai sînt, de fapt, decît rudenii îndepărtate ale peștilor exotici ce au fost aduși, pe vremuri, din nordul Asiei, ca simple animale de agrement.

★

Despre șacal — canidă foarte răspîndită în Balcani și în Asia Mică — se vorbește azi foarte puțin pe la noi. Lucrul este explicabil, căci în ultima vreme, mai precis, de cînd fenomenele naturale sînt sistematic observate și înregistrate și în țara noastră, șacalul a fost identificat abia în două sau trei exemplare. Există totuși bănuiala că el ar fi mai frecvent, și la noi, decît se crede, dar că ar trece oarecum neobservat din pricina asemănării lui cu lupul și mai ales cu unele rase rustice de cîini. De aceea se atrage mereu atențiunea vînătorilor să nu lase nesemnalați eventualii „lupi de talie mai mică", sau „cîini hoinari cu coada mai scurtă", pe care în peregrinările lor i-ar observa sau chiar i-ar împușca.

Cărui vînător nu i-ar plăcea să-și vadă împodobită casa cu astfel de trofee?

Iar cel ce trăiește prin partea muntelui sau are posibilitatea să se călătorească, în zilele în care, în Carpați, primele brume au și ruginit fruntea codrului, spre luminișurile dintre făget și brădet năpădite de aluniș, poate vîna, ademenind cu fluiericea făcută dintr-un os de la laba pisicii, un cocoșel de ieruncă sau doi. Legea permite, ce-i drept, vînarea acestei cele mai mici tatraonide a plaiurilor noastre de la 15 septembrie pînă la mijlocul lui decembrie. Dar adevărata epocă a acestui fel de vînătoare se încheie o dată cu căderea primelor zăpezi.

TOAMNA,

splendida toamnă a plaiurilor noastre, ce începe în zilele echinocțiului și durează pînă la solstițiul de iarnă, din decembrie, este vestită de mugetul taurului de cerb ce își începe nunta.

Cu intrarea în toamnă vînătorii nu se mai prea țin în cîrdul căpriorului care, după ce și-a terminat „alergatul", adică nunta, ce a fost în toi în ultimele zile de iulie și primele zile de august, și care l-a cam obosit, începe să iasă tîrziu din desime și să reintre curînd. Deci cam pe întuneric, căci ziua s-a scurtat simțitor. Dacă s-a învrednicit însă de-o autorizație pentru un taur de cerb, va zori spre munții cei înalți, unde cerbii ce se cheamă la luptă își trădează prezența și poteca. Dar tămbălăul începutului de toamnă nu ține prea mult, așa că în curînd, adică de pe la mijlocul lui octombrie, pacea se așterne iar peste codrii cei nesfîrșiți, singurii în stare să dea adăpost statornic acestui celui mai falnic vînat carpatin.

De la 1 septembrie este permisă și vînarea unui țap de capră neagră, pe bază de autorizație cu totul specială, bineînțeles, ce — de obicei — nici nu e solicitată decît de acei „puțini aleși", care se simt voinici a se cățăra peste brînele și seninările din regiunea alpină. Este o vînătoare grea, pasionantă, demnă de splendorile în mijlocul cărora se petrece. Demnă de frumusețile pe care natura le etalează, în creierii munților, în temeiul toamnei, adică pînă la finea lunii noiembrie.

Dar cerbul, țapul de capră neagră nu-s sălbăticiuni de nasul oricui : vînătorul care nu se-ncumetă să pornească în expediții îndepărtate — care obligatoriu trebuie să dureze mai multe zile — se va mulțumi să-și facă ucenicia la vînat mare luînd parte la obișnui-

tele bătăi de toamnă, în care pot apărea și mistreți, a căror impușcare este permisă de la 1 octombrie pînă la sfîrșitul lui februarie. Vînătorul corect însă nu ridică arma asupra acestor sălbăticiuni decît atîta timp cît se găsesc în plină putere. Deci pînă cînd restriștea iernii nu le va fi transformat în jalnice epave a ceea ce au fost pînă către sfîrșitul anotimpului ce se încheie în zilele cînd soarele se ridică cel mai puțin deasupra orizontului.

Și apoi toamna începe de la 1 noiembrie — dacă nu cumva deschiderea se amînă pînă la mijlocul lunii, în interesul ocrotirii — să-și reverse darul cel mai de preț în ochii vînătorului zis „de duminică": universal iubitul urecheat. Vînatul care aproape pretutindeni, pe continentul nostru, plătește cel mai greu tribut unei pasiuni omenești moștenite de generațiile ce cunosc trenul și electricitatea, de la strămoși ce își dobîndeau hrana și blana de îmbrăcăminte vînînd cu pietrolul, cu ghioaga sau cu bîta ascuțită ori prelungită cu un vîrf de cremene. Iar pe ici, pe colo — acolo unde vrednicia administrației cinegetice a țării noastre a reușit să împămîntenească splendida pasăre exotică ce e fazanul — vînătorii noștri, chiar și cei de duminică, au uneori satisfacția de a dobîndi, la vînătorile cu hăitași, ce se pot întinde pînă dincolo de dricul iernii, cîte un cocoș strălucind în toate culorile curcubeului.

IARNA,

ce așterne alb covor de nea peste plaiurile țării, e anotimpul în care răpitoarele își iau la purtare blana cea mai frumoasă. Dar și nasul !... Astfel trebuie să spunem: bine că tocmai la această vreme își trădează ele mai limpede prezența și poteca, prin urmele pe care le lasă în zăpadă, căci altfel ar fi chiar vai și-amar de bietele viețuitoare pașnice !...

Iarna este așadar anotimpul celor mai gălăgioase, celor mai animate vînători cu hăituială, dar și al celor mai pasionante urmăriri silențioase, cu ajutorul „copoiului alb" — cum i se spune stratului de zăpadă. Al celor mai fructuoase pînde din briliantinele nopți cu lună ale anotimpului geros, pe la trecătorile tîlharilor cu patru picioare, mai mari și mai mici, ce cutreieră neosteniți codrii și cîmpiile, după pradă.

La sfîrșitul lui ianuarie încetează vînătoarea la iepuri și la fazani, de la sfîrșitul lui februarie sînt lăsați și mistreții în pace. În zilele tot mai lungi, ce alternează cu nopți din ce în ce mai scurte, vînătorii au iarăși putința să-și cerce norocul pe la ochiurile neînghețate de pe apele curgătoare, iar mai apoi și pe la bălțile și luncile care tot mai mult sînt cuprinse de apele dezghețului: la toate neamurile de rațe. Și la cele ce și-au petrecut iarna pe la noi, hoinărind de la o apă neînghețată la alta, și la cele ce acum încep să sosească de pe meleagurile ferite de ger și crivăț ale sudului. Pînă ce se pomenesc că întreaga natură se pregătește de marea sărbătoare a reînvierii, a revenirii primăverii.

Calendarul vînătoresc al celor patru anotimpuri

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ANIMALELOR

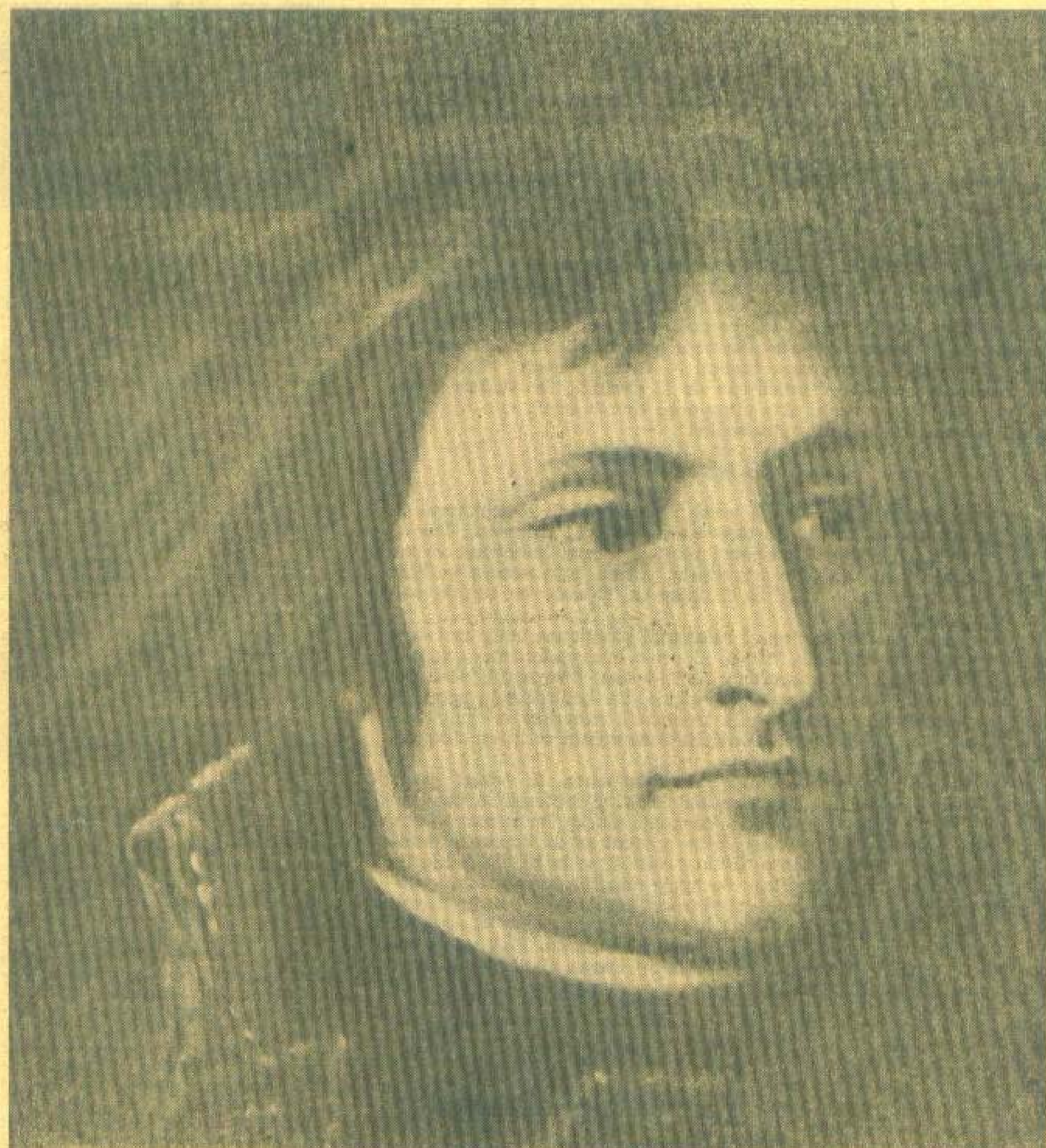
*

În căutarea unui pește potrivit pentru apele de munte, a unui păstrăv cu creșterea mai rapidă decît a celui indigen, piscicultorii s-au oprit la așa-zisul „păstrăv curcubeu", originar din nordul continentului american. S-au făcut numeroase încercări de colonizare dar, lucru curios, uneori după un an sau doi de aparentă reușită acești noi locuitori ai apelor noastre dispăreau fără urmă. A fost nevoie de vaste cercetări pentru a se lămuri cauza, pentru a se găsi leacul...

Iată explicația fenomenului: o parte a curcubeilor importați erau, în realitate, corci a două specii. Dintre care una, migratoare. Soluția neajunsului: pentru apele deschise s-a adus material de prăsilă din specia statornică, în timp ce în apele închise — aici înțelegem heleșteiele artificiale — merge și peștele cu dor de ducă.

*

O curiozitate faunistică a țării noastre este mistrețul din Delta Dunării: nu e specie diferită de cea din Carpați, totuși vînătorul de la munte ajuns prin Deltă are un moment de îndoială cînd dă cu ochii de el, căci are rît mai scurt, spinarea mai puțin încordată, picioare potrivite oarecum și pentru înot. Iar părul — nefiind nevoit să se confunde cu întunecimea brădetului — e de culoare mai deschisă. Explicația acestor deosebiri — pe lîngă schimbarea mediului — trebuie să se găsească și în unele legături de dragoste cu semenii lor de casă. Căci în Deltă încă ființează obiceiul de a se trimite primăvara porcii la pășune, spre a fi readunați abia la căderea zăpezilor celor mari. Unde mai pui că, pe lîngă amintitele mezalianțe, nu arareori se întîmplă și ca unii porci de casă să cadă victimă înfierbîntării unor vînători care nu prea obișnuiesc să deschidă bine ochii înainte de a apăsa pe trăgaci.

La 24 de ani, generalul care a adus inovații în arta militară a relevat calități de mare comandant de oști.

1969 – „ANUL NAPOLEON"

CE A ADUS „NOU"?

de Z. FLOREA

„Anul Napoleon" a fost sărbătorit în Franța cu un fast deosebit, cu prilejul aniversării a două secole de la nașterea celui ce avea să devină împărat. Prilejul a amplificat nu numai numărul scrierilor despre geniul militar, juridic, administrativ al lui Napoleon, ci a reliefat și perpetuarea controversei asupra personalității sale, asupra trăsăturilor sale de caracter.

Festivitățile de la mijlocul lunii august de la Ajaccio au prilejuit evocarea grandoarei napoleoniene într-un stil modern: garda națională era în mare ținută, în costume de epocă, iar fetele „cantinettes" — îmbrăcate tot în „verde imperial" — purtau... mini-fuste. Istoriografia napoleoniană, evaluată în anul bicentenarului la nu mai puțin de 180 000 de lucrări, exprimă, fie și prin vastitatea ei, interesul pentru epoca respectivă. La 154 de ani după Waterloo, lucrurile care au aparținut împăratului constituie obiectul unor licitații pasionante și este întreținut un mit pe baze cu adevărat industriale: „Societatea colecționarilor de figurine istorice" (str. Lübeck 38 — Paris), specializată în grenadieri napoleonieni, are sucursale în 22 de țări; „Amitiés internationales napoléoniennes", cu sediul la Lyon, are aderenți în numeroase țări, iar „Asociația amintirii lui Napoleon" are filiale în Chile, Belgia, Scoția, Germania occidentală etc.

Optica prin care este însă privit cel pe care englezii au refuzat să-l numească altfel decît generalul Bonaparte (nerecunoscîndu-i vreodată titlul de împărat) este extrem de diferită. În lucrarea „Napoléon tel quel", publicată în august 1969 la Paris, istoricul Henri Guillemin relevă că el a fost considerat, după circumstanță, „micul caporal sau șacal, comandantul de oști inspirat sau liderul avid de lovituri politice, suveranul care a fost primul șef de stat modern sau aventurierul care a lăsat țara secătuită și amputată".

Persoana lui Napoleon alimentează o vastă anecdotică, stîrnește și astăzi pasiune în rîndurile admiratorilor și proteste îndîrjite în rîndurile celor ce-și amintesc numai de suferințele impuse de războaiele cu care a debutat secolul trecut. Un învățător a trimis în martie 1969 o scrisoare indignată săptămînalului „Le Figaro littéraire", în care arată că acum un secol și jumătate 23 de tineri din comuna în care predă el astăzi au căzut în războaiele napoleoniene, „după ce au asistat la sinuciderea camarazilor lor, înnebuniți de durere (Prusia — 1807), au văzut mame sugrumîndu-și copiii (Berezina — 1812), au văzut cadavre cu ochii scoși (Spania — 1808)".

S-a încetățenit un fel de tradiție, încă din anii gloriei lui Napoleon Bonaparte, în afirmarea deopotrivă de categorică și violentă a simpatiilor și antipatiilor față de împărat. Iar bicentenarul a fost marcat, pe lîngă manifestațiile oficiale din luna august, de evocarea unor momente din viața tumultuoasă a lui Napoleon, cu argumente pro și contra, de la caz la caz, în legătură cu imperiul și făuritorul lui. André Castelot, unul din specialiștii epocii napoleoniene, a cărui lucrare despre „enigmele" vieții împăratului, apărută în 1969, s-a bucurat de o bună primire în Franța, amintește că în 1804 un prefect lingușitor declara cu emfază: „Dumnezeu l-a creat pe Napoleon și apoi s-a odihnit", la care un reprezentant al opoziției a remarcat malițios: „Mai bine se odihnea ceva mai devreme"...

„UN TÎNĂR LIPSIT DE EXPERIENȚĂ"

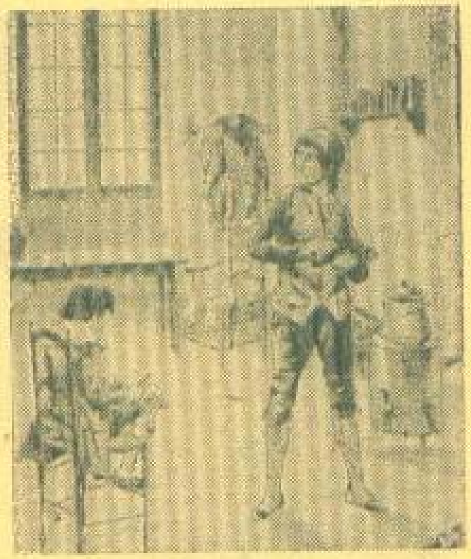
Corsica îl venerează pe marele ei fiu, deși — așa cum confirmă scrierile apărute în „Anul Napoleon", care evocă destinul straniu al insulei — atitudinea celui ce avea să devină împărat față de insula unde s-a născut nu a fost de loc consecventă.

...Casa de pe via Malerba, unde a văzut lumina zilei „Nabulio" sau „Rabulione", cum îl strigau copiii din Ajaccio, a devenit de mult muzeu și loc de pelerinaj. Aici, în camera din față, pe o canapea verde, Letizia, „frumoasă ca îngerii", cum au descris-o corsicanii, soția de 19 ani a avocatului scăpătat Carlo Bonaparte, a dat naștere celui ce avea să devină împărat al Franței. Controversele asupra lui Napoleon încep chiar în privința datei nașterii: într-un studiu publicat la 10 august 1969 în „Le Figaro littéraire", Gilbert de Chambertrand susține că el ar fi venit pe lume la 5 februarie 1768, după cum reiese din actul de căsătorie cu Joséphine. Dacă această dată ar fi corectă, atunci Napoleon n-ar fi considerat francez, deoarece atunci Corsica mai aparținea Republicii Genova, care „se pregătea" s-o vîndă regelui Franței, Ludovic XV... Dar cum data oficială a nașterii lui Napoleon a fost acceptată ca fiind 15 august 1769, bicentenarul a fost marcat exact după data respectivă. Versiunea cea mai răspîndită este că Letizia era la biserică în momentul cînd au apucat-o durerile facerii, și cumnata ei, Gertruda Patavicini, abia a avut timp s-o aducă în grabă

1969 – „ANUL NAPOLEON"

Sub înfățișarea tînărului locotenent de 16 ani, se întrezărea doar ambiția de a face carieră.

Un Napoleon mai puțin familiar: numit locotenent la Auxonne, el se ocupă de educația fratelui său, Louis.

acasă pentru ca să nască. De la Letizia — „la madre", cum va intra în istorie — se afirmă că Napoleon a moștenit multe trăsături de caracter. Ea a luat parte la lupta împotriva ocupării Corsicei de către francezi și nu ezita să-și exprime mînia: „Am fost vînduți ca vitele!" Ea a făcut parte din detașamentul, comandat de Carlo Bonaparte, care a înfruntat unitățile franceze ale contelui Vaux la Ponte Nuovo și care după înfrîngere s-a retras, pe o ploaie torențială, spre Monte Rotondo, ascunzîndu-se într-o adîncitură denumită ulterior Grota refugiaților. Napoleon povestea cu duioșie și totodată cu mîndrie acest episod: „Pierderile, privațiunile, oboseala, ea le suporta cu stoicism, brava totul. Avea un cap de bărbat pe un corp de femeie. O femeie din munții corsicani..."

Sub guvernarea lui Pascal Paoli (admirat de Frederic cel Mare și Ecaterina a II-a, ca și de Voltaire și George Washington), Corsica independentă a cunoscut timp de un deceniu și jumătate instituții comparate cu cele elvețiene sau britanice. Jean-Jacques Rousseau scria: „Mai există în Europa o țară capabilă să elaboreze legislații: insula Corsica. Valoarea și consecvența cu care acest

popor brav, a știut să-și apere libertatea va merita ca un om înțelept să învețe s-o păstreze. Am presentimentul că într-o bună zi această mică insulă va uimi Europa..."

Sensul cuvintelor lui Rousseau s-a adeverit într-o altă manieră. „M-am născut cînd patria mea pierea — spunea Napoleon. 30 000 de francezi au fost aruncați pe coastele noastre, înecînd libertatea în valuri de sînge; acesta era spectacolul odios care ne-a frapat privirile." Dar Paoli îl considera pe Napoleon „ragazzone inesperto" (un tînăr lipsit de experiență), pînă cînd acesta s-a afirmat pe tărîmul artei militare.

„CU SABIA LÎNGĂ MINE ȘI CU HOMER ÎN BUZUNAR"

La vîrsta de 10 ani, Napoleon Bonaparte a fost trimis de autoritățile franceze instalate în Corsica la Școala militară de la Brienne, în Champagne, unde s-a remarcat printr-o muncă asiduă. Între scrisorile trimise de la Brienne mamei sale, Letizia, la Ajaccio, a fost descoperită recent una în care ambiția se manifestă ca o trăsătură timpurie de caracter. „Cu sabia lîngă mine și cu Homer în buzunar, sper să-mi croiesc un drum în lume" — scria Napoleon.

Mareșalul britanic Montgomery, căruia în urma victoriilor repurtate, în timpul celui de-al doilea război mondial, pe frontul din Africa, i s-a decernat titlul de Lord of Alamein, a publicat în „Times" două eseuri în anul 1969: unul dedicat lui Napoleon, celălalt rivalului său, Wellington. În articolul despre viața lui Napoleon, mareșalul Montgomery relatează următorul episod al ascensiunii sale: în 1784, cînd avea 15 ani, la recomandarea profesorului de matematică de la Brienne, Napoleon a fost desemnat — împreună cu patru colegi mai vîrstnici — pentru a fi trimis la Colegiul militar de la Paris, iar cînd un alt profesor s-a împotrivit acestei alegeri, profesorul care îl remarcase l-a susținut pe elevul Bonaparte pînă la capăt, scriind că „un geniu în matematică nu poate fi vitregit numai pentru că este prea tînăr". Într-adevăr, la 16 ani a trecut examenul de ofițeri și a fost repartizat la un regiment din Valence...

După mai mulți ani petrecuți în Corsica, Napoleon se înapoiază la 23 de ani în Franța. „Însușirile lui naturale — notează Montgomery — erau o garanție că va deveni militar de profesie, și el a realizat aceasta printr-o muncă asiduă și printr-o voință de neclintit, totdeauna animate de o ambiție fără astîmpăr".

NOUA REGULĂ A JOCULUI

Strategia napoleoniană reprezintă o etapă capitală în evoluția concepțiilor militare, în care concentrarea de forțe dă posibilitatea aplicării unor lovituri zdrobitoare inamicului. Într-un studiu sintetic apărut recent la Paris, consacrat inovațiilor aduse de Napoleon în domeniul militar, generalul de armată André Beaufre, directorul Institutului francez de studii strategice, relevă că modificarea considerabilă adusă de Napoleon metodelor de luptă constă tocmai în această concentrare de forțe. Pînă atunci, armatele se deplasau în grupuri izolate și nu aveau capacitate de rezistență dacă întîlneau inamicul. Cînd două armate ajungeau față în față, gruparea în linii de luptă dura o zi sau chiar două, și adversarul avea posibilitatea să se retragă. Bătălia se desfășura numai pe baza unui așa-numit „consimțămînt mutual". Apariția puștii în secolul al XVIII-lea a îngăduit crearea de fortificații „subțiri" pe fronturi interminabile...

O dată cu campania din Italia, în 1797, — notează Beaufre — concepția napoleoniană a introdus o distincție între dispozitivul de marș dispersat și dispozitivul de luptă concentrat. Alcătuind „un fir lung" de ostași în deplasare, inamicul nu avea posibilitatea să-și dea seama în ce punct va avea loc regruparea. Factorul surpriză este considerat și astăzi ca determinant în succesul obținut în bătălia de la Ulm.

Treptat însă, adversarii încep să sesizeze „noua regulă a jocului" și, de la Wagram pînă la Moscova, apare declinul vizibil al armatelor napoleoniene, pentru ca la Waterloo — considerată ca bătălia finală a epocii napoleoniene — sosirea mareșalului Blücher să ducă la aplicarea loviturii împotriva armatelor lui Napoleon chiar în stilul „concentrat" care îi adusese odinioară generalu-

Medalia bătută cu prilejul zilei de 9 martie 1796, pentru a marca căsătoria cu Joséphine.

1969 — „ANUL NAPOLEON"

lui, primului consul și împăratului Bonaparte, victorii strălucite. S-a dovedit încă o dată că nu există o strategie absolută nici pînă la Napoleon și nici de la Napoleon încoace...

BLOCUSUL CONTINENTAL — O SABIE CU DOUĂ TĂIȘURI

Dominația napoleoniană în Europa a accelerat sau a încetinit dezvoltarea economică a țărilor europene? Iată o temă majoră dezbătută în anul bicentenarului nu numai în Franța, dar și dincolo de Canalul Minecii, pe care împăratul n-a izbutit, cu mijloacele militare de transport de la începutul secolului trecut, să-l traverseze. În scrierile apărute în presa engleză în „Anul Napoleon", el nu este tratat ca inamicul tradițional, ci ca un om de stat care a apărat anumite interese. În retrospectiva istorică se degajă concluzia că blocusul continental a fost o armă cu două tăișuri.

Istoricul francez Jacques Godechot relevă într-un studiu publicat în luna februarie 1969 următoarele împrejurări în care s-a desfășurat înfruntarea economică pe continentul european în timpul ascensiunii lui Napoleon: Insulele Britanice căpătaseră la sfîrșitul secolului al XVIII-lea un avans considerabil în dezvoltarea economică, datorită mașinii cu aburi și mecanicii. Cînd a izbucnit Revoluția franceză — 1789 — Anglia poseda cîteva zeci de furnale înalte, în timp ce în Franța existau două sau trei, iar în Germania — patru sau cinci.

Napoleon ar fi vrut să pună capăt rămînerii în urmă a Franței, dar el avea de înfruntat diverși factori economici. Inflația galopantă de care suferise Franța în anii tinereții viitorului împărat, prin anii 1792—1796, îi crease o aversiune față de moneda-hîrtie. Pe de altă parte, miniștrii de finanțe pe care îi numise succesiv — Gaudin și Mollien — erau adepții protecționismului sever și rigorismului financiar, avînd încredere numai în moneda metalică și respingînd însăși ideea creditului.

Anglia a instaurat în fața porturilor franceze o blocadă maritimă, după ce în 1801 Franța a impus tarife vamale prohibitive pentru mărfurile engleze. Toți istoricii sînt de acord că războiul anglo-francez din 1803 a avut un caracter economic. Instituirea blocadei engleze urmărea să lipsească Europa de produse coloniale (bumbac, cafea, cacao, zahăr etc.). Napoleon a replicat închizînd accesul mărfurilor engleze pe piața europeană.

În 1806, blocusul continental este instituit: orice mărfuri britanice care pătrund în Europa trebuie confiscate și arse, pentru a priva economia britanică de debușeurile principale. Dar acest procedeu nu a dus — așa cum spera Napoleon — la o criză de supraproducție, la accentuarea șomajului și la înmulțirea falimentelor în Anglia. Deputatul laburist britanic Maurice Edelman, considerînd bicentenarul sub unghiul politicii engleze din urmă cu aproape două secole, amintește, într-un studiu intitulat „Napoleon și perfidul Albion", că „Napoleon considera că ingerința Angliei în treburile continentale constituie o insultă la adresa Franței".

În primii doi ani, blocusul continental a impus anumite dificultăți Angliei, dar ea a izbutit să deschidă piețe noi în America Centrală și în America de Sud. Pe de altă parte, însăși ideea acestei politici se consideră că se baza pe date eronate, deoarece comerțul britanic era îndreptat numai în proporție de o treime spre Europa, în timp ce două treimi se făcea cu America.

Se consideră că această politică de „blocus", de „autoizolare", a determinat o intensificare a vieții economice pe teritoriul Europei. Dar Anglia și-a sporit avansul economic, astfel încît în 1815 poseda 227 furnale înalte, în timp ce în Franța nu se construiseră nici măcar o duzină. Anumiți istorici au ajuns la concluzia că blocada impusă de Napoleon a izolat întrucîtva Anglia de Europa, dar a înlesnit apropierea ei de America.

Prezența lui Napoleon în Europa este însă privită și din alt punct de vedere. Concluziile istoricului Philippe Erlanger dau într-adevăr de gîndit: „La sfîrșitul secolului XVIII — scrie el — francezii erau de trei ori mai numeroși decît locuitorii oricărei alte țări europene. Dacă ar fi menținut ritmul de spor al populației cu cel al statelor vecine, Franța ar fi avut încă la începutul secolului XX minimum o sută de milioane de locuitori, ceea ce ar fi făcut imposibile războaiele din 1914 și 1939"...

Afirmația apare hazardată, dar sub diferite forme măreția impusă cu atîtea sacrificii Franței de Napoleon este astăzi adeseori contestată.

Studiile despre personalitatea lui Napoleon evocă rolul lui pozitiv de creator al unui stat modern puternic, dar și de om politic însetat de putere, nemilos pentru a-și atinge ținta, care a înăbușit libertățile cucerite de Revoluția franceză. Este neîndoielnic corectă caracterizarea lui Napoleon ca fiu al Revoluției franceze și totodată sugrumător al ei.

„CROAZIERA IMPERIALĂ" — EDIȚIE 1969

Apare normal, față de grandoarea operei napoleoniene, ca strategia sa sau blocusul continental să constituie și astăzi obiect de dispută, iar istoricii să analizeze avantajele și dezavantajele fiecărei măsuri în parte. Dar această dispută se prelungește în fiecare aspect legat de activitatea și de persoana împăratului. O aprigă controversă continuă să o stîrnească și perioadele de deportare atît pe Elba, inclusiv condițiile surprinzătoarei reveniri, fără lupte pe tron, cît și pe Sfînta Elena. În orice caz, ultima parte a vieții lui Napoleon este privită cu nostalgie de admiratorii de peste veacuri ai împăratului.

În primăvara anului 1969, transatlanticul „France" — cea mai modernă navă turistică franceză — a organizat o croazieră la „locurile napoleoniene". Acest voiaj conceput de mai multe companii de turism, a oferit prilejul a numeroase evocări: decorarea vasului în stilul epocii, expuneri despre viața lui Napoleon, licitații cu obiecte care au aparținut familiei Bonaparte (s-a ajuns la peste 150 000 de franci o pălărie!) și vizitarea insulelor unde a trăit împăratul, de la Corsica pînă la Sfînta Elena.

Popasul pe Elba a fost considerat unul din punctele-cheie ale călătoriei. Turiștii au urcat pînă la vîrful Madona, unde din 1814 nu s-a

schimbat aproape nimic. Ei au trebuit să străbată poteci înguste spre aceste locuri de care sînt legate ultimele întîlniri ale lui Napoleon Bonaparte cu Maria Walewska. Faptul că printre vizitatori se afla și contele Antoine Walewski, strănepot al fiului lui Napoleon și Mariei, a adus un plus de autenticitate.

Episodul întîlnirii lui Napoleon cu Maria Walewska la Bronie, lîngă Varșovia, în 1807, este binecunoscut și a fost descris pe larg în diferite lucrări și transpus în mai multe filme. Dar despre întîlnirea de pe Insula Elba a lui Napoleon cu cea pe care o denumea curent „soția poloneză" au rămas puține mărturii. S-a afirmat că Napoleon ar fi vrut să se căsătorească cu Walewska, după ce aceasta îi dăruise un fiu iar el a alungat-o pe Joséphine, dar considerente politice au împiedicat aceasta. Împăratul s-a căsătorit cu Maria-Luiza, arhiducesa Austriei, fiica învinsului de la Wagram, deoarece s-a considerat că interesele majore ale Franței impun o alianță în acel moment cu Austria.

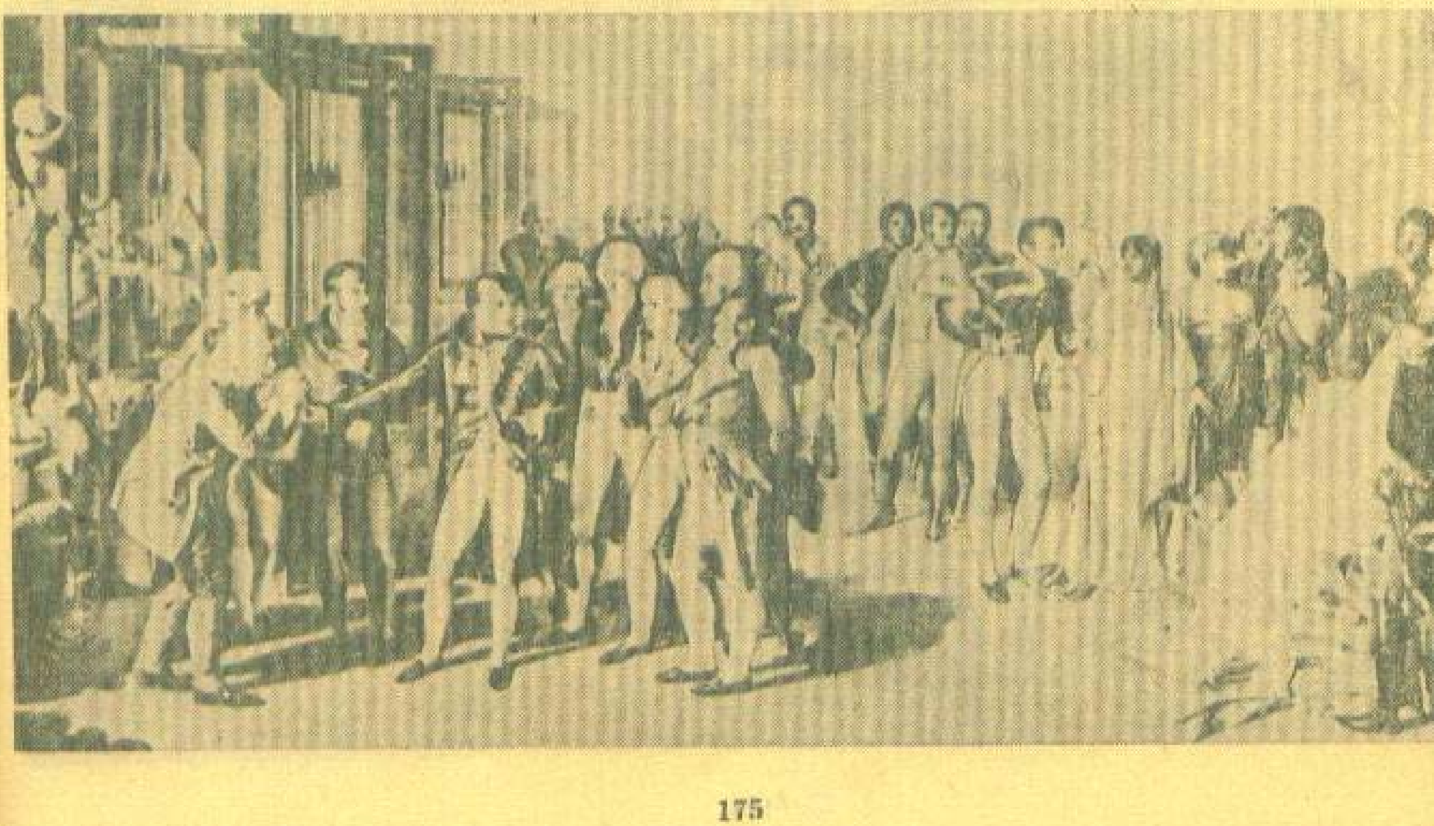
TURIȘTII DE PE „FRANCE" REIAU DRUMUL URMAT DE ÎMPĂRAT ȘI CONTESA WALEWSKA PE MADONA DEL MONTE

Walewska și-a anunțat sosirea pe Elba, împreună cu fiul ei, la 1 septembrie 1814, și Napoleon a încunoștințat-o că este necesar să dea dovadă de cea mai mare discreție, deoarece dacă Maria-Luiza ar afla de această vizită, atunci ea ar avea un pretext să refuze să plece să-și vadă soțul în exil. Turiștii de pe „France" au reluat drumul urmat de împărat și Maria spre Madona del Monte, în timp ce micul Alexandre era purtat în brațe de aghiotanții fostului împărat. Ghidul a vorbit turiștilor despre „soarta omului" care a construit o Franță de 130 de departamente, a luat coroana de împărat din mîna papii și și-a așezat-o singur pe creștet, a împărțit tronuri în Europa și „în amurgul vieții" era nevoit să se întîlnească în taină cu femeia iubită.

În noaptea respectivă, cînd Walewska se afla pe Insula Elba, a izbucnit o furtună violentă și Napoleon a stat tot timpul lîngă ea. A doua zi, la dineul organizat într-un cort improvizat, așa cum reiese din amintirile unor ofițeri, Napoleon și Maria au dansat o mazurcă. Între timp, la Portoferraio s-a aflat despre sosirea Mariei și atunci ea a fost sfătuită să părăsească cît mai repede insula. Napoleon a însoțit-o pînă în port, dar nava cu care sosise a tras între timp pe partea opusă a insulei, la Porto Longane; pînă să ajungă acolo, furtuna a început din nou și Napoleon, îngrijorat, a pornit călare ca să-i ceară să mai aștepte, dar pînă să ajungă în port nava a ridicat ancora sub privirile neputincioase ale lui Napoleon...

Se spune că, stînd o dată pe dalele de la Belvedere, pe Elba, Napoleon a exclamat: „Dumnezeule, ce mică e insula mea". Dar n-a așteptat, după cum se știe, prea mult pe această insulă, pentru ca în februarie 1815 să plece și să recucerească Franța fără să tragă măcar un singur foc de armă. Secretul acestei „minuni" este și astăzi studiat cu asiduitate de istorici, începînd cu harta drumuri-

Preocuparea pentru dezvoltarea economiei se remarcă la Napoleon încă de pe vremea cînd era prim-consul. Iată-l vizitînd o țesătorie.

1969 – „ANUL NAPOLEON"

lor ocolite pe care le-a străbătut pînă la Paris și terminînd cu cauzele reale social-economice ale posibilității revenirii pe tron — e drept, pentru scurtă vreme — a împăratului.

Al doilea și ultimul exil al lui Napoleon, pe îndepărtata insulă Sfînta Elena, a oferit turiștilor de pe „France" o imagine cu totul diferită de cea a acestor locuri în al doilea deceniu al secolului trecut, deoarece amprenta modernismului s-a făcut din plin simțită și aici.

UNDE ESTE ÎNMORMÎNTAT ÎMPĂRATUL

În anul bicentenarului a reizbucnit vechea dispută dacă Napoleon este sau nu înmormîntat la Paris, la Dôme des Invalides, „mormîntul oficial" al împăratului. Îndoiala a fost în anul 1969 incitată de persoane considerate, cel puțin prin filiație, competente: descendenții scriitorului Nicolas Edme Retif de la Bretonne, contemporan cu Napoleon, care a strîns în 284 de volume numeroase mărturii asupra epocii respective. Într-un imobil din al 15-lea arondisment al Parisului, la etajul IV, ei păstrează un adevărat univers napoleonian: patul pe care a murit împăratul în urma cancerului neiertător, la 5 mai 1821, pe Sfînta Elena, sabia purtată la Austerlitz, nisip adus de el de la piramide, tabachera pe care o folosea, un cuțit etc.

„Nu, corpul lui Napoleon nu este cel îngropat la Dôme des Invalides — a declarat Georges Retif. Mormîntul impozant în fața căruia se înclină cu respect milioane de vizitatori nu conține decît corpul unui simplu valet al împăratului. Napoleon a fost îngropat sub o dală anonimă a catedralei londoneze Westminster. Probele abundă. Este suficient să confruntați datele consemnate la înmormîntare cu cele stabilite la exhumarea corpului, la 15 octombrie 1840, adică după 19 ani. Marchand, primul valet al lui Napoleon, a scris cu mîna lui procesul-verbal în legătură cu îmbrăcămintea cadavrului: Napoleon a fost îmbrăcat cu o cămașă și cu o vestă de flanelă. El a fost încălțat cu ciorapi de mătase și cu cizme. I s-au așezat pe

Momentul morții, pe îndepărtata insulă Sfînta Elena.

piept decorațiile Legiunea de onoare, Coroana austriacă și Ordinul Unirii și a fost pus într-un sicriu triplu: de fier, plumb și acaju..."

„Această descriere — continuă Georges Retif — nu concordă cu raportul întocmit la exhumare de contele Rohan-Chabat. Cînd s-a deschis sicriul, de astă dată din patru învelișuri, Ordinul Unirii nu a fost găsit, picioarele erau goale, fără cizme, iar corpul era prea mare pentru sicriu și de aceea picioarele erau îndoite. Pentru mine nu încape nici o îndoială că era corpul lui Francesco Cipriani, valet al împăratului, îngropat în același loc, care a fost substituit corpului împăratului în 1828". Rolul acestui Cipriani pe Sfînta Elena a rămas pînă acum neclar: el a fost, în copilărie, coleg cu Napoleon la Ajaccio, și după ce fostul împărat a fost trimis pe Sfînta Elena, Cipriani a cerut să i se îngăduie să plece și el acolo, ceea ce a dus pe mulți la concluzia că în realitate a fost trimis de englezi care l-au mituit, dornici să știe minut cu minut ce face și cum se comportă dușmanul lor.

Afirmațiile lui Retif au stîrnit o asemenea vîlvă încît cititorii mai multor publicații franceze s-au adresat Ministerului Apărării, ceea ce în cele din urmă a dus la o precizare oficială. Locotenent-colonelul Delay, șeful Serviciului de informații al armatei franceze, a publicat următoarea scrisoare: „Sînt în măsură să vă liniștesc în privința locului de înhumare a împăratului Napoleon I. Din ancheta desfășurată de specialiști în istoria perioadei napoleoniene reiese: «atît în privința numărului de învelișuri ale sicriului, cît și în privința îmbrăcămintei și decorațiilor, a poziției cadavrului și a pălăriei, a formei dinților și a bărbiei, rapoartele și mărturiile de care dispunem ne îngăduie să afirmăm că teza susținută de dl. Retif nu se sprijină pe nici un argument serios»".

CONTROVERSA CONTINUĂ

Polemica a luat, chiar și după această punere la punct, amploare, cu atît mai mult cu cît Retif a publicat între timp o carte intitulată „Englezi, dați-ni-l înapoi pe Napoleon!" Retif a declarat categoric: „Nu sînt de părerea reprezentantului armatei. Susțin că Napoleon nu se află la Dôme des Invalides. Voi răspunde pe scurt sub formă de întrebări:

— Considerați normal ca un Napoleon înhumat în 1821 să fie regăsit la 15 octombrie 1840 fără nici o alterare?

— Considerați normal ca un Napoleon, bărbierit pe cap pentru a înlesni luarea măștii mortuare, să fie regăsit cu fire de barbă și cu resturi de păr?

— Considerați normal că, după ce i s-au pus trei decorații pe frac, să se constate în 1840 că nu are decît două decorații?

— Considerați normal ca corpul lui Napoleon, așezat într-o poziție comodă în sicriu, să fie găsit în 1840 cu membrele inferioare îndoite?

— Considerați normal ca, după ce Marchand i-a pus ciorapi de mătase înainte de a-l încălța cu cizme de călărie cu pinteni de argint, în 1840 să nu mai fie găsiți nici ciorapii, nici cizmele, nici pintenii"?

„Și seria întrebărilor puse de scriitor continuă, după cum — chiar după încheierea sărbătoririi bicentenarului — și controversa continuă.

★

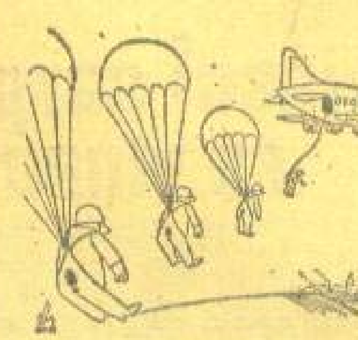
Sărbătorirea bicentenarului a reliefat fascinația exercitată de puternica personalitate a lui Napoleon peste veacuri.

Fostul ministru de stat într-unul din precedentele guverne franceze, Louis Joxe, este de acord cu acei istorici care apreciază că „Napoleon a salvat revoluția și apoi a oprit-o" și amintește că împăratul visa la epoca lui Alexandru cel Mare, pentru a deveni el însuși „zeu al întregului Orient".

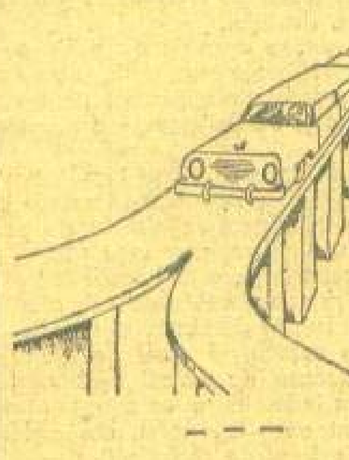
Scriitorul Louis Martin Chauffier este chiar mai incisiv în articolul consacrat aniversării, pe care l-a intitulat „Cezar și intelectualii", condamnînd pretextul „necesității de moment" pentru îngrădirea libertății de exprimare timp de 15 ani, și adaugă: „Împăratul a instaurat un regim în care tindea să înlocuiască libertățile cu victorii".

Iată dar cum peste veacuri figura lui Napoleon continuă să-și exercite fascinația asupra omului de rînd, ca și asupra istoricilor, care însă, beneficiind de perspectiva timpului, aduc corective, aruncă noi lumini asupra omului care a lăsat o amprentă de neșters asupra lumii moderne.

UMOR

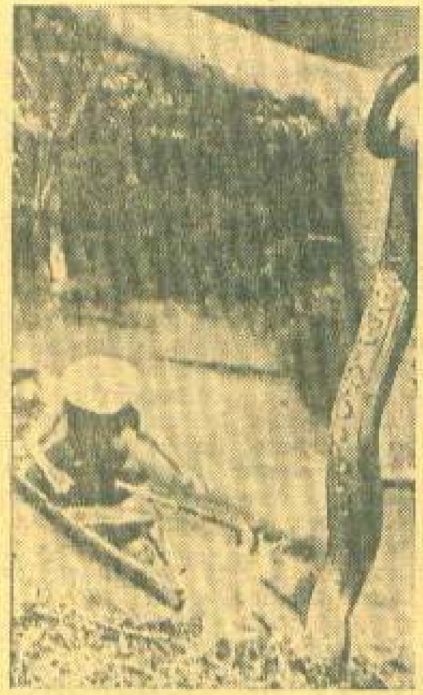

PENTRU ÎNZESTRAREA MARILOR GRĂDINI ZOOLOGICE

Uriașul șarpe ANACONDA se vînează cu mîna goală

Anaconda plonjează...

Începe lupta...

Este mai mare și mai puternic decît faimosul piton. Corpul său, gros cît un trunchi de arbore, este îmbrăcat într-o piele care nu poate fi străpunsă nici de cuțitele cele mai ascuțite. Are un miros extrem de urît, iar voracitatea sa este de neînchipuit. Își face veacul în apropierea malurilor mlăștinoase ale Amazonului. Potrivit unei legende, căreia foarte mulți indieni îi dau crezare deplină, în anul 1948 un anaconda lung de 50 (!) de metri ar fi devorat toți locuitorii unui sat întreg și n-a putut fi răpus decît prin intervenția armată a unui regiment de infanterie brazilian!

Dar cum orice naș își are nașul, iată că și anaconda are unul. Acest naș, pe nume Mikis Tsalikis — vînător de anaconda — operează cu mîinile goale fără a se ajuta de nici un fel de armă, fără a folosi vreo cursă. Este un spectacol de înaltă tensiune dramatică, cum vă puteți da seama din fotografiile alăturate.

O dată cu răsăritul soarelui, Mikis pleacă pe Amazon, în pirogă, urmat la cîteva zeci de metri de patru „desesperados", recrutați cu mare greutate din cauza fricii teribile pe care anaconda o inspiră tuturor localnicilor.

Mikis operează singur. El cunoaște bine tabieturile șarpelui; acestuia îi place să se prăjească la soare, încolăcit pe vreo cracă groasă ce se întinde deasupra fluviului.

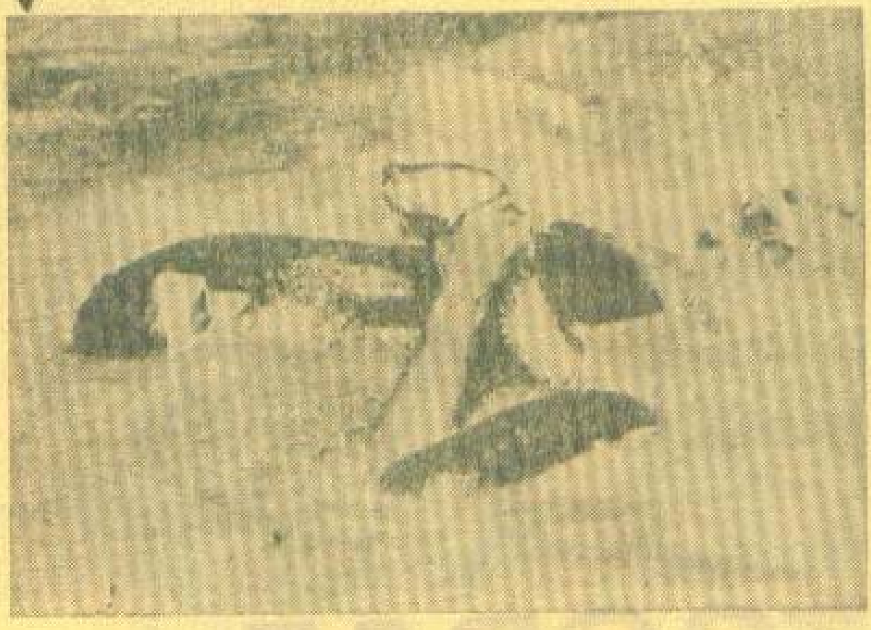
Vînătorul se apropie cu grijă, cu multă discreție și atacă pe neașteptate. Surprins în plină siestă, anaconda plonjează pentru a fugi. Mikis, plonjează și el. Se încinge o disperată luptă corp la corp.

Șarpele încearcă să se încolăcească în jurul temerarului său adversar, să-l sufoce sau să-l muște. Mușcăturile anacondei sînt foarte periculoase, deși nu sînt veninoase, deoarece rănile provocate dau întotdeauna naștere la infecții foarte grave.

Mikis prinde șarpele de sub cap și strînge fără cruțare. Lupta durează în medie 10-15 minute. Aproape sufocat și sleit de puteri, animalul — care măsoară de obicei 8-12 metri! — este introdus cu îndemînare cu concursul celor patru ajutoare, într-un sac enorm, confecționat din pînză groasă, extrem de rezistentă.

Drumul spre grădina zoologică este de acum lipsit de orice glorie.

O încleștare pe viață și pe moarte!

Milcis strînge fără cruțare; anaconda se sufocă.

Lupta s-a sfîrșit! Șarpele este scos la mal.

